

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ: ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΙΡΞΗΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ

ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ 11177
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ 9699
ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ 9674

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΒΑΣΙΟΣ ΗΛΙΑΣ

ΠΑΤΡΑ 2/11/2016

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	5
1.1 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ.....	5
1.2 ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	7
1.3 ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ.....	10
1.3.1 Διαρθρωτική προσαρμογή.....	10
1.4 ΟΦΕΛΗ.....	11
1.5 ΚΡΑΤΗ - ΜΕΛΗ.....	12
1.6 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ.....	14
1.6.1 Διοικητική διαρθρωση ΔΝΤ.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΝΤ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	22
2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	22
2.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΔΝΤ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	22
2.3 ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΝΤ.....	23
2.4 ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ.....	23
2.5 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ.....	25
2.6 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΕΞΟΔΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΕΚΤΑΚΤΑ ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ.....	27
2.7 ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ.....	28
2.7.1 Ο ρόλος των παγκόσμιων ανισορροπιών στην οικονομική κρίση.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΔΝΤ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ	31
3.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΝΤ.....	35
3.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑΣ.....	36
3.3 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΤΑΝΖΑΝΙΑΣ.....	37
3.4 ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ.....	38
3.5 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΖΑΜΠΙΑ.....	39
3.6 ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ, ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΟΥΓΓΑΡΙΑ, ΙΣΛΑΝΔΙΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΕΦΥΓΑΝ ΣΤΟ ΔΝΤ.....	40
3.7 ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2010-2012 ΠΑΡΟΧΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	52
4.1 Το ΔΝΤ ΚΑΙ ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	52
4.2 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ.....	54
4.3 ΜΕΤΡΑ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ.....	54
4.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΔΝΤ.....	55
4.5 Το ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΔΝΤ ΚΑΙ Η ΕΠΙΠΤΩΣΗ ΣΤΙΣ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	56
4.6 Η ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΔΝΤ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ-ΣΤΟΙΧΕΙΑ 2011-2013.....	58
4.7 Το ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΔΝΤ ΚΑΙ Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΔΝΤ ΣΤΗ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ-ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΜΙΚΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	69
5.1 Το ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΟΥ ΔΝΤ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑΣ.....	69
5.2 ΠΤΩΧΕΥΣΗ/ΚΛΕΙΣΙΜΟ.....	82
5.3 ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΔΝΤ.....	84
5.4 ΠΑΡΑΚΙΝΗΣΗ ΓΙΑ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ.....	85
5.5 ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	87
5.6 ΑΠΑΙΤΗΣΗ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ/Η ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΠΟΥ ΠΛΗΓΟΝΤΑΙ.....	89

ΕΠΙΛΟΓΟΣ	91
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	97

Εισαγωγή

Οι μελέτες σχετικά με τον ρόλο των διεθνών οργανισμών στο πρόβλημα καταπολέμησης της φτώχειας ανέπτυξε συζητήσεις όχι μόνον στην επιστημονική κοινότητα, αλλά και στους λοιπούς φορείς κοινωνικής ανάπτυξης.

Παρόλα αυτά, το πρόβλημα παραμένει. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ακρογωνιαίος λίθος του διεθνούς νομισματικού συστήματος, δεν καλύπτει πια τον παραδοσιακό του ρόλο και προτείνει πολιτικές σταθεροποίησης και ανάπτυξης, χωρίς να μπορεί να ασφαλίσει τη υλοποίησή τους ενώ αδυνατεί να καταλάβει τη πραγματικότητα, είναι προσκολλημένο σε ανεπιτυχείς συνταγές του παρελθόντος.

Στην παρούσα εργασία επιχειρείται η διερεύνηση του ρόλου που έπαιξε ιστορικά και συνεχίζει έως σήμερα να παίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Παρουσιάζονται βασικά στοιχεία για τους στόχους, τη διάρθρωση και τη δράση του Οργανισμού, αλλά και για την οικονομική πολιτική που εφαρμόζει. Επίσης, πραγματοποιείται έρευνα για την αξιολόγηση του ρόλου και της επίδρασης που ασκεί ο διεθνής Οργανισμός στη παγκόσμια νομισματική σταθερότητα. Μέσω δειγματοληπτικής έρευνας διερευνάται το κατά πόσο οι πρακτικές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου ωθούν την παγκόσμια οικονομία προς τις δομές εκείνες που θα της εξασφαλίσουν ένα σταθερό ρυθμό ανάπτυξης.

Κεφάλαιο 1^ο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) είναι ένας διεθνής οργανισμός που εδρεύει στην Ουάσιγκτον των ΗΠΑ και αποτελείται από «188 χώρες οι οποίες εργάζονται για την προώθηση της παγκόσμιας νομισματικής συνεργασίας, την διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, την διευκόλυνση του διεθνούς εμπορίου, την προώθηση της υψηλής απασχόλησης και της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και την μείωση της φτώχειας σε όλον τον κόσμο».

Συγκροτήθηκε το 1944 στην Διάσκεψη του Bretton Woods και επίσημα παρουσιάστηκε το 1945 με 29 χώρες-μέλη και στόχο την ανασυγκρότηση του διεθνούς συστήματος πληρωμών. Οι χώρες συνεισφέρουν στο ταμείο με κεφάλαια μέσω ενός συστήματος ποσοτώσεων από το οποίο οι χώρες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στο ισοζύγιο πληρωμών τους μπορούν να δανειστούν χρήματα. Από το 2010, το ταμείο διαθέτει SDR 476,8 δις, δηλαδή περίπου 755.7 δις δολάρια σύμφωνα με την τότε συναλλαγματική ισοτιμία (Jonathan, 2010).

Μέσω του ταμείου, καθώς και με άλλες δραστηριότητες, όπως στατιστικές και αναλύσεις, επιτήρηση των οικονομιών των μελών και απαίτηση για αυτο-διόρθωση των πολιτικών, το ΔΝΤ εργάζεται για την βελτίωση των οικονομιών των χωρών-μελών του (Jensen, 2004). Οι στόχοι του οργανισμού που αναφέρονται στις διατάξεις της συμφωνίας είναι (Escobar, 1980): η προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας, το διεθνές εμπόριο, το υψηλό ποσοστό απασχόλησης, η σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών, η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και η διάθεση πόρων στις χώρες μέλη που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες (Isard, 2005).

1.1 Λειτουργίες

Σύμφωνα με το ίδιο το ΔΝΤ, οι λειτουργίες του περιλαμβάνουν την

ενίσχυση της παγκόσμιας ανάπτυξης και οικονομικής σταθερότητας με την παροχή πολιτικής, συμβουλών και χρηματοδότησης στα μέλη και την συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες προκειμένου να βοηθηθούν ώστε να επιτύχουν μακροοικονομική σταθερότητα και μείωση της φτώχειας (Chorev, Nistan and Sarah, 2009).

Η λογική έγκειται στο ότι οι ιδιωτικές διεθνείς κεφαλαιαγορές δεν είναι τέλειες και πολλές χώρες έχουν περιορισμένη πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Τέτοιες ατέλειες της αγοράς, σε συνδυασμό με την χρηματοδότηση του ισοζυγίου πληρωμών, παρέχουν την αιτιολόγηση για την επίσημη χρηματοδότηση, χωρίς την οποία πολλές χώρες θα μπορούσαν να διορθώσουν μόνο τις μεγάλες ανισορροπίες εξωτερικών πληρωμών μέσω της υλοποίησης μέτρων με δυσμενείς οικονομικές συνέπειες (Nathan, 2004). Το ΔΝΤ παρέχει εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης.

Κατά την ίδρυσή του, οι τρεις κύριες λειτουργίες του ΔΝΤ ήταν να επιβλέπει τις ρυθμίσεις σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ των χωρών, βοηθώντας έτσι τις εθνικές κυβερνήσεις να διαχειρίζονται τις συναλλαγματικές ισοτιμίες τους και να δίδουν προτεραιότητα στην οικονομική ανάπτυξη, καθώς και να παρέχει βραχυπρόθεσμα κεφάλαια για την ενίσχυση του ισοζυγίου πληρωμών (Isard, 2005).

Σκοπός αυτής της βοήθειας ήταν να εμποδίσει την εξάπλωση της διεθνούς οικονομικής κρίσης. Το ΔΝΤ είχε επίσης ως στόχο να βοηθήσει στην διόρθωση της διεθνούς οικονομίας μετά την Μεγάλη Ύφεση και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και να παρέχει κεφαλαιακές επενδύσεις για οικονομική ανάπτυξη και έργα όπως οι υποδομές (Fisher, 2003).

Ο ρόλος του ΔΝΤ ουσιαστικά μεταβλήθηκε από τις κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες μετά το 1971. Μετατοπίστηκε στην εξέταση των οικονομικών πολιτικών των χωρών με τις δανειακές συμφωνίες με το ΔΝΤ να καθορίζουν εάν μια έλλειψη κεφαλαίων οφείλεται σε οικονομικές διακυμάνσεις ή στην οικονομική πολιτική. Το ΔΝΤ ερευνά επίσης ποια είδη κυβερνητικών πολιτικών διασφαλίζουν την οικονομική ανάκαμψη (Buira, 20013).

Η νέα πρόκληση είναι η προώθηση και εφαρμογή μιας πολιτικής που μειώνει την συχνότητα των κρίσεων μεταξύ των αναδυόμενων χωρών, ιδίως των χωρών μεσαίου εισοδήματος που είναι ευάλωτες στις μαζικές εκροές κεφαλαίων (Mukherjee, 2008).

Το ΔΝΤ, αντί να διατηρήσει την λειτουργία της εποπτείας μόνο των συναλλαγματικών ισοτιμιών, επεκτάθηκε στην επιτήρηση των συνολικών μακροοικονομικών επιδόσεων των χωρών-μελών. Ο ρόλος του έγινε πολύ πιο ενεργός και πλέον το ΔΝΤ διαχειρίζεται την οικονομική πολιτική και όχι μόνο τις συναλλαγματικές ισοτιμίες.

Επιπλέον, το ΔΝΤ διαπραγματεύεται τους όρους σχετικά με τον δανεισμό και τα δάνεια στο πλαίσιο της πολιτικής για τις προϋποθέσεις δανεισμού, το οποίο καθιερώθηκε το 1950.

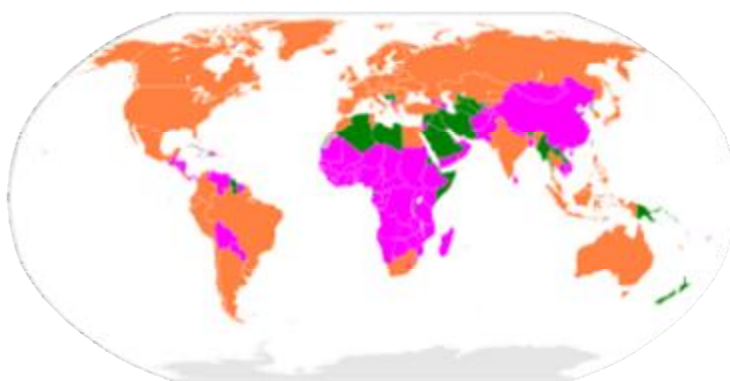
Οι χώρες χαμηλού εισοδήματος μπορούν να δανειστούν από το ΔΝΤ με ευνοϊκούς όρους, πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει μια χρονική περίοδος χωρίς επιβολή επιτοκίων, μέσω της Διευρυμένης Πιστωτικής Διευκόλυνσης (Extended Credit Facility - ECF), της Αναμενόμενης Πιστωτικής Διευκόλυνσης (Standby Credit Facility - EET) και της Ταχείας Πιστωτικής Διευκόλυνσης (Rapid Credit Facility - RCF). Τα δάνεια με μη ευνοϊκούς όρους, τα οποία περιλαμβάνουν επιτόκια, παρέχονται κυρίως μέσα από Συμφωνίες Ετοιμότητας (Stand-By Arrangements - SBA), με Ευέλικτο Πιστωτικό Όριο (Flexible Credit Line - FCL), με Πιστωτικό Όριο Πρόληψης και Ρευστότητας (Precautionary and Liquidity Line - PLL) και μέσα από την Διευρυμένη Χρηματοδοτική Διευκόλυνση (Extended Fund Facility - EFF). Το ΔΝΤ παρέχει οικονομική βοήθεια έκτακτης ανάγκης μέσω του μηχανισμού ταχείας χρηματοδότησης (Rapid Financing Instrument - RFI) σε μέλη που αντιμετωπίζουν άμεσες ανάγκες στο ισοζύγιο πληρωμών (Derber, 2002).

1.2 Επιτήρηση της παγκόσμιας οικονομίας

Το ΔΝΤ εντέλλεται να επιβλέπει το διεθνές νομισματικό και χρηματοπιστωτικό σύστημα και να παρακολουθεί τις οικονομικές και

δημοσιονομικές πολιτικές των χωρών μελών του. Η δραστηριότητα αυτή είναι γνωστή ως επιτήρηση και διευκολύνει την διεθνή συνεργασία. Από την κατάρρευση του συστήματος του Bretton Woods σχετικά με τις σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες στις αρχές του 1970, η επιτήρηση έχει εξελιχθεί σε μεγάλο βαθμό με αλλαγές στις διαδικασίες και όχι μέσω της υιοθέτησης νέων υποχρεώσεων. Οι ευθύνες ΔΝΤ έχουν αλλάξει και από κηδεμόνας των πολιτικών των χωρών μελών, το ΔΝΤ έχει μετατραπεί σε επιτηρητή τους (Blomberg, and Broz, 2006).

Το Ταμείο συνήθως αναλύει την καταλληλότητα των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών κάθε χώρας μέλους για την επίτευξη ομαλής οικονομικής ανάπτυξης και αξιολογεί τις συνέπειες αυτών των πολιτικών για άλλες χώρες και για την παγκόσμια οικονομία.

Συμμετέχοντες στα συστήματα διάδοσης στοιχείων του ΔΝΤ (Data Dissemination Systems - DDS) (Breen, 2013):

- Μέλη του ΔΝΤ που χρησιμοποιούν το Ειδικό Πρότυπο Διάδοσης Στοιχείων (SDDS)
- Μέλη του ΔΝΤ που χρησιμοποιούν το Γενικό Σύστημα Διάδοσης Στοιχείων (GDDS)
- Μέλη του ΔΝΤ που δεν χρησιμοποιούν κανένα από τα συστήματα διάδοσης στοιχείων
- Μη μέλη του ΔΝΤ που χρησιμοποιούν το Ειδικό Πρότυπο Διάδοσης Στοιχείων (SDDS)

- Μη μέλη του ΔΝΤ που χρησιμοποιούν το Γενικό Σύστημα Διάδοσης Στοιχείων (GDDS)
- Καμία αλληλεπίδραση με το ΔΝΤ

Το 1995 το ΔΝΤ ξεκίνησε τις εργασίες του σχετικά με τα πρότυπα διάδοσης δεδομένων με σκοπό την καθοδήγηση των χωρών μελών του ΔΝΤ για την διάδοση των οικονομικών και χρηματοοικονομικών δεδομένων τους στο κοινό. Η Διεθνής Νομισματική και Χρηματοοικονομική Επιτροπή (ΔΝΧΕ) ενέκρινε τις κατευθυντήριες γραμμές για τα πρότυπα διάδοσης τα οποία χωρίστηκαν σε δύο επίπεδα: στο Γενικό Σύστημα Διάδοσης Στοιχείων (GDDS) και στο Ειδικό Πρότυπο Διάδοσης Στοιχείων (SDDS).

Το εκτελεστικό συμβούλιο ενέκρινε τα SDDS και SDDS το 1996 και το 1997 αντίστοιχα και οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις δημοσιεύθηκαν σε έναν αναθεωρημένο Οδηγός για το Γενικό Σύστημα Διάδοσης Στοιχείων. Το σύστημα απευθύνεται κυρίως σε στατιστικούς και στοχεύει στην βελτίωση πολλών πτυχών των στατιστικών συστημάτων σε μία χώρα. Επίσης αποτελεί μέρος των Εγγράφων της Παγκόσμιας Τράπεζας για την Στρατηγική της Χιλιετίας αναφορικά με τους Αναπτυξιακούς Στόχους και την Μείωση της Φτώχειας.

Ο πρωταρχικός στόχος του GDDS είναι να ενθαρρύνει τις χώρες μέλη να οικοδομήσουν ένα πλαίσιο για την βελτίωση της ποιότητας των στοιχείων και την δημιουργία στατιστικής ικανότητας προκειμένου να αξιολογούνται οι στατιστικές ανάγκες, να καθορίζονται οι προτεραιότητες για την βελτίωση της επικαιροποίησης, της διαφάνειας, της αξιοπιστίας και της προσβασιμότητας των χρηματοπιστωτικών και οικονομικών στοιχείων. Ορισμένες χώρες αρχικά χρησιμοποίησαν το GDDS, αλλά αργότερα αναβαθμίστηκαν στο SDDS.

Μερικές οικονομικές οντότητες που δεν είναι μέλη του ΔΝΤ επίσης συμβάλλουν με στατιστικά στοιχεία στα συστήματα (Vreeland, 2007):

Παλαιστινιακή Αρχή - GDDS

Χονγκ Κονγκ - SDDS

Μακάο - GDDS

Θεσμικά όργανα της ΕΕ: η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την Ευρωζώνη - SDDS

Η Eurostat για το σύνολο της ΕΕ - SDDS, παρέχοντας έτσι στοιχεία από την Κύπρο (δεν χρησιμοποιεί κανένα σύστημα DDS από μόνη της) και την Μάλτα (η οποία χρησιμοποιεί μόνο το GDDS από μόνη της)

1.3 Προϋποθέσεις δανεισμού

Οι προϋποθέσεις του ΔΝΤ είναι ένα σύνολο πολιτικών ή όρων που απαιτεί το ΔΝΤ σε αντάλλαγμα των οικονομικών πόρων που προτίθεται να διαθέσει. Το ΔΝΤ απαιτεί εξασφαλίσεις από τις χώρες για τα δάνεια, αλλά απαιτεί επίσης από την κυβέρνηση που αναζητά οικονομική βοήθεια να διορθώσει τις μακροοικονομικές ανισορροπίες της με την μορφή πολιτικών μεταρρυθμίσεων. Εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις, τα κεφάλαια παρακρατούνται. Οι προϋποθέσεις είναι ίσως η πιο αμφιλεγόμενη πτυχή των πολιτικών του ΔΝΤ. Η έννοια των προϋποθέσεων εισήχθη σε μια απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής το 1952 και ενσωματώθηκε αργότερα στα άρθρα της συμφωνίας (James, 1996).

Οι προϋποθέσεις σχετίζονται με την οικονομική θεωρία, καθώς και με έναν μηχανισμό επιβολής για την αποπληρωμή. Το θεωρητικό υπόβαθρο των προϋποθέσεων απορρέει κυρίως από το έργο του Jacques Polak και αφορά στην «νομισματική προσέγγιση στο ισοζύγιο πληρωμών» (Truman, 2010).

1.3.1 Διαρθρωτική προσαρμογή

Μερικές από τις προϋποθέσεις για την διαρθρωτική προσαρμογή μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Περικοπή δαπανών, επίσης γνωστή ως λιτότητα
- Εστίαση στην οικονομική παραγωγή για άμεσες εξαγωγές και εξόρυξη

πόρων

- Νομισματική υποτίμηση
- Απελευθέρωση του εμπορίου ή άρση των περιορισμών στις εισαγωγές και τις εξαγωγές
- Αύξηση της σταθερότητας των επενδύσεων (με την συμπλήρωση των άμεσων ξένων επενδύσεων με το άνοιγμα εγχώριων χρηματιστηριακών αγορών)
- Εξισορρόπηση του προϋπολογισμού και φραγμός στις υπερβολικές δαπάνες
- Παύση στον έλεγχο των τιμών και τις κρατικές επιδοτήσεις
- Ιδιωτικοποίηση και εκχώρηση του συνόλου ή μέρους των κρατικών επιχειρήσεων
- Ενίσχυση των δικαιωμάτων των ξένων επενδυτών έναντι των εθνικών νομοθεσιών
- Βελτίωση της διακυβέρνησης και καταπολέμηση της διαφθοράς

Αυτές οι προϋποθέσεις έχουν επίσης χαρακτηριστεί μερικές φορές ως Συναίνεση της Ουάσιγκτον.

1.4 Οφέλη

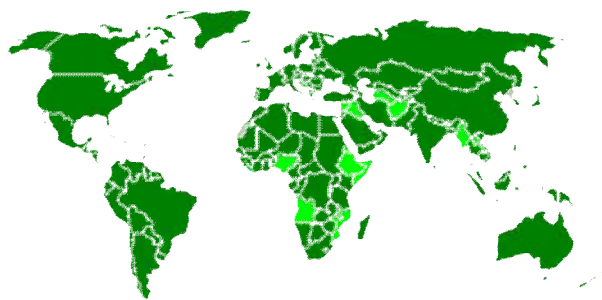
Αυτές οι προϋποθέσεις στην παροχή δανείων εξασφαλίζουν ότι ο δανεισμός της χώρας θα είναι σε θέση να αποπληρώσει το ΔΝΤ και ότι η χώρα δεν θα προσπαθήσει να λύσει τα προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών με τρόπο που θα μπορούσε να επηρεάσει αρνητικά την διεθνή οικονομία. Το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου, όταν δηλαδή οι οικονομικοί παράγοντες μεγιστοποιούν την δική τους χρησιμότητα εις βάρος των άλλων, επειδή δεν αναλαμβάνουν πλήρως τις συνέπειες των ενεργειών τους, μετριάζεται μέσω των προϋποθέσεων και όχι με την παροχή εξασφαλίσεων. Οι χώρες που έχουν ανάγκη των δανείων του ΔΝΤ γενικά δεν διαθέτουν διεθνώς πολύτιμες

εγγυήσεις ούτως ή άλλως (Woods, 2003).

Οι προϋποθέσεις καθησυχάζουν επίσης το ΔΝΤ ότι τα κεφάλαια που δανείζει σε αυτές τις χώρες θα χρησιμοποιηθούν για τους σκοπούς που ορίζονται από τις διατάξεις της συμφωνίας και παρέχουν εγγυήσεις ότι η χώρα θα είναι σε θέση να διορθώσει τις μακροοικονομικές και διαρθρωτικές ανισοροπίες της. Σύμφωνα με την κρίση του ΔΝΤ, η υιοθέτηση ορισμένων διορθωτικών μέτρων ή πολιτικών από ένα μέλος του δίνει την δυνατότητα να αποπληρώσει το ΔΝΤ, εξασφαλίζοντας έτσι την διαθεσιμότητα των πόρων για την οικονομική υποστήριξη άλλων μελών.

Από το 2004, οι δανειζόμενες χώρες παρουσίασαν αρκετά καλές επιδόσεις στην αποπληρωμή των πιστώσεων σε σχέση με τις συνήθεις διευκολύνσεις δανεισμού του ΔΝΤ, με όλους τους τόκους κατά την διάρκεια του δανείου. Αυτό δείχνει ότι ο δανεισμός του ΔΝΤ δεν επιβαρύνει τις πιστώτριες χώρες, καθώς οι δανειστριες χώρες λαμβάνουν τόκους με βάση το επιτόκιο της αγοράς για το μεγαλύτερο μέρος της αναλογικής συνδρομής τους, καθώς και για οποιαδήποτε από τις συνδρομές τους στο νόμισμά τους που δανείζονται από το ΔΝΤ, καθώς και για το σύνολο του αποθεματικού των περιουσιακών στοιχείων που παρέχουν στο ΔΝΤ (Woods, 2006).

1.5 Κράτη - Μέλη

Οι χώρες – μέλη του ΔΝΤ που δεν αποδέχονται τις υποχρεώσεις του άρθρου VIII, παράγραφοι 2, 3 και 4. Δεν είναι όλες οι χώρες-μέλη του ΔΝΤ κυρίαρχα κράτη και ως εκ τούτου, όλες οι «χώρες – μέλη» του ΔΝΤ δεν είναι μέλη των Ηνωμένων Εθνών. Ανάμεσα στις «χώρες – μέλη» του ΔΝΤ που δεν είναι μέλη του ΟΗΕ υπάρχουν μη κυρίαρχες περιοχές με ειδικές δικαιοδοσίες που βρίσκονται επίσημα υπό την κυριαρχία χωρών που είναι πλήρη μέλη του ΟΗΕ, όπως η Αρούμπα, το Κουρακάο, το Χονγκ Κονγκ και το Μακάο, καθώς και το Κοσσυφοπέδιο.

Τα εταιρικά μέλη διορίζουν από θέσεως μέλη με δικαίωμα ψήφου, τα οποία αναφέρονται παρακάτω. Όλα τα μέλη του ΔΝΤ είναι επίσης μέλη στην Διεθνή Τράπεζα για την Ανασυγκρότηση και την Ανάπτυξη (IBRD) και αντίστροφα.

Πρώην μέλη του ΔΝΤ είναι η Κούβα (η οποία αποχώρησε το 1964) και η Δημοκρατία της Κίνας, η οποία απορρίφθηκε από τον ΟΗΕ το 1980, αφού έχασε την υποστήριξη του τότε προέδρου των ΗΠΑ Τζίμι Κάρτερ και αντικαταστάθηκε από την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Ωστόσο, η επαρχία της Ταϊβάν στην Κίνα εξακολουθεί να αναγράφεται στους επίσημους δείκτες του ΔΝΤ.

Εκτός από την Κούβα, τα άλλα μέλη του ΟΗΕ που δεν ανήκουν στο ΔΝΤ είναι η Ανδόρα, το Λιχτενστάιν, το Μονακό, το Ναούρου και η Βόρεια Κορέα.

Η πρώην Τσεχοσλοβακία εκδιώχθηκε το 1954 για μη παροχή απαιτούμενων στοιχείων και επανεντάχθηκε το 1990, μετά την Βελούδινη Επανάσταση. Η Πολωνία αποχώρησε το 1950 και φέρεται ότι δέχθηκε πιέσεις από την Σοβιετική Ένωση για να το πράξει αυτό, αλλά επέστρεψε το 1986.

Κάθε χώρα μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος του ΔΝΤ. Οι προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας μέλους μετά τον σχηματισμό του ΔΝΤ, στις αρχές της μεταπολεμικής περιόδου, υπήρξαν σχετικά χαλαροί. Τα μέλη έπρεπε να πραγματοποιούν περιοδικές πληρωμές ανάλογα με το μερίδιό τους για την διατήρηση της ιδιότητας μέλους, να απέχουν από νομισματικούς

περιορισμούς, εκτός εάν χορηγηθεί άδεια από το ΔΝΤ, να τηρούν τον Κώδικα Δεοντολογίας στα Άρθρα της Συμφωνίας του ΔΝΤ και να παρέχουν εθνικές οικονομικές πληροφορίες. Ωστόσο, αυστηρότεροι κανόνες επιβάλλονται στις κυβερνήσεις που υποβάλλουν αίτηση για την λήψη χρηματοδότησης από το ΔΝΤ.

Οι χώρες που προσχώρησαν στο ΔΝΤ μεταξύ 1945 και 1971 συμφώνησαν να διατηρήσουν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες σταθερές σε ποσοστά που θα μπορούσαν να ρυθμιστούν μόνο για να διορθωθεί μία «θεμελιώδης ανισορροπία» στο ισοζύγιο πληρωμών και μόνο με την συγκατάθεση του ΔΝΤ.

Ορισμένα μέλη έχουν μια πολύ δύσκολη σχέση με το ΔΝΤ και ακόμη και όταν είναι ακόμη μέλη δεν επιτρέπουν την παρακολούθηση. Η Αργεντινή για παράδειγμα, αρνείται να συμμετάσχει σε ένα άρθρο IV διαβούλευσης με το ΔΝΤ.

Οι χώρες μέλη του ΔΝΤ έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τις οικονομικές πολιτικές όλων των χωρών μελών, την δυνατότητα να επηρεάσουν τις οικονομικές πολιτικές άλλων μελών, τεχνική βοήθεια στον τραπεζικό τομέα και σε δημοσιονομικά θέματα, καθώς και σε θέματα συναλλάγματος, οικονομική υποστήριξη σε καιρούς με δυσκολίες πληρωμής και αυξημένες ευκαιρίες στο εμπόριο και τις επενδύσεις.

1.6 Συμβούλιο των Διοικητών

Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από έναν διοικητή και έναν αναπληρωτή διοικητή για κάθε χώρα μέλος. Κάθε χώρα μέλος διορίζει τους δύο διοικητές του. Το Συμβούλιο συνεδριάζει συνήθως μια φορά το χρόνο και είναι υπεύθυνο για την εκλογή ή τον διορισμό των εκτελεστικών διευθυντών στο Εκτελεστικό Συμβούλιο. Ενώ το Συμβούλιο των Διοικητών είναι επισήμως υπεύθυνο για την έγκριση των αυξήσεων των μεριδίων, τις κατανομές στα Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα, την είσοδο νέων μελών, την υποχρεωτική αποχώρηση μελών, καθώς και τις τροποποιήσεις των Άρθρων

της Συμφωνίας και των Κανονισμών, στην πράξη, έχει αναθέσει τις περισσότερες αρμοδιότητές του στο Εκτελεστικό συμβούλιο του ΔΝΤ (Imf.org, 2011).

Η Διεθνής Νομισματική και Δημοσιονομική Επιτροπή και η Επιτροπή Ανάπτυξης παρέχει συμβουλές στο Συμβούλιο των Διοικητών. Η Διεθνής Νομισματική και Δημοσιονομική Επιτροπή έχει 24 μέλη και παρακολουθεί τις εξελίξεις στην παγκόσμια ρευστότητα και την μεταφορά πόρων προς τις αναπτυσσόμενες χώρες. Η Επιτροπή Ανάπτυξης έχει 25 μέλη και παρέχει συμβουλές σχετικά με κρίσιμα ζητήματα ανάπτυξης και οικονομικών πόρων που απαιτούνται για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες. Επίσης, παρέχει συμβουλές σχετικά με το εμπόριο και τα περιβαλλοντικά ζητήματα ((Imf.org, 2011).

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο απαρτίζεται από 24 μέλη. Οι Εκτελεστικοί Σύμβουλοι αντιπροσωπεύουν και τις 188 χώρες-μέλη με γεωγραφική βάση (IMF's, 2008). Οι χώρες με μεγάλες οικονομίες έχουν τους δικούς τους εκτελεστικούς διευθυντές, αλλά οι περισσότερες χώρες ομαδοποιούνται σε εκλογικές περιφέρειες που εκπροσωπούν τέσσερις ή περισσότερες χώρες ((IMF's, 2008).

Μετά την τροπολογία του 2008 σχετικά με το δικαίωμα Φωνής και Συμμετοχής, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 2011, οκτώ χώρες διορίζουν έναν εκτελεστικό διευθυντή: οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία, η Γερμανία, η Γαλλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Κίνα, η Ρωσική Ομοσπονδία και η Σαουδική Αραβία.

Οι υπόλοιποι 16 διευθυντές αντιπροσωπεύουν εκλογικές περιφέρειες που αποτελούνται από 4 έως 22 χώρες. Ο εκτελεστικός διευθυντής που εκπροσωπεί την μεγαλύτερη εκλογική περιφέρεια των 22 χωρών αντιστοιχεί στο 1,55% των ψήφων. Το Συμβούλιο συνεδριάζει συνήθως αρκετές φορές κάθε εβδομάδα. Η σύνθεση του Συμβουλίου και οι εκλογικές περιφέρειες επανεξετάζονται κάθε οκτώ χρόνια.

Το ΔΝΤ διοικείται από έναν διευθύνοντα σύμβουλο, ο οποίος είναι επικεφαλής του προσωπικού και χρησιμεύει ως πρόεδρος του Εκτελεστικού

Συμβουλίου. Ο διευθύνων σύμβουλος επικουρείται από τον Πρώτο Αναπληρωτή Διευθύνοντα Σύμβουλο και άλλους τρεις Αναπληρωτές Διευθύνοντες Συμβούλους. Ιστορικά, ο Διευθύνων Σύμβουλος του ΔΝΤ προέρχεται από την Ευρώπη και ο Πρόεδρος της Παγκόσμιας Τράπεζας από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ωστόσο, το πρότυπο αυτό αμφισβητείται ολοένα και περισσότερο και ο ανταγωνισμός για τις δύο αυτές θέσεις μπορεί σύντομα να ανοίξει για να συμπεριλάβει και άλλους υποψηφίους που έχουν τα προσόντα από οποιοδήποτε μέρος του κόσμου.

Το 2011 οι μεγαλύτερες αναπτυσσόμενες χώρες του κόσμου, οι χώρες BRIC, εξέδωσαν μία δήλωση ότι η παράδοση του διορισμού ενός Ευρωπαίου Διευθύνοντα Συμβούλου, υπονομεύει την νομιμότητα του ΔΝΤ και ζήτησαν ο διορισμός να γίνεται αξιοκρατικά.

1.6.1 Διοικητική διαρθρωση ΔΝΤ

Ανώτατο διοικητικό όργανο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου είναι το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ), στο οποίο εκπροσωπείται κάθε κράτος-μέλος με ένα Διοικητή και έναν αναπληρωματικό πενταετούς συνεχούς θητείας. Το ΔΣ συνέρχεται μία φορά ετησίως σε τακτική σύνοδο, κατά τη διάρκεια της οποίας εγκρίνονται τα πεπραγμένα του Οργανισμού, εκλέγονται νέοι διευθυντές και λαμβάνονται διάφορες αποφάσεις για τυχόν αλλαγή στις ισοτιμίες, για την είσοδο νέων μελών, κ.ά..

Πολλές από τις εξουσίες του ΔΣ έχουν σήμερα μεταβιβαστεί στο Εκτελεστικό Συμβούλιο, το οποίο αποτελεί το αμέσως επόμενο στην ιεραρχική διοικητική κλίμακα όργανο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο ασχολείται κυρίως με τα τρέχοντα θέματα οργανισμού, ενώ με τα σημαντικότερα ζητήματα είναι επιφορτισμένο το ΔΣ (Woods, 2006).

Ο Διοικητής του ΔΣ προΐσταται του Εκτελεστικού Συμβουλίου, καθώς και όλου του προσωπικού του Οργανισμού, το οποίο υπολογίζεται στα 4000 άτομα προερχόμενα από τουλάχιστον 180 χώρες. Οι Εκτελεστικοί

Διευθυντές, οι οποίοι ψηφίζουν το Διοικητή, ψηφίζονται από τους Υπουργούς Οικονομικών των χωρών που εκπροσωπούν. Εθιμοτυπικά, ο Διοικητής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου προέρχεται πάντοτε από την Ευρώπη, ενώ ο δεύτερος τη τάξει στην ιεραρχία του ΔΝΤ προέρχεται από τις ΗΠΑ. Εκτός από τον Πρώτο Αναπληρωτή Διοικητή, ο Διοικητής επικουρείται από ακόμη τρεις Αναπληρωτές Διοικητές.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αποτελείται από μια ομάδα διαχείρισης και 17 τμήματα που επιτελούν πολιτικές, ερευνητικές και τεχνικές εργασίες. Υπάρχει ένα τμήμα το οποίο είναι επιφορτισμένο με τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών πόρων του Ταμείου και παρακολουθεί και λογοδοτεί για τον τρόπο αξιοποίησης των πόρων αυτών.

Στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ασκείται έλεγχος από τις μεγάλες δυνάμεις της Δύσης, των οποίων το βάρος ψήφου στο Εκτελεστικό Συμβούλιο καθορίζεται από την οικονομική συνεισφορά τους στον οργανισμό. Το Συμβούλιο συνήθως δεν υπερψηφίζει αποφάσεις που συγκρούονται με τα συμφέροντα των ΗΠΑ ή των ευρωπαϊκών χωρών (Escobar, 1980).

Σύμφωνα με το καταστατικό του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ο Διοικητής είναι επικεφαλής του προσωπικού και διευθύνει τις συνήθεις εργασίες του Ταμείου. Είναι υπεύθυνος για την οργάνωση, το διορισμό και την απόλυση του προσωπικού, πάντα υπό το γενικό έλεγχο του Εκτελεστικού Συμβουλίου. Προβλέπεται, επίσης, ότι το Εκτελεστικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνο για την επιλογή του Διοικητή, θέση για την οποία μπορεί να θέσει υποψηφιότητα κάθε εκτελεστικός διευθυντής. Στην περίπτωση που θέσουν υποψηφιότητα περισσότερα του ενός προσώπων, το Εκτελεστικό Συμβούλιο καταλήγει σε απόφαση με συναίνεση (Jensen, 2004).

Στον ακόλουθο πίνακα (Πίνακας 1) παρουσιάζονται όλοι οι Διοικητές που βρέθηκαν στην ανώτερη διοικητική βαθμίδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, καθώς και η χώρα καταγωγής τους και η χρονική περίοδος κατά την οποία άσκησαν τα καθήκοντα τους.

Πίνακας 2.1: Οι Διοικητές του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

Ημερομηνίες	Ονόματα	Χώρες
6 Μαΐου 1946 - 5 Μαΐου 1951	Καμίλ Γκουτ	Βέλγιο
3 Αυγούστου 1951 - 3 Οκτωβρίου 1956	Ιβάρ Ρουτ	Σουηδία
21 Νοεμβρίου 1956 - 5 Μαΐου 1962	Περ Γιάκομπσον	Σουηδία
12 Αυγούστου 1962 - 30 Απριλίου, 1963	Νταβίντ Κολέτ	Ελβετία
1 Σεπτεμβρίου 1963 - 31 Αυγούστου 1973	Πιερ-Πολ Σβάιτσερ	Γαλλία
1 Σεπτεμβρίου 1973 - 16 Ιουνίου 1978	Γιοχάνες Βίτεβεεν	Ολλανδία
17 Ιουνίου 1978 - 15 Ιανουαρίου 1987	Ζακ ντε Λαροζιέρ	Γαλλία
16 Ιανουαρίου 1987 - 14 Φεβρουαρίου 2000	Μισέλ Καμντεσού	Γαλλία
1η Μαΐου 2000 - 4 Μαρτίου 2004	Χορστ Κέλερ	Γερμανία
7 Ιουνίου 2004 - 31 Οκτωβρίου 2007	Ροντρίγο Ράτο	Ισπανία
1 Νοεμβρίου 2007 - 18 Μαΐου 2011	Ντομνίκ Στρος- Καν	Γαλλία
5 Ιουλίου 2011 - σήμερα	Κριστίν Λαγκάρντ	Γαλλία

Η ισχύουσα διοικητική ομάδα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αποτελείται από τα παρακάτω πρόσωπα (Blomberg, 2010):

- ο Christine Lagarde - Διοικητής: γαλλικής υπηκοότητας, διετέλεσε Υπουργός Οικονομίας, Οικονομικών και Βιομηχανίας στη Γαλλία.
- ο David Lipton - Πρώτος Αναπληρωτής Διοικητής: αμερικανικής υπηκοότητας, υπηρέτησε ως Ειδικός Σύμβουλος του Προέδρου των ΗΠΑ και ως Διευθυντής Διεθνών Οικονομικών Υποθέσεων του Εθνικού Οικονομικού Συμβουλίου των ΗΠΑ και του Εθνικού Συμβουλίου Ασφαλείας στο Λευκό Οίκο.

- ο Ναογιούκι Σινοχάρα - Αναπληρωτής Διοικητής: ιαπωνικής υπηκοότητας, διετέλεσε Αντιπρόεδρος του Ιαπωνικού Υπουργείου Οικονομικών για τις διεθνείς σχέσεις.
- ο Nemat Shafik - Αναπληρωτής Διοικητής: αιγυπτιακής υπηκοότητας, υπηρέτησε στο Βρετανικό Υπουργείο Διεθνούς Ανάπτυξης και στην Παγκόσμια Τράπεζα.
- ο Min Zhu - Αναπληρωτής Διοικητής: κινέζικης υπηκοότητας, διετέλεσε Υποδιοικητής της Τράπεζας του Λαού της Κίνας και υπηρέτησε στην Παγκόσμια Τράπεζα.

Όσον αφορά τις λειτουργικές υπηρεσίες του Ταμείου, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο διαθέτει τα ακόλουθα εννέα τμήματα, τα οποία εφαρμόζουν την πολιτική και το τεχνικό και ερευνητικό έργο του Οργανισμού και διαχειρίζονται τους πόρους του: ο Τμήμα Εξωτερικών Σχέσεων: εργάζεται για την προώθηση και υποστήριξη των πολιτικών και της στρατηγικής του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

- ο Τμήμα Οικονομικών: διαχειρίζεται και διασφαλίζει τους πόρους του Ταμείου.
- ο Τμήμα Δημοσιονομικών Υποθέσεων: είναι αρμόδιο για θέματα δημοσιονομικής πολιτικής, παρέχει συμβουλευτική υποστήριξη σε θέματα χρηματοδότησης κρατών και εκδίδει τη δημοσιονομική έκθεση Monitor.
- ο Ινστιτούτο Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου: είναι υπεύθυνο για την κατάρτιση του προσωπικού του και των υπαλλήλων των κρατών-μελών του σε θέματα μακροοικονομικής πολιτικής.
- ο Νομικό Τμήμα: παρέχει συμβουλές στο ΔΣ και στο προσωπικό του Ταμείου σχετικά με τους εφαρμοστέους νόμους, παρέχει νομική τεχνική υποστήριξη στα κράτη-μέλη και προετοιμάζει τις αποφάσεις και τα υπόλοιπα νομικά μέσα.
- ο Τμήμα Αγορών Κεφαλαίου και Νομισματικής Πολιτικής: εποπτεύει τον

χρηματοπιστωτικό τομέα και τις κεφαλαιαγορές, ρυθμίζει τη λειτουργία των συστημάτων ανταλλαγής συναλλάγματος και εκδίδει την Έκθεση Παγκόσμιας Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας.

- ο Τμήμα Ερευνών: παρακολουθεί τα παγκόσμια οικονομικά μεγέθη και τις εξελίξεις στις οικονομίες των κρατών-μελών και εκδίδει την Παγκόσμια Οικονομική Έκθεση.
- ο Τμήμα Στατιστικής: αναπτύσσει διεθνώς αποδεκτά πρότυπα και μεθοδολογίες στατιστικής ανάλυσης και παρέχει τεχνική υποστήριξη και κατάρτιση επί των πρακτικών που θεωρούνται βέλτιστες για τη διάδοση των οικονομικών στατιστικών στοιχείων.
- ο Τμήμα Στρατηγικής, Πολιτικής και Αναθεώρησης: είναι υπεύθυνο για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των πολιτικών που εφαρμόζει το Ταμείο σχετικά με την επιτήρηση και την αξιοποίηση των οικονομικών του πόρων.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει παγκόσμια δράση και για το λόγο αυτό προβλέπει την ύπαρξη πέντε τμημάτων, τα οποία είναι υπεύθυνα για την παροχή συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης σε θέματα μακροοικονομικής πολιτικής και διαχείρισης του χρηματοπιστωτικού τομέα και για την υποστήριξη προγραμμάτων οικονομικής μεταρρύθμισης σε κάθε περιοχή (Isard, 2005).

Έτσι, υπάρχει το Τμήμα της Αφρικής που καλύπτει 44 χώρες, το Τμήμα του Ειρηνικού που καλύπτει 33 χώρες, το Τμήμα της Ευρώπης που καλύπτει 46 χώρες-στην πλειοψηφία τους μέλη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, το Τμήμα της μέσης Ανατολής και της Κεντρικής Ασίας, που καλύπτει 31 χώρες και το Τμήμα του Δυτικού Ημισφαιρίου που καλύπτει 34 χώρες (Stiglitz, 2010).

Ο Οργανισμός για τις δικές του λειτουργικές ανάγκες έχει τρία τμήματα υποστήριξης, τα οποία συνδράμουν τον οργανισμό στην εκπλήρωση των στόχων του. Πρόκειται για τα τμήματα Ανθρώπινου Δυναμικού, Γραμματείας και Τεχνολογίας και Γενικών Υπηρεσιών. Το Τμήμα Ανθρώπινου Δυναμικού παρέχει στο προσωπικό ένα πλήρες φάσμα υπηρεσιών και πληροφοριών, καθώς είναι αυτό που διαχειρίζεται το σύστημα

αμοιβών και παροχών, επιβλέπει την εκπαίδευση και παρέχει συμβουλές σταδιοδρομίας και κατάρτισης. Το Τμήμα Γραμματείας δημιουργεί και διαχειρίζεται τα αρχεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, προετοιμάζει τις εργασίες του Εκτελεστικού Συμβουλίου και οργανώνει όλες τις δραστηριότητες των οργάνων του Ταμείου. Το Τμήμα Τεχνολογίας και Γενικών Υπηρεσιών διαχειρίζεται τις πληροφορίες, διευκολύνει την επικοινωνία και τη διερμηνεία και εργάζεται για την οικοδόμηση ενός αποτελεσματικού περιβάλλοντος εργασίας (Blomberg and Lawrence 2010).

Τέλος, όσον αφορά το προσωπικό του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ως επί το πλείστον πρόκειται για οικονομολόγους που στην πλειοψηφία τους εργάζονται στην έδρα του οργανισμού και λίγοι υπηρετούν στα περιφερειακά γραφεία του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Οι απασχολούμενοι σήμερα στο διεθνή οργανισμό είναι περίπου 2400 και προέρχονται από όλα τα μήκη και τα πλάτη του κόσμου, καθώς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στοχεύει στη φυλετική και γεωγραφική διασπορά των υπαλλήλων του.

Κεφάλαιο 2^ο Ο ρόλος του ΔΝΤ στην παγκόσμια οικονομική κρίση

2.1 Εισαγωγή

Για περισσότερο από δύο χρόνια, ο αντίκτυπος της οικονομικής κρίσης που ξέσπασε τον Αύγουστο του 2007 είναι ακόμη αισθητός, καθώς η παγκόσμια οικονομία αναδύεται από την Μεγάλη Ύφεση. Η κρίση εντάθηκε δραματικά μετά την πτώχευση της Lehman Brothers και την διάσωση του ασφαλιστικού κολοσσού AIG τον Σεπτέμβριο του 2008, η οποία μόλις απέφυγε μια σχεδόν ταυτόχρονη αποτυχία των πολλαπλών αντισυμβαλλομένων.

Η πρώιμη πρόβλεψη του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για την σοβαρότητα της προκύπτουσας οικονομικής ύφεσης (2008a ΔΝΤ) κινητοποίησε μια συντονισμένη επίσημη δράση για την γρήγορη και αποφασιστική αντιμετώπιση αυτών των έκτακτων οικονομικών γεγονότων με την παροχή φορολογικών κινήτρων για την στήριξη της ανάπτυξης, καθώς και εισφορές κεφαλαίου και εγγυήσεων για την εξομάλυνση της πιστωτικής κρίσης. Μετά την έκτακτη σύνοδο κορυφής των ηγετών της G20 στην Ουάσινγκτον το Νοέμβριο του 2008, αποφασίστηκε η παροχή πακέτων στήριξης των τραπεζών στις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ευρώπη και αλλού για να αποφευχθεί η άτακτη πτώχευση των συστημικά σημαντικών ιδρυμάτων και να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη στο χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Αυτές οι πρωτοφανείς παρεμβάσεις απέτρεψαν την κατάρρευση και συνέβαλαν σημαντικά στην οικονομική και χρηματοοικονομική σταθεροποίηση από την άνοιξη του 2009.

2.2 Προγράμματα ΔΝΤ και μεταρρυθμίσεις στην αντιμετώπιση της κρίσης

Το Ταμείο συνεισέφερε στην διαμόρφωση μιας παγκόσμιας πολιτικής αντιμετώπισης της κρίσης μέσω της παροχής συμβουλών πολιτικής και αναλύσεων των παγκόσμιων οικονομικών και χρηματοπιστωτικών συνθηκών, συμβάλλοντας στην διαδικασία εκσυγχρονισμού του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Επίσης κατάφερε να προσαρμόσει γρήγορα τις δικές του δραστηριότητες επιτήρησης και τις πολιτικές δανεισμού για την αντιμετώπιση της κρίσης.

2.3 Διδάγματα από την κρίση για την επιτήρηση του ΔΝΤ

Η αιτία αυτής της κρίσης ήταν η συγκέντρωση του συστημικού κινδύνου εξαιτίας της αποτυχίας στην ρύθμιση και την εποπτεία, κάτι που δεν έγινε επαρκώς αντιληπτό από το πλαίσιο εποπτείας του Ταμείου. Η κρίση κατέδειξε σαφώς την ανάγκη να βελτιωθεί το υπάρχον πλαίσιο για την αξιολόγηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την ενίσχυση των δυνατοτήτων έγκαιρης προειδοποίησης στις προηγμένες χώρες, καθώς και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η παγκόσμια εμβέλεια της κρίσης προκάλεσε επίσης εκκλήσεις για βελτίωση της παρακολούθησης των κινδύνων διάχυσης μεταξύ των χωρών και τις πιθανές μακροοικονομικές επιπτώσεις τους. Κατά την συνεδρίασή της τον Οκτώβριο του 2009, η Διεθνής Νομισματική και Δημοσιονομική Επιτροπή (IMFC) αναγνώρισε ότι χρειάζεται μία επαναξιολόγηση του ρόλου του Ταμείου και κάλεσε το Ταμείο να αναθεωρήσει την εντολή της «για να καλύψει όλο το φάσμα των πολιτικών του μακροοικονομικού και δημοσιονομικού τομέα που επηρεάζουν την παγκόσμια σταθερότητα και να υποβάλουν έκθεση στην Επιτροπή μέχρι την επόμενη ετήσια συνεδρίαση» το 2010 (IMFC, 2009α). Κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής, το Ταμείο μελέτησε τα αρχικά διδάγματα, καθώς η κρίση ήταν ακόμα σε εξέλιξη (IMF 2009α) και βρίσκεται στην διαδικασία αναθεώρησης των πολιτικών και της διακυβέρνησής του αντιστοίχως.

2.4 Παγκόσμια Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα

Η Έκθεση του Ταμείου για την Παγκόσμια Χρηματοπιστωτική Σταθερότητα (GFSR), που δημοσιεύεται ανά εξάμηνο από το 2003, αξιολογεί βασικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα αναδεικνύοντας τις πολιτικές που μπορούν να βοηθήσουν στον μετριασμό των συστημικών κινδύνων και την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

Κατά την περίοδο πριν από την κρίση, η έκθεση προειδοποιούσε για την αύξηση της πίστωσης και τους κινδύνους της αγοράς που συνδέονταν με την αύξηση των στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου τα οποία ήταν ενσωματωμένα σε περίπλοκα και δύσκολα στην τιμολόγηση δομημένα προϊόντα (IMF 2006 και 2007α). Ομοίως, η έκθεση του ΔΝΤ World Economic Outlook (WEO) κατέγραψε κάποιες πρώτες ανησυχίες σχετικά με τους κινδύνους για τις φούσκες στις τιμές των κατοικιών στις Ηνωμένες Πολιτείες και τους κινδύνους από τα μεγάλα ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στις αναδύμενες οικονομίες της Ευρώπης (IMF 2007b). Ωστόσο, αυτές οι συμβουλές δεν ήταν αρκετά έντονες ώστε να ωθήσουν σε πολιτική δράση και οι φορείς χάραξης πολιτικής στην ακόμα ευημερούσα παγκόσμια οικονομία ήταν λιγότερο δεκτικοί στις προειδοποιήσεις. Το γεγονός ότι η κρίση ξεκίνησε στις προηγμένες χώρες, πεδίο που συνήθως βρίσκεται έξω από την δικαιοδοσία των προσπαθειών πρόληψης κρίσεων του Ταμείου, συνέβαλε στον εφησυχασμό. Μια πιο δίκαιη επιτήρηση θα είχε ενισχύσει την αποτελεσματικότητα και την νομιμότητα του Ταμείου επιτυγχάνοντας μια καλύτερη ισορροπία ανάμεσα στην προστασία και την άσκηση πίεσης.

Μετά την έναρξη της κρίσης, το Ταμείο παρείχε πολύτιμες συστάσεις στην χάραξη πολιτικής, τις ρυθμιστικές αρχές και τους φορείς καθορισμού προτύπων με βάση την ανάλυση για την προέλευση και τις πιθανές συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Οι προτεραιότητες που προσδιορίστηκαν στην έκθεση GFSR ενσωματώθηκαν και στο ανακοινωθέν της συνόδου κορυφής των G20 στο Πίτσμπουργκ τον Σεπτέμβριο του 2009.

Οι προτεινόμενες λύσεις στόχευαν στην επίλυση των συγκρούσεων συμφερόντων, στην βελτίωση της διαχείρισης των κινδύνων, την μείωση της υπερκυκλικότητας, την συμπλήρωση των κενών πληροφόρησης, την αντιμετώπιση των επισφαλών χρηματοοικονομικών στοιχείων και το ξεμπλοκάρισμα του διαύλου της πίστωσης. Το Ταμείο τόνισε την ανάγκη οι φορείς χάραξης πολιτικής να ακολουθήσουν πολιτικές αντιδράσεων έκτακτης ανάγκης για την κρίση με μακρο-προληπτική εποπτεία και κανονιστικές μεταρρυθμίσεις με στόχο να καταστεί το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα λιγότερο επιρρεπές στις κρίσεις. Οι βασικοί στόχοι είναι να διευρυνθεί η περίμετρος των ρυθμίσεων ώστε να περιλαμβάνει όλα τα συστημικά σημαντικά ιδρύματα (τόσο τις τράπεζες όσο και τα μη πιστωτικά

ιδρύματα), να παρακολουθείται η μόχλευση στο σύστημα και να καταστεί η νομισματική πολιτική περισσότερο ικανή στο να ανταποκρίνεται στις φούσκες των περιουσιακών στοιχείων. Το Ταμείο συνεισέφερε στην διαμόρφωση της πολιτικής απάντησης, αναλύοντας τους ρόλους των παραγόντων της ζήτησης και της προσφοράς στην εξήγηση το βραδύ ρυθμού της πιστωτικής ανάπτυξης, εκτιμώντας τις τραπεζικές διαγραφές ανά περιοχή με βάση μια κοινή μεθοδολογία και αξιολογώντας τις επιπτώσεις της έκτακτης κρατικής στήριξης μέσω εγγυήσεων και ανακεφαλαιοποίησης. Η ανάλυση έδειξε ότι το μοντέλο της «παραγωγής και διανομής» της δημιουργίας πίστωσης ήταν ένα υγιές επιχειρηματικό μοντέλο που σκόνταψε σε κακή εφαρμογή, καθώς οι κίνδυνοι διατηρήθηκαν στα δομημένα επενδυτικά οχήματα (SIVs) αντί να εξαπλωθούν ευρέως. Η επανεκκίνηση των αγορών τιτλοποίησης θα βοηθήσει στο ξεμπλοκάρισμα του πιστωτικού διαύλου από το αδιέξοδο με την απελευθέρωση των ισολογισμών των τραπεζών, ενώ παράλληλα θα βοηθήσει τις κεντρικές τράπεζες να εξέλθουν από την έκτακτη στήριξη ρευστότητας που παρέχεται από την εναλλαγή (ή την αγορά) τίτλων που εξασφαλίζονται με περιουσιακά στοιχεία. Παράλληλα, το Ταμείο προειδοποίησε επίσης ότι η διαδικασία απομόχλευσης του χρηματοπιστωτικού τομέα και των νοικοκυριών δεν έχει ακόμη ολοκληρώσει την πορεία της και ότι έπονται περαιτέρω διαγραφές, καθώς οι ζημίες δεν έχουν ακόμη αναγνωριστεί πλήρως (IMF 2009β, 2009γ).

2.5 Χρηματοδότηση

Όπως είχε προβλέψει με ακρίβεια το Ταμείο, οι αναδυόμενες χώρες της αγοράς (EMCs) δεν ήταν σε θέση να αποσυνδεθούν. Η κρίση που ξεκίνησε από τις προηγμένες χώρες είχε σημαντική επίπτωση στις αναδυόμενες οικονομίες καθώς η αποστροφή του κινδύνου και η φυγή προς την ποιότητα οδήγησαν σε δραματική πτώση των ιδιωτικών ροών κεφαλαίων.

Οι αναδυόμενες αγορές της Ευρώπης που στηρίχθηκαν σε εξωτερικά χρηματοδοτούμενη πιστωτική ανάπτυξη δέχθηκαν ένα ιδιαίτερα σκληρό χτύπημα. Η ανάλυση του ΔΝΤ ανέφερε ότι η αναχρηματοδότηση των αναγκών των EMCs

επρόκειτο να αυξηθεί από \$1,7 δις το 2008 σε \$1,8 δις το 2009 και \$2,0 τρις το 2012 (IMF 2009δ). Τα ποσοστά ανατροπής του 100 τοις εκατό θα ήταν δύσκολο να επιτευχθεί σε μια εποχή που οι τράπεζες και οι θεσμικοί επενδυτές προσπαθούσαν να μειώσουν τον κίνδυνο και την μόχλευση στα χαρτοφυλάκιά τους για τη διατήρηση της κεφαλαιακής επάρκειας, παρά τις απώλειες που υπέστησαν κατά την διάρκεια της κρίσης. Τα κενά στην εξωτερική χρηματοδότηση με μεγάλες δυνατότητες υπογράμμισαν την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι το Ταμείο θα είχε επαρκείς πόρους για να παραμείνει μια αξιόπιστη σταθεροποιητική επιρροή.

Για να περιοριστεί η διάδοση της κρίσης στις αναδυόμενες χώρες της ΕΕ, οι αξιωματούχοι στη σύνοδο κορυφής της G20 στο Λονδίνο τον Απρίλιο του 2009 δεσμεύτηκαν να τριπλασιάσουν τους πόρους δανεισμού του Ταμείου στα \$750 δις και συμφώνησαν σε μια γενική SDR κατανομή των \$250 δις. Οπλισμένο με περισσότερους πόρους, το Ταμείο έσπευσε να προσαρμόσει τις πολιτικές δανεισμού για την αντιμετώπιση της κρίσης. Ένα νέο μέσο, το Ευέλικτο Πιστωτικό Όριο (FCL) δημιουργήθηκε για να παράσχει μεγάλες χρηματοδοτήσεις σε προληπτική βάση και για την καλύτερη προσαρμογή με τις περιστάσεις της κάθε χώρας. Χώρες με συμπαγή μεγέθη και ισχυρές πολιτικές έχουν πλέον πρόσβαση στην χρηματοδότηση του ΔΝΤ κατόπιν αίτησης, χωρίς προϋποθέσεις, για την αντιμετώπιση των πραγματικών ή δυνητικών πιέσεων στο ισοζύγιο πληρωμών. Μαζί με τα αυξημένα όρια δανεισμού, το νέο προληπτικό FCL παρέχει ασφάλιση που συμβάλλει στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην αγορά σε σχέση με την ικανότητα της χώρας να ανταποκριθεί στις ανάγκες ανατροπής και έτσι να αποφευχθεί μια κρίση. Το Μεξικό ήταν η πρώτη χώρα που επωφελήθηκε από το FCL το Μάρτιο του 2009, με δάνειο \$47 δις, το μεγαλύτερο στην ιστορία Ταμείου, ακολουθούμενη από την Κολομβία και την Πολωνία.

Οι χώρες που δεν πληρούν τα κριτήρια για το FCL μπορούν να έχουν πρόσβαση στην χρηματοδότηση του ΔΝΤ πέρα από τα φυσιολογικά όρια πρόσβασης στο πλαίσιο των Συμφωνιών Υψηλής Πρόσβασης Προληπτικού Χαρακτήρα (HAPAs), ουσιαστικά προληπτικές ρυθμίσεις σε κατάσταση αναμονής με μεγάλη και εμπροσθοβαρή πρόσβαση. Η ευνοϊκή δανειοδοτική ικανότητα του Ταμείου διπλασιάστηκε, σύμφωνα με την έκκληση των G20 για \$6 δις σε νέα δάνεια σε χώρες με χαμηλό εισόδημα για πάνω από 2-3 χρόνια, με απροσδόκητα κέρδη από τις πωλήσεις χρυσού του ΔΝΤ συμβάλλοντας στην χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους

δανεισμού.

2.6 Στρατηγικές εξόδου από τα έκτακτα μέτρα στήριξης

Με την δύσκολη και αβέβαιη προοπτική να δείχνει προς μια παρατεταμένη παγκόσμια ύφεση, ο Διευθύνων Σύμβουλος του ΔΝΤ απηύθυνε έκκληση για μια παγκόσμια δημοσιονομική ώθηση στις αρχές του 2008, βοηθώντας έτσι την παγκόσμια οικονομία να αποφύγει μια Μεγάλη Ύφεση (IMF 2008β). Το Ταμείο επίσης ηγήθηκε με την παροχή στρατηγικών εξόδου από τα μέτρα που σχετίζονται με την κρίση για την στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας και την διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας (IMF 2009f).

Οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι έχουν αυξηθεί σημαντικά λόγω της στήριξης του χρηματοπιστωτικού τομέα, των φορολογικών κινήτρων και των μειώσεων στην τιμή των περιουσιακών στοιχείων που αποκτήθηκαν από τον ιδιωτικό τομέα μέσω swaps ή οριστικών αγορών. Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθός τους, οι παρεμβάσεις αυτές θα μπορούσαν να επιβαρύνουν σημαντικά τα επίπεδα του δημόσιου χρέους στις προηγμένες χώρες. Τώρα που έχει αποφευχθεί η συστημική κατάρρευση και οι αγορές έχουν ομαλοποιηθεί, η προσοχή εστιάζεται στις στρατηγικές εξόδου από την έκτακτη στήριξη για την διασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και για να αποφευχθεί η συσσώρευση των πληθωριστικών πιέσεων.

Οι ηγέτες του κόσμου στην σύνοδο κορυφής των G20 στο Πίτσμπουργκ τον Σεπτέμβριο του 2009 δεσμεύτηκαν να διατηρήσουν την υποστήριξη σε αυτήν την πολιτική έως ότου εξασφαλιστεί μια βιώσιμη ανάκαμψη. Η IMFC επανέλαβε αυτήν την δέσμευση κατά την σύνοδο του Οκτωβρίου 2009 και ανέθεσε στο Ταμείο να υποβάλλει έκθεση κατά την επόμενη άτυπη συνεδρίασή του τον Απρίλιο του 2010, σχετικά με τον καλύτερο τρόπο συντονισμού των στρατηγικών εξόδου, έτσι ώστε να αποφευχθεί το ρυθμιστικό αρμπιτράζ και τα προστατευτικά μέτρα.

Ένα βασικό μήνυμα της ανάλυσης του Ταμείου είναι ότι οι στρατηγικές εξόδου πρέπει να εντάσσονται με σαφήνεια και να διαχειρίζονται τα περιουσιακά στοιχεία που συνδέονται με την κρίση και των υποχρεώσεων στους δημόσιους ισολογισμούς με τρόπο που να προστατεύονται τα συμφέροντα των φορολογουμένων μακροπρόθεσμα, ενώ θα επιτρέπουν στους δικαιούχους να επιστρέψουν στην βιωσιμότητα σύντομα. Το Ταμείο έχει επίσης τονίσει την ανάγκη να αποκατασταθεί η σαφήνεια στις αναθέσεις της πολιτικής στα δημόσια ιδρύματα, με την μεταφορά οιονεί δημοσιονομικών πράξεων της κεντρικής τράπεζας προς την κυβέρνηση, έτσι ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε δυσλειτουργία του ισολογισμού της κεντρικής τράπεζας που θα μπορούσε να επηρεάσει την ικανότητά της για αποτελεσματική εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής.

2.7 Παγκόσμιες ανισορροπίες και εξωτερική σταθερότητα

Η εστίαση του Ταμείου σχετικά με τις παγκόσμιες ανισορροπίες και την εσπευσμένη έγκριση της αναθεωρημένης απόφασης για την εποπτεία κατά την πορεία προς την κρίση ήταν άστοχη.

2.7.1 Ο ρόλος των παγκόσμιων ανισορροπιών στην οικονομική κρίση

Ο ρόλος των παγκόσμιων ανισορροπιών στην πρόκληση της οικονομικής κρίσης έχει συζητηθεί αρκετά. Οι μη βιώσιμες διασυνοριακές ροές κεφαλαίων προήλθαν τόσο από τις πλεονασματικές, όσο και από τις ελλειμματικές χώρες.

Για παράδειγμα, η εξωτερικά χρηματοδοτούμενη πιστωτική ανάπτυξη στις αναδυόμενες οικονομίες της Ευρώπης προήλθε τόσο από τις προηγμένες ευρωπαϊκές χώρες με ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών, όπως η Γαλλία, η Ελλάδα και η Ιταλία, όπως και από εκείνους με πλεονάσματα, όπως η Αυστρία, η Ολλανδία και η Σουηδία. Πρόσφατη έρευνα υπογραμμίζει επίσης το γεγονός ότι οι επενδυτές σε δομημένα επενδυτικά οχήματα προήλθαν τόσο από τις πλεονασματικές, όσο και από τις ελλειμματικές χώρες και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ήταν οι παγκόσμιες τραπεζικές ροές παρά οι παγκόσμιες ανισορροπίες που καθόρισαν την γεωγραφία της

οικονομικής κρίσης (Acharya και Schnabl 2009).

Φαίνεται πιθανό ότι τα χαμηλά επιτόκια που συνδέονται με την αποταμίευσης συνέβαλαν στην κρίση, καθώς παρείχαν στις επενδυτικές τράπεζες ισχυρό κίνητρο να δομήσουν πολύπλοκα συνθετικά περιουσιακά στοιχεία που φάνηκε ότι παρείχαν τεράστιες αποδόσεις με προσαρμοσμένο κίνδυνο. Εκ των υστέρων φάνηκε ότι η οικονομική κρίση ήταν μια αποτυχία της ρύθμισης και της πειθαρχίας της αγοράς που δεν θα είχε συμβεί εάν είχαν διορθωθεί οι παγκόσμιες ανισορροπίες.

Κατά την περίοδο πριν από την κρίση, το Ταμείο τόνισε την ανάγκη να αποκατασταθεί η ισορροπία της ανάπτυξης σε όλες τις πλεονασματικές και ελλειμματικές χώρες για την αποφυγή των παγκόσμιων ανισορροπιών. Η κύρια ανησυχία ήταν ότι μια ξαφνική απώλεια της εμπιστοσύνης, η οποία προκλήθηκε από την συσσώρευση μεγάλων εξωτερικών υποχρεώσεων των ΗΠΑ, θα μπορούσε να οδηγήσει σε ένα μαζικό ξεπούλημα των περιουσιακών στοιχείων σε δολάρια, σε μια απότομη αύξηση των επιτοκίων στις ΗΠΑ και σε μια «ανώμαλη προσγείωση» της οικονομίας των ΗΠΑ και της παγκόσμιας οικονομίας. Οι πολυμερείς διαβουλεύσεις με την συμμετοχή των κύριων φορέων (Ηνωμένες Πολιτείες, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ιαπωνία, Κίνα και Σαουδική Αραβία), που ξεκίνησαν από το ΔΝΤ την άνοιξη του 2006, οδήγησαν σε μια έκκληση για κοινή δράση για την αποκατάσταση της ισορροπίας της ζήτησης σε όλες τις περιοχές, κυρίως μέσω της δημοσιονομικής προσαρμογής στις Ηνωμένες Πολιτείες και επεκτατικών πολιτικών, συμπεριλαμβανομένης της ανατίμησης του νομίσματος, στην Κίνα και σε άλλες πλεονασματικές χώρες (IMF 2007γ). Η έγκριση από το ΔΝΤ της αναθεωρημένης απόφασης για την Εποπτεία τον Ιούνιο του 2007 (IMF 2007d) που απαιτούσε από το Ταμείο να επισημάνει τα νομίσματα που απέκλιναν σημαντικά από την ισορροπία ως «θεμελιωδώς μη ευθυγραμμισμένα», αύξησε την πίεση στην Κίνα να αφήσει το νόμισμά της να ανατιμηθεί.

Αλλά οι ζοφερές προβλέψεις για την άτακτη υποχώρηση του δολαρίου και την απότομη αύξηση των επιτοκίων των ΗΠΑ δεν υλοποιήθηκαν ποτέ. Αντίθετα, καθώς η οικονομική κρίση βάθυνε μετά την αποτυχία της Lehman Brothers, οι ασφαλείς ροές ενίσχυσαν το δολάριο, καθώς η παγκόσμια ύφεση είχε δυσανάλογο, μεγαλύτερο από το αναμενόμενο αποτέλεσμα για τον υπόλοιπο κόσμο. Όπως αποδείχθηκε, η ανώμαλη

προσγείωση για τις ΗΠΑ και την παγκόσμια οικονομία προέκυψε από εγχώριους και όχι εξωγενείς παράγοντες, δηλαδή, την διόρθωση της στέγασης και την πιστωτική κρίση. Και τα επιτόκια των ΗΠΑ μειώθηκαν αντί να αυξηθούν κατά τη διάρκεια της κρίσης. Σε αντίθεση με την παραδοσιακή άποψη των παγκόσμιων ανισορροπιών, η πιστωτική κρίση ήταν μία εγχώρια κρίση που προήλθε από την διόρθωση της στέγασης στις ΗΠΑ, που μεγεθύνθηκε από τα χαλαρά κριτήρια χορήγησης δανείων και την κακή εκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων στις Ηνωμένες Πολιτείες, καθώς και από την μόχλευση και την έλλειψη ρευστότητας στο παγκόσμιο χρηματοοικονομικό σύστημα.

Η χρηματοπιστωτική κρίση μετέφερε το ενδιαφέρον των φορέων χάραξης πολιτικής μακριά από τις παγκόσμιες ανισορροπίες προς την παγκόσμια τόνωση της πολιτικής και της μεταρρύθμισης του χρηματοπιστωτικού τομέα. Παράλληλα, η απόφαση για την εποπτεία αποδυναμώθηκε μέσω των μετέπειτα αναθεωρήσεων στην εφαρμογή της και κανένα νόμισμα δεν επισημάνθηκε ως «θεμελιωδώς μη ευθυγραμμισμένο». Με την Ομοσπονδιακή Τράπεζα να αγοράζει περιουσιακά στοιχεία των ΗΠΑ για να κρατήσει τα μακροπρόθεσμα επιτόκια σε χαμηλά επίπεδα, η πίεση στην Κίνα για να σταματήσει την συσσώρευση περιουσιακών στοιχείων των ΗΠΑ και να αφήσει το νόμισμά της να ανατιμηθεί χαλάρωσε αισθητά.

Κεφάλαιο 3^ο Προγράμματα στήριξης του ΔΝΤ των διεθνών Οικονομιών

Όταν μια χώρα προβαίνει σε δανεισμό από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η κυβέρνησή της συμφωνεί να προσαρμόσει την οικονομική πολιτική της, προκειμένου να ξεπεράσει τα προβλήματα που την οδήγησαν στην αναζήτηση χρηματοδοτικής ενίσχυσης από τη διεθνή κοινότητα. Αυτός ο όρος δανείου χρησιμεύει ως εγγύηση για την ικανότητα της χώρας να πραγματοποιήσει την αποπληρωμή προς το Ταμείο. Οι προϋποθέσεις δανειοδότησης είναι διαμορφωμένες με τρόπο που να προωθεί την ισχύ και την αποτελεσματικότητα της οικονομικής πολιτικής.

Για να είναι αποτελεσματικά τα προγράμματα, τίθενται εκ μέρους του Οργανισμού προϋποθέσεις χρηματοδότησης, οι οποίες καλύπτουν τόσο το σχεδιασμό των μακροοικονομικών και διαρθρωτικών πολιτικών, όσο και τους τρόπους παρακολούθησης της προόδου με σκοπό την επίτευξη των στόχων που θέτει η χώρα. Οι προϋποθέσεις αυτές επιδιώκουν την παροχή βοήθειας για την επίλυση προβλημάτων ισοζυγίου πληρωμών χωρίς την προσφυγή σε μέτρα που ίσως να θέσουν σε κίνδυνο την εθνική ή διεθνή ευημερία, ενώ παράλληλα επιδιώκουν τη διαφύλαξη των πόρων του Ταμείου διασφαλίζοντας ότι η οικονομία της χώρας θα είναι αρκετά υγιής για την αποπληρωμή του δανείου.

Η δανειοδότηση από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο περιλάμβανε πάντοτε προϋποθέσεις χρηματοδότησης. Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '80, οι προϋποθέσεις αυτές επικεντρώνονταν σε μεγάλο βαθμό στη μακροοικονομική πολιτική. Εν συνεχεία, διευρύνθηκαν για να λάβουν πιο πολύπλοκο χαρακτήρα, καθώς αντικατόπτριζαν την αυξανόμενη ανάμειξη του Ταμείου σε θέματα χωρών χαμηλού εισοδήματος ή που βρίσκονταν σε μεταβατικό στάδιο με διαρθρωτικά προβλήματα και ασταθή οικονομία (Jensen,2004).

Το 2000, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αναθεώρησε εκτενώς τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης, ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα

των προγραμμάτων που στηρίζει. Κατευθυντήριες γραμμές της αναθεώρησης ήταν η διαφύλαξη της ισχυρής κυριότητας της χώρας και η ευελιξία στις διαπραγματεύσεις με τις χώρες που προσφεύγουν στους δανειοδοτικούς μηχανισμούς του Οργανισμού. Το 2009, εισήγαγε νέο πλαίσιο προϋποθέσεων, προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι διαθρωτικοί όροι που συνδέονται με εκταμιεύσεις από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο είναι επαρκώς προσαρμοσμένοι στην οικονομική πολιτική και κατάσταση της κάθε χώρας-μέλους (Jensen, 2004).

Συγκεκριμένα, το 2009 εισήγαγε την έννοια της εκ των προτέρων πολιτικής, υιοθετώντας μια νέα δανειοδοτική διευκόλυνση, τη λεγόμενη Ευέλικτη Γραμμή Πίστωσης, η οποία για πρώτη φορά στην ιστορία του Ταμείου δεν περιλαμβάνει εκ των υστέρων όρους προγράμματος, εφόσον η χώρα πληροί αυστηρά κριτήρια προεπιλογής.

Οι προϋποθέσεις χρηματοδότησης στο πλαίσιο της Ευέλικτης Γραμμής Πίστωσης έχουν τη μορφή προκαθορισμένων αυστηρών κριτηρίων επιλογής (εκ των προτέρων προϋποθέσεις) και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη σύνδεση των εκταμιεύσεων με την υλοποίηση του προγράμματος (εκ των υστέρων προϋποθέσεις).

Κατά τον καθορισμό των εκ των υστέρων προϋποθέσεων, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ακολουθεί την αρχή ότι η χώρα-μέλος έχει την πρωταρχική ευθύνη για την επιλογή, το σχεδιασμό και την υλοποίηση της πολιτικής που θα καταστήσει το πρόγραμμα επιτυχές. Το πρόγραμμα πολιτικής της χώρας-μέλους περιγράφεται σε μια δήλωση προθέσεων, η οποία συνοδεύει το αίτημα της χώρας για χρηματοδότηση από το Ταμείο. Στη δήλωση αυτή συχνά προσαρτάται ένα μνημόνιο οικονομικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής, οι στόχοι της οποίας εξαρτώνται από τις ειδικές περιστάσεις της χώρας. Ωστόσο, ο γενικότερος στόχος συνίσταται πάντα στην αποκατάσταση ή τη διατήρηση της βιωσιμότητας και της μακροοικονομικής σταθερότητας του ισοζυγίου πληρωμών, θέτοντας παράλληλα τη βάση για βιώσιμη και ποιοτική ανάπτυξη (Fisher, 2008).

Η χρηματοδότηση των χωρών-μελών περιλαμβάνει τις σταδιακές

εκταμιεύσεις και τη σύνδεση πρόσθετων χρηματοδοτήσεων σε ευαπόδεικτες δράσεις πολιτικής. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται η πρόοδος στην υλοποίηση του προγράμματος και η μείωση των κινδύνων για το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Επιπρόσθετα, πραγματοποιούνται αναθεωρήσεις του οικονομικού προγράμματος, οι οποίες παρέχουν το πλαίσιο για την περιοδική αξιολόγηση του βαθμού επιτυχούς υλοποίησης του προγράμματος και της ύπαρξης ανάγκης για τροποποιήσεις εκ μέρους της Εκτελεστικής Επιτροπής του Ταμείου. Οι αναθεωρήσεις αυτές χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των υποκείμενων οικονομικών πολιτικών από απόψεως αναδρομικότητας (αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο πληρούνται οι προϋποθέσεις σύμφωνα με το συμφωνηθέν χρονοδιάγραμμα) και από απόψεως προνοητικότητας (αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο το πρόγραμμα χρήζει τροποποίησης εν όψει νέων εξελίξεων).

Οι συμφωνηθέντες στόχοι, που αποτελούν και τις προϋποθέσεις χρηματοδότησης της χώρας-μέλους, μπορεί να έχουν διάφορες μορφές. Μπορεί να αφορούν μέτρα τα οποία μια χώρα συμφωνεί να λάβει πριν την έγκριση χρηματοδότησης ή την ολοκλήρωση αναθεώρησης από την Εκτελεστική Επιτροπή και ονομάζονται *προκαταρκτικές ενέργειες*.

Τα εν λόγω μέτρα διασφαλίζουν ότι το πρόγραμμα διαθέτει τα απαραίτητα θεμέλια για να καταστεί επιτυχές. Είναι δυνατόν, ακόμη, να έχουν τη μορφή των *ποσοτικών κριτηρίων απόδοσης*, τα οποία αποτελούν ειδικούς και μετρήσιμους όρους που πρέπει να πληρούνται για το συμφωνηθέν ποσό της προς εκταμίευση πίστωσης.

Τα ποσοτικά κριτήρια απόδοσης συνήθως αναφέρονται σε μακροοικονομικές μεταβλητές υπό τον έλεγχο των αρχών, όπως ορισμένα νομισματικά και πιστωτικά συνολικά μεγέθη, διεθνή αποθεματικά ή δημοσιονομικά ισοζύγια. Τα ποσοτικά κριτήρια απόδοσης μπορεί να συμπληρώνονται με *ενδεικτικούς στόχους*, οι οποίοι συχνά τίθενται για τους επόμενους μήνες ενός προγράμματος και εν συνεχεία μετατρέπονται σε ποσοτικά κριτήρια απόδοσης με τις κατάλληλες τροποποιήσεις. Τέλος, τα *διαρθρωτικά σημεία αναφοράς*, συχνά μη ποσοτικοποιήσιμα μέτρα ιδιαίτερης,

ωστόσο, σημασίας για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος, μπορεί να αποτελέσουν μια μορφή των προϋποθέσεων του προγράμματος. Ενδεικτικά, τα διαρθρωτικά σημεία αναφοράς περιλαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, τη δημιουργία συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας ή την ενίσχυση της διαχείρισης δημόσιων οικονομικών (Higgins, Klitgaard-2011).

Επιφορτισμένο με την εποπτεία του διεθνούς νομισματικού συστήματος, του συστήματος ισοτιμιών συναλλάγματος και διεθνών πληρωμών, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει χρηματοδοτήσει και προσφέρει αρωγή σε πολλές χώρες τις τελευταίες δεκαετίες. Από την ίδρυσή του, το 1945, έως τη σημερινή παγκόσμια οικονομική κρίση είναι παρόν ως θεσμός που αποσκοπεί στην προάσπιση της παγκόσμιας νομισματικής σταθερότητας.

Η Γαλλία υπήρξε η πρώτη χώρα που προσέφυγε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για δανεισμό, μετά τη λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Στα τέλη του 1950 και κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, το Ταμείο επεκτάθηκε σε πολλές αφρικανικές χώρες που ανεξαρτητοποιήθηκαν και υπέβαλαν αίτηση για ένταξη στο Ταμείο. Έπειτα, διαχειρίστηκε τις πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970 με την προσαρμογή των μέσων δανεισμού για την αντιμετώπιση των αναμενόμενων ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών και του υψηλού πληθωρισμού.

Παράλληλα, από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, ανταποκρίθηκε στις δυσχέρειες στο ισοζύγιο πληρωμών που αντιμετώπισαν πολλές από τις φτωχότερες χώρες του κόσμου με την παροχή χρηματοδότησης με ευνοϊκούς όρους.

Τον Μάρτιο του 1986, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δημιούργησε ένα νέο δάνειο με ευνοϊκούς όρους για τη διευκόλυνση της διαρθρωτικής προσαρμογής των χωρών. Το χρηματοδοτικό προϊόν αποδείχθηκε ιδιαίτερα χρήσιμο, όταν το Ταμείο γνώρισε τη μεγαλύτερη επέκτασή του λόγω της πτώσης του τείχους του Βερολίνου το 1989 και της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης το 1991.

Ο ρόλος του Ταμείου ήταν κεντρικός στην παροχή βοήθειας στις χώρες του πρώην Σοβιετικού μπλοκ για τον οικονομικό μετασχηματισμό τους, με την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και την τεχνική και οικονομική υποστήριξή τους. Εν συνεχεία, το 1997, ένα κύμα οικονομικών κρίσεων σάρωσε την Ανατολική Ασία, από την Ινδονησία ως την Κορέα. Σχεδόν κάθε πληγείσα χώρα προσέφυγε στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο τόσο για οικονομική υποστήριξη όσο και για βοήθεια στο σχεδιασμό της οικονομικής τους μεταρρύθμισης.

Ωστόσο, τις δύο τελευταίες δεκαετίες, η δράση και η αποτελεσματικότητα του Οργανισμού αμφισβητούνται εντόνως τόσο από έγκριτους οικονομολόγους όσο κι από κοινωνικούς φορείς. Με αφορμή το συντηρητισμό και τα σκληρά μέτρα λιτότητας που προτείνει και εφαρμόζει, η διεθνής κοινότητα αναρωτάται για τους πραγματικούς σκοπούς που εξυπηρετούν τα προγράμματα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Εδώ είναι χρήσιμο να περιγράψουμε τη δράση του Ταμείου από το 2000 έως σήμερα, καθ'ότι το 2000 κηρύσσει παύση πληρωμών η Αργεντινή, η οποία εφάρμοσε τα μέτρα που τις πρότεινε το ΔΝΤ όλη την προηγούμενη δεκαετία (ΊδαΓά-2005).

3.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΝΤ

Τα τελευταία χρόνια, με την εκρηκτική ανάπτυξη των οικονομιών των αναπτυσσομένων χωρών που προκάλεσε τη μεγάλη άνοδο των τιμών των εμπορευμάτων και του πετρελαίου, οι φτωχές χώρες ξεπλήρωσαν τα χρέη τους. Ανάμεσα σε αυτές ήταν χώρες της Λατινικής Αμερικής που όχι μόνο εξόφλησαν τα χρέη τους αλλά ακολουθούν το δικό τους δρόμο.

Στη δεκαετία του 1960 και του 1970 οι αφρικανικές χώρες που είχαν απελευθερωθεί από τον αποικιακό ζυγό αύξησαν δραστικά τις δαπάνες υγείας με αποτέλεσμα να βελτιωθούν όλοι οι δείκτες.

Όμως στη δεκαετία του 1980 οι χώρες που πήραν δάνεια από το ΔΝΤ αναγκάστηκαν να περικόψουν τις δαπάνες. Στις 42 φτωχότερες αφρικανικές

χώρες οι δαπάνες υγείας μειώθηκαν στο μισό. Η Ταϊλάνδη ήταν άλλη μία χώρα που υποχρεώθηκε από το ΔΝΤ να περιορίσει στο μισό τις δαπάνες υγείας.

Για πολλούς το ΔΝΤ τη συγκεκριμένη περίοδο στις χώρες που έδρασε έπληξε πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα, τις συνδικαλιστικές ελευθερίες. Μάλιστα μέσα στα χρόνια ενίσχυσε πολλές χώρες που είχαν δικτατορίες. Χώρες όπως η Αργεντινή, η Βολιβία, η Χιλή, το Ελ Σαλβαδόρ, η Αιθιοπία, η Αϊτή, η Ινδονησία, η Κένυα, η Λιβερία, η Νιγηρία, το Πακιστάν, η Φιλιππίνες, η Νότια Αφρική, η Ταϊλάνδη, πήραν δάνεια ενώ κυριαρχούσαν τυραννικά καθεστώτα (Σπύρου, 2010).

3.2 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑΣ

Το Δ.Ν.Τ. σύναψε συμφωνία με τη Γουατεμάλα το 1980. Μέσα στα χρόνια της λειτουργίας του εκεί και ειδικά τη τελευταία εφταετία, η Γουατεμάλα εμφανίζει μια εντυπωσιακή οικονομική ανάπτυξη, η οποία δεν υφίσταται ούτε στα πιο αναπτυγμένα κράτη. Ο μέσος όρος ανάπτυξης στη χώρα τείνει στο 4%. Όμως παρότι η χώρα ανθεί οικονομικά, την ίδια στιγμή υπάρχουν πολλοί άνθρωποι και ειδικά παιδιά τα οποία υποσιτίζονται (Dreher, 2003).

Η Γουατεμάλα βρίσκεται στην Κεντρική Αμερική και έχει πληθυσμό και έκταση όση και η Ελλάδα. Σήμερα η χώρα εμφανίζει μια από τις πιο σταθερές και αναπτυσσόμενες οικονομίες της Κεντρικής και Νότιας Αμερικής. Ο πληθωρισμός της σήμερα είναι πολύ χαμηλός, η νομισματική της ισοτιμία σταθερή, ενώ η ανεργία βρίσκεται κάτω απ' το 3% τέλος οι εξαγωγές τη ανθίζουν.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο όπως προαναφέραμε επιτηρεί την οικονομία της χώρας, από τις αρχές του 1980. Σύμφωνα με τον Φερνάντο Ν: *«Η Γουατεμάλα έχει κάνει ρεκόρ. Παρουσιάζει ένα ιστορικό συμμόρφωσης και εκπλήρωσης υποχρεώσεων ιδιαίτερα ικανοποιητικό. Έχει επιδείξει αξιόπαινη φορολογική πολιτική και έχει επιτύχει σε όλα τα επίπεδα με τον πιο*

ικανοποιητικό τρόπο»(Αυγερόπουλος, 2011).

Από την άλλη αυτή η υπέρμετρη ανάπτυξη μαστίζεται από το υψηλό ποσοστό φτώχειας, που αναφέρθηκε παραπάνω. Η χώρα έχει περισσότερο από το μισό πληθυσμό της να ζει σε συνθήκες φτώχειας, με λιγότερο από 2 δολάρια τη μέρα. Υπάρχουν τεράστιες ανισότητες, που παρά τη μεγάλη παραγωγή πλούτου, και παρόλο που η χώρα είναι παραγωγός τροφίμων, το 49% των παιδιών κάτω των 5 ετών υφίστανται χρόνια υποσιτισμό.

3.3 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ TANZANIAΣ

Τη περίοδο 1974-1981, η Τανζανία βρέθηκε σε δυσμενή οικονομική κατάσταση, πράγμα που την ανάγκασε να συνεργαστεί με το ΔΝΤ. Η χώρα παρότι είχε αρκετούς φυσικούς πόρους, όπως χρυσό, πετρέλαιο, αλλά και αρκετές επενδύσεις γίνονταν εκείνη τη περίοδο από ξένους επιχειρηματίες, οι κακοί χειρισμοί από τη πολιτεία, ανάγκασαν το κράτος να ζητήσει βοήθεια από το ΔΝΤ. Η χώρα ξαφνικά τη περίοδο 1974-1975, χρειάστηκε να επιφέρει μια ισορροπία στις πληρωμές της, τα χρέη της ήσαν πολλά και το κράτος δε μπορούσε να ανταπεξέλθει (Herbord, 1981).

Η περίοδος 1977-1978 ήταν πολύ ποιο ανεκτή για τη χώρα από ότι τα πρώτα χρόνια. Τη περίοδο αυτό το ΔΝΤ, είχε δώσει καθοδήγηση για μείωση των περιορισμών σε σχέση με τις εισαγωγές, αλλά και ευρύτερα μια «χαλαρή» πολιτική εισαγωγών.

Το ΔΝΤ, το 1978 φρέναρε τις άσκοπες εισαγωγές, αλλά και τις συναλλαγές που δεν συνέφεραν το κράτος. Στις αρχές του 1979, συμφωνήθηκε ένα πρόγραμμα νέων επενδύσεων στη χώρα, το οποίο ενίσχυσε την ανάπτυξη επιφέροντας μια νέα κατάσταση στη χώρα.

Τέλος τη περίοδο 1980-1981 εφαρμόστηκαν και πάλι αυστηρά μέτρα σε σχέση με τους μισθούς, το προϋπολογισμό, τη τιμολογιακή πολιτική κ.λ.π. Οι τρεις περιόδους του ΔΝΤ στη χώρα, χαρακτηρίστηκαν από μέτρα άλλοτε αυστηρά άλλοτε λιγότερο αυστηρά, με αποτέλεσμα να υπήρχαν πολλές

αλλαγές στο εσωτερικό της χώρας, αλλά και αρκετές αντιδράσεις (Herbord, 1981).

Η Τανζανία χρησιμοποίησε με επιτυχία τη περίοδο αυτή τα χρήματα που εξοικονόμησε από το πρόγραμμα του ΔΝΤ, και κυρίως από τη διαγραφή ενός μέρους των χρεών της, προκειμένου να αυξήσει τις δαπάνες για την παιδεία και για να καταργήσει τα σχολικά δίδακτρα, επιτρέποντας έτσι σε 1,6 εκατομμύριο παιδιά να επιστρέψουν στο σχολείο.

Ωστόσο αργότερα και κατά τη περίοδο 2005-2007 η Τανζανία έπρεπε να πληρώνει κατά μέσο όρο 26 και 46 εκατομμύρια δολάρια αντίστοιχα στην Παγκόσμια Τράπεζα και στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, δηλαδή 72 εκατ. δολάρια το χρόνο.

3.4 ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Το πρόβλημα για τη Μεγάλη Βρετανία ξεκινά το 1972 με τη κρίση στην αγορά των ακινήτων. Συγκεκριμένα το 1972, η βρετανική κυβέρνηση προκειμένου να καταπολεμήσει το πληθωρισμό προβαίνει στο πάγωμα των ενοικίων των εμπορικών κτηρίων.

Το επόμενο καλοκαίρι του 1973, η απότομη αύξηση της τιμής του πετρελαίου, αύξησε με τη σειρά της και το πληθωρισμό, με αποτέλεσμα να υπάρξει υποτίμηση της στερλίνας. Η αύξηση των επιτοκίων επέφεραν ζημιές στους επενδυτές και αργότερα στην οικονομία της χώρας. Η αγορά δέχτηκε δυο ακόμα χτυπήματα (Hervey, 2000).

Το πρώτο ήσαν η επιβολή του φόρου στα κεφαλαιουχικά κέρδη, η κίνηση αυτή έγινε από το συντηρητικό κόμμα. Το δεύτερο έγινε από το εργατικό κόμμα που ήρθε στην εξουσία το 1974, το νέο κόμμα πάγωσε τα ενοίκια των κατοικιών, με αποτέλεσμα να πάψει η συγκεκριμένη αγορά να υπάρχει. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι ασφαλιστικές εταιρίες να πληρώνουν λιγότερο ενώ και τα συνταξιοδοτικά ταμεία να μη συμβαδίζουν με το πληθωρισμό. Από το 1975 και μετά η κρίση είχε επηρεάσει όλη την αγορά, με

αποτέλεσμα να μη λειτουργεί τίποτα, οι τράπεζες δεν δάνειζαν ακολουθώντας μια συντηρητική πολιτική (Harvey, 2000).

Τη χρονιά 1976 και υπό την κατάρρευση της στερλίνας έναντι του δολαρίου η κυβέρνηση των Εργατικών προσέφυγε στο ΔΝΤ και ζήτησε δάνειο 2,3 δισ. Στερλινών. Το αντάλλαγμα ήταν επόδυνες περικοπές κρατικών δαπανών. Η ανάπτυξη επήρθε και πάλι από το 1979 και μετά, που ανέλαβε η κυβέρνηση Θάτσερ.

3.5 Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΖΑΜΠΙΑ

Η Ζάμπια, πλούσια χώρα σε χαλκό, ήταν μια από τα πλέον ευημερούντες χώρες της Αφρικής. Μετά την επέμβαση του ΔΝΤ το κράτος βρέθηκε σε δυσμένεια.

Η χώρα ζήτησε βοήθεια από το ταμείο τη δεκαετία του 1970 όταν διάφορες συγκυρίες, όπως συνήθως συμβαίνει στα αναπτυσσόμενα κράτη, την ανάγκασαν να ζητήσει διεθνή βοήθεια.

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980, το εθνικό χρέος της χώρας είχε ξεφύγει, με αποτέλεσμα να μη μπορεί να εξοφληθεί. Για αυτό και το 1985 δόθηκε το λεγόμενο «δάνειο δομικής προσαρμογής», που είχε σκοπό την ανάκαμψη του αγροτικού τομέα και τον επαναπροσδιορισμό της βιομηχανίας.

Ο τόκος για το συγκεκριμένο δάνειο ήταν ιδιαίτερα υψηλό. Η χώρα αναγκάστηκε να περικόψει τις δημόσιες δαπάνες και τις επιδοτήσεις προς τις μη προνομιούχες τάξεις, παρέδωσε τον έλεγχο της συναλλαγματικής της πολιτικής, επέτρεψε τις εισαγωγές φθηνών ανταγωνιστικών προς τα ντόπια προϊόντων, και κατήργησε τον οποιοδήποτε τιμαριθμικό έλεγχο (Dreher, 2004).

Οι πολιτικές συνέπειες ήταν τεράστιες. Το αποτέλεσμα ήταν η χώρα να εγκαταλείψει τη «συνδρομή» του ΔΝΤ και να ξεκινήσει δικό της πρόγραμμα οικονομικής ανάκαμψης. Η οικονομία πράγματι αναπτύχθηκε, πρώτα κατά

3.1% και το 1988 κατά 5.6%.

Οι Γάλλοι επενδυτές που είχαν τα χρήματά τους στη χώρα, αποφάσισαν να στηρίξουν το ΔΝΤ, απειλώντας την απόσυρση οποιασδήποτε οικονομικής βοήθειας αν η Ζάμπια δεν επέστρεφε στο πρόγραμμα του ΔΝΤ (Dreher, 2004).

Τα μέτρα επανήλθαν, μαζί με μαζικές ιδιωτικοποιήσεις και παύση των αγροτικών και άλλων επιδοτήσεων. Στη διάρκεια, η φτώχεια και η παιδική θνησιμότητα ανέβηκαν, ενώ η παιδεία και η περίθαλψη έπεσαν. Στο κατάλογο οικονομικής ανάπτυξης που συντάσσει ο ΟΗΕ, η Ζάμπια έπεσε στο νούμερο 163 το 2001, από το νούμερο 130 που ήταν το 1990. Όλα αυτά όμως δεν εμπόδισαν το ΔΝΤ να συνεχίσει την αποστολή του.

Η ιδιωτικοποίηση που προκάλεσε μεγάλες αντιδράσεις ήταν αυτή της Zambia National Commercial Bank, αντιδράσεις που είχαν ως αποτέλεσμα τη ματαίωσή. Το ΔΝΤ απείλησε να αποσύρει το \$1 δισεκατομμύριο οικονομικής βοήθειας. Η βιομηχανία εξόρυξης χαλκού, που κάποτε στήριζε την ευημερία της χώρας, ήταν κρατική. Οι οικισμοί του προσωπικού διέθεταν τρεχούμενο νερό, ρεύμα, αποχετεύσεις κλπ. Τίποτα από αυτά δεν συνεχίστηκε μετά την ιδιωτικοποίησή της. Τα ορυχεία Luanshya πουλήθηκαν στη βρετανική Metal Distributors Ltd.

3.6 Αργεντίνη, Ρουμανία, Ουγγαρία, Ισλανδία και λοιπές χώρες που προσέφυγαν στο ΔΝΤ

Καθ' όλη τη δεκαετία του '90, η Αργεντινή αντιμετώπιζε μεγάλη οικονομική κρίση εξαιτίας ενός ανεξέλεγκτου πληθωρισμού. Αδυνατούσε να ελέγξει τον υπερπληθωρισμό που έφτανε το 3.000% ετησίως, την αυξανόμενη φτώχεια που άγγιξε το 47,3% του πληθυσμού και το εξωτερικό χρέος που έφτανε τα 54 δις δολάρια.

Τότε επιλέχθηκε και εφαρμόστηκε, κατόπιν υπόδειξης του ΔΝΤ, η πρόσδεση του εθνικού νομίσματος πέσο με το δολάριο ΗΠΑ σε καθεστώς

σταθερής συναλλαγματικής ισοτιμίας (1:1). Ο λεγόμενος Νόμος της Μετατρεψιμότητας έκανε πολύ ακριβό το νόμισμα της χώρας και τα προϊόντα της πανάκριβα στις διεθνείς αγορές.

Παράλληλα ιδιωτικοποιήθηκαν μαζικά κρατικές επιχειρήσεις και φυσικοί πόροι, χιλιάδες εργαζόμενοι απολύθηκαν και οι μισθοί μειώθηκαν δραστικά. Αν και συγκρατήθηκε ο πληθωρισμός, οι εξαγωγές της χώρας μειώθηκαν σημαντικά και η παραγωγή συρρικνώθηκε.

Παρόλο που δολαριοποιήθηκε η οικονομία της Αργεντινής, το 2000 το χρέος της άγγιξε τα 130 δις δολάρια ΗΠΑ. Προκειμένου να λάβει χρηματοδότηση από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, υποχρεώθηκε σε αυστηρή δημοσιονομική προσαρμογή και στη συνέχιση των μέτρων λιτότητας. Περικοπές δαπανών, μισθών και συντάξεων, δυσπιστία από τις χρηματαγορές και υψηλά επίπεδα φτώχειας και θανάτων οδήγησαν τη χώρα σε αδιέξοδο.

Καθώς τα μέτρα δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα και η χώρα δε μπόρεσε να εξυπηρετήσει το εξωτερικό χρέος της, το Ταμείο και η Παγκόσμια Τραπεζα έπαυσαν τη χρηματοδότηση. Το πέσο μέσα σε μία μέρα υποτιμήθηκε κατά τα δύο τρίτα έναντι του δολαρίου, ενώ κηρύχθηκε στάση πληρωμών και οι τραπεζικές καταθέσεις δεσμεύθηκαν.

Μετά από πολλές εναλλαγές προέδρων, το 2003 εξελέγη ο Nestor Kirchner, ο οποίος έπαυσε τις πληρωμές προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και επικεντρώθηκε στις ανάγκες της χώρας.

Κρίνοντας ότι το εξωτερικό χρέος της Αργεντινής ήταν αδύνατο να εξυπηρετηθεί, αποφάσισε κούρεμα κατά 75%, το οποίο έγινε με συμμετοχή των ιδιωτών κατά τα τρία τέταρτα. Παράλληλα, στο τέλος του 2005, πλήρωσε σε μία μόνο δόση το χρέος απέναντι στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και διέκοψε κάθε επαφή μαζί του.

Υποτιμώντας το πέσο έναντι του δολαρίου, η Αργεντινή τόνωσε τις εξαγωγές της, μείωσε τις εισαγωγές και έκανε τα προϊόντα της ανταγωνιστικά στη διεθνή αγορά. Αποκόμισε πολλά έσοδα από τις εξαγωγές σιτηρών μετά την άνοδο της τιμής τους παγκοσμίως. Παράλληλα, η βιομηχανία της

Αργεντινής αναβίωσε και η ανάπτυξη της χώρας βρίσκεται πάντα γύρω από το 9%. Ακόμη, αύξησε μισθούς και συντάξεις και τόνωσε την εγχώρια αγορά (Webb-2003).

Η περίπτωση της Ρουμανίας διαφέρει. Ανήκε για χρόνια στο ανατολικό μπλοκ της Ευρώπης, όπου οι οικονομίες ήταν κλειστές και τα καθεστάτα απολυταρχικά. Το 1991, μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, ξεκίνησε το άνοιγμα της στις διεθνείς αγορές. Με πλήθος ιδιωτικοποιήσεων και προσέλκυση ξένων επενδύσεων σημείωσε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Με την ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη στην Ευρώπη και την επακόλουθη αύξηση του γενικότερου επιπέδου τιμών, η χώρα επλήγη σοβαρά κατά την έκρηξη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης το 2009. Για να εξυπηρετήσει το χρέος της, το 2009 η Ρουμανία πήρε διετές δάνειο από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, σε συνεργασία με την ΕΕ και την Παγκόσμια Τράπεζα αξίας 20 δις ευρώ. Παράλληλα εφάρμοσε σκληρή λιτότητα, με μειώσεις μισθών κατά 25% και αύξηση της φορολογίας.

Ως αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής, η οικονομία της συρρικνώθηκε κατά 7.1%. Ελλείμματα στον προϋπολογισμό και περαιτέρω συρρίκνωση του εθνικού ΑΕΠ σημειώνονται έως σήμερα.

Η περίπτωση της Ουγγαρίας ομοιάζει με αυτήν της Ρουμανίας, με τη διαφορά ότι στέφθηκε από επιτυχία. Χώρα του πρώην ανατολικού μπλοκ, βίωσε τη μετάβαση στο καθεστώς της ελεύθερης αγοράς και του μετασχηματισμού της οικονομίας της. Οι εξαγωγές της προς τη Σοβιετική Ένωση εκμηδενίστηκαν, ενώ ταυτόχρονα εξαφανίστηκαν και οι επιδοτήσεις από την ΕΣΣΔ. Προκειμένου να σταθεροποιήσει την οικονομία της και να μειώσει τις δαπάνες της, εφάρμοσε μέτρα λιτότητας τα οποία, σε συνδυασμό με την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, συνετέλεσαν σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Ωστόσο, η παγκόσμια οικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008 την βρήκε με υψηλό εξωτερικό χρέος, μειωμένες εξαγωγές και εγχώρια κατανάλωση, χαρακτηριστικά σοβαρής ύφεσης η οποία απαιτούσε εξωτερική χρηματοδότηση για να αντιμετωπιστεί. Τον Οκτώβριο του 2008 συμφώνησε

με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την ΕΕ σε πακέτο διάσωσης 25 δις δολαρίων ΗΠΑ με στόχο την αποκατάσταση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την εμπιστοσύνη των επενδυτών προς την ουγγρική οικονομία.

Ως εγγύηση για τη χρηματοδότηση εκ μέρους του Ταμείου τέθηκαν όροι που αφορούσαν περικοπές δαπανών, μειώσεις μισθών και συντάξεων και μέτρα λιτότητας. Η ουγγρική οικονομία έχει δείξει σημάδια ανάκαμψης και το χρέος της χώρας έχει υποβαθμιστεί από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης.

Κατά το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, οι πολύπλοκες σχέσεις των χρηματοπιστωτικών συστημάτων έφεραν σε δυσχερή οικονομική θέση πολλές χώρες. Συνολικά 20 χώρες προσέφυγαν στο χρηματοδοτικό μηχανισμό του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Μεταξύ αυτών, η Ισλανδία υπέγραψε συμφωνία με το Ταμείο το Νοεμβρίου του 2008. Υπό την απειλή χρεοκοπίας, η Ισλανδία πήρε δάνειο 2,4 δις δολαρίων. Η στήριξη από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο επέτρεψε στη χώρα τη διατήρηση του δημοσιονομικού ελλείμματος σε υψηλά επίπεδα, ώστε να μην επιδεινωθεί περισσότερο η συνεχιζόμενη κατάρρευση της οικονομικής δραστηριότητας, λαμβάνοντας συγχρόνως μέτρα για τη σταθεροποίηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας και την αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα. Παράλληλα επέβαλε σκληρούς όρους, όπως μείωση κατά 10% των δαπανών όλων των υπουργείων και αύξηση των επιτοκίων (Higgins, Klitgaard-2011).

Η Ουκρανία, εν μέσω προβλημάτων ρευστότητας λόγω της κρίσης του 2008, πήρε δάνειο 16,5 δις δολαρίων από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ωστόσο, οι απαιτήσεις του Ταμείου για περικοπές δαπανών, πωλήσεις τραπεζών και ενίσχυση του χρηματοοικονομικού συστήματος ενέτειναν την πολιτική κρίση της χώρας. Βλέποντας ότι οι όροι του δεν ακολουθούνται, το Ταμείο πάγωσε τη συνεργασία του. Χρηματοδότηση από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έλαβε και η Λευκορωσία. Συγκεκριμένα, για το μεγάλο-για τα δεδομένα της χώρας- δάνειο των 2,5 δις δολαρίων, συμφώνησε να προχωρήσει στην υποτίμηση του νομίσματος κατά 20% και να παγώσει τους μισθούς.

Επιπρόσθετα, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και ΕΕ αποφάσισαν να στηρίξουν από κοινού τη Λετονία κατά την κρίση του 2008, με ένα δάνειο 1,7 δις δολαρίων. Ενώ οι κινήσεις περικοπής δαπανών ικανοποίησαν τους Ευρωπαίους, το Ταμείο θεώρησε ότι η Λετονία δεν επιδεικνύει επαρκή πολιτική βούληση και επέβαλε αυστηρότερους όρους.

Το ρήγμα ανάμεσα σε ΔΝΤ και ΕΕ προκάλεσε καθυστερήσεις στην εκταμίευση των δόσεων. Η Σερβία, επίσης, έλαβε δάνειο 3 δις ευρώ για να ξεπεράσει την κρίση του 2008, συμφωνώντας σε σκληρούς όρους, όπως η απώλεια του 1/5 των 70.000 θέσεων εργασίας του δημοσίου τομέα και το πάγωμα των μισθών.

Το Σεπτέμβριο του 2008 η Κόστα Ρίκα εφάρμοσε επεκτατική δημοσιονομική πολιτική, κατόπιν παρότρυνσης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, ώστε να αντισταθμίσει τα αρνητικά αποτελέσματα της μείωσης της ιδιωτικής ζήτησης. Έλαβε χρηματοδότηση από το Ταμείο, αλλά στην περίπτωση της τα μέτρα περιλάμβαναν αυξήσεις μισθών και δαπάνες σε έργα υποδομής. Επιπρόσθετα, η Γουατεμάλα εφάρμοσε το πρόγραμμα στήριξης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου τον Απρίλιο του 2008, με σκοπό να παράσχει ήπια δημοσιονομικά κίνητρα, ώστε να ενισχύσει την εγχώρια ζήτηση με χρηματοδότηση από σημαντικούς εξωτερικούς πόρους από πολυμερείς θεσμικούς οργανισμούς. Ανάμεσα στα μέτρα ήταν και η αύξηση των κοινωνικών δαπανών, ώστε να συμβάλλουν στον μετριασμό των επιπτώσεων της κρίσης στα φτωχότερα κοινωνικά στρώματα.

Τέλος, το 2008 το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο στήριξε χρηματοδοτικά και το Πακιστάν, του οποίου η οικονομία επιβράδυνε και το δημοσιονομικό έλλειμμα αυξανόταν σημαντικά. Για να λάβει τα 7,6 δις δολάρια αναγκάστηκε να αναστείλει τις επιδοτήσεις σε ενέργεια, πετρέλαιο και λιπάσματα, να μειώσει τις κρατικές δαπάνες και να αυξήσει τους φόρους και τα επιτόκια.

3.7 Περίοδος 2010-2012 Παροχή χρηματοοικονομικής στήριξης στην Ελλάδα

Η παγκόσμια οικονομική κρίση που άρχισε με την κατάρρευση των ενυπόθηκων δανείων στις Ηνωμένες Πολιτείες το 2007 και εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο το 2008 αποκάλυψε τις μεγάλες ανισορροπίες στις παγκόσμιες ροές κεφαλαίων και την ευπάθεια των ανεπτυγμένων χρηματοπιστωτικών αγορών που σύντομα οδήγησε στην χειρότερη παγκόσμια ύφεση μετά τη Μεγάλη Ύφεση.

Οι αδυναμίες των εγχώριων χρηματοοικονομικών συστημάτων, τα υψηλά ελλείμματα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, τα δημοσιονομικά ελλείμματα, τα υψηλά επίπεδα εξωτερικού και δημόσιου χρέους, τα επιτόκια σε απρόσφορα επίπεδα και οι απότομες αυξήσεις των τιμών βασικών ειδών συνιστούν τα χαρακτηριστικά πολλών οικονομιών, οι οποίες είχαν στη διάθεσή τους λίγες δυνατότητες για να επενδύσουν σε έργα πρόληψης κρίσεων.

Η πρόσφατη κρίση είχε δύο όψεις. Καταρχήν ήταν οικονομική κρίση, καθώς συνοδεύθηκε από σοβαρά προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών, σημαντική πτώση της καταναλωτικής ζήτησης και των επενδύσεων, άνοδο της ανεργίας και πτώση των εισοδημάτων. Ήταν, όμως, και χρηματοοικονομική κρίση, γιατί συνοδεύτηκε από αύξηση της αβεβαιότητας στις χρηματοοικονομικές αγορές και πτώση των τιμών των μετοχών και των ομολόγων. Δημιούργησε, επίσης, δυσκολίες στις τράπεζες και τα συστήματα πληρωμών, καθώς και σημαντικά προβλήματα ρευστότητας (Higgins, Klitgaard-2011).

Αυτή ήταν η φύση του προβλήματος και στην περίπτωση της Ελλάδας. Διαθέτοντας μεγάλα διαρθρωτικά προβλήματα, η μετάδοση της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης έπληξε μεγέθη της πραγματικής οικονομίας. Καταρχάς, η μείωση των τραπεζικών κεφαλαίων, η αρνητική εικόνα των ελληνικών δημοσιονομικών και το υψηλό εξωτερικό χρέος έκαναν τη χρηματοδότηση από τις διεθνείς χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές απρόσιτη και ασύμφορη. Η πιστοληπτική ικανότητα της χώρας υποβαθμιζόταν διαρκώς, δημιουργώντας εύφορο έδαφος για κερδοσκοπικά παιχνίδια.

Αναζητώντας άμεσα χρηματοδότηση για το μη βιώσιμο χρέος της και

όντας στα πρόθυρα κήρυξης πτώχευσης, τον Απρίλιο του 2010 η πολιτική ηγεσία της χώρας αποφάσισε τη σύναψη δανειακής σύμβασης με ευνοϊκούς όρους με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την ΕΕ και την ΕΚΤ, από τους οποίους έλαβε αρχικά 110 δις ευρώ με τη δέσμευση αυστηρής δημοσιονομικής προσαρμογής και δημοσιονομικής εξυγίανσης.

Απέφυγε με τον τρόπο αυτό τον άμεσο κίνδυνο πτώχευσης και τη δημιουργία προβλημάτων στην Ευρωζώνη. Ωστόσο, τα μέτρα λιτότητας και οι διαρθρωτικές αλλαγές που εφάρμοσε δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, με αποτέλεσμα η χώρα να υπογράψει νέα δανειακή σύμβαση και να δεσμευτεί για την εφαρμογή ενός μεσοπρόθεσμου προγράμματος περικοπών και λιτότητας.

Πιο αναλυτικά, η χώρα οδηγήθηκε σε μη βιώσιμο χρέος λόγω του αυξημένου δανεισμού στον οποίο προέβαινε από το 1974 κι έπειτα. Έως το 1993 το χρέος είχε εκτιναχθεί στο 111,6% του ΑΕΠ, ενώ το έλλειμμα ήταν αρκετά υψηλό. Προκειμένου να πετύχει τα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχτ και να εισέλθει στην Ευρωζώνη, ακολούθησε ορισμένα μέτρα λιτότητας, αλλά κυρίως έκανε χρήση της δημιουργικής λογιστικής.

Στις 3 Μαΐου 2010 η Ελλάδα αιτήθηκε 80 δις ευρώ από τις χώρες του Ευρώ και 30 δις ευρώ από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Την αίτηση συνόδευαν 3 συνημμένα μνημόνια: Μνημόνιο Οικονομικής και Χρηματοπιστωτικής Πολιτικής, Τεχνικό Μνημόνιο Συνεννόησης και Μνημόνιο Συνεννόησης στις Συγκεκριμένες Προϋποθέσεις Οικονομικής Πολιτικής. Στις 8 Μαΐου 2010 εγκρίθηκε η Σύμβαση Δανειακής Διευκόλυνσης με τις χώρες του Ευρώ και ο Διακανονισμός Χρηματοδότησης Αμέσου Ετοιμότητας με το ΔΝΤ. Το σύνολο αυτών των συμφωνιών αποκαλείται Μνημόνιο. Εν συνεχεία, σχηματίστηκε ομάδα εκπροσώπων της ΕΕ, της ΕΚΤ και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, γνωστή ως Τρόικα, η οποία ανά τρίμηνο αξιολογεί την πρόοδο του προγράμματος εφαρμογής των όρων του Μνημονίου και αποφασίζει για την εκταμίευση της αντίστοιχης δόσης του δανείου.

Ανάμεσα στα αυστηρά μέτρα λιτότητας που αποφασίστηκαν ήταν το

πάγωμα μισθών, οι περικοπές όλων σχεδόν των επιδομάτων, η μείωση μισθών των υπαλλήλων ΔΕΚΟ, η αύξηση του ΦΠΑ και όλων των ειδικών φόρων (κατανάλωσης, βενζίνης), η επαναφορά τεκμηρίων διαβίωσης για ακίνητα και αυτοκίνητα, η κατάργηση 13 ου και 14ου μισθού στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, η αύξηση στις αντικειμενικές αξίες ακινήτων, καθώς και άλλα μέτρα που είχαν ως σκοπό να περικόψουν τις κρατικές δαπάνες και να αυξήσουν τα φορολογικά έσοδα. Παράλληλα ψηφίστηκαν αλλαγές στα εργασιακά, μείωση του κατώτατου μισθού, κατάργηση των κλαδικών συμβάσεων, άνοιγμα επαγγελμάτων και αλλαγές στο εθνικό σύστημα υγείας.

Το Μάρτιο του 2011 υπήρξε συμφωνία για μείωση του ποσοστού δανεισμού κατά 1 ποσοστιαία μονάδα και επιμήκυνση του χρόνου απόσβεσης στα 7,5 χρόνια, ενώ τον Ιούνιο του 2011 ψηφίστηκε από τη Βουλή των Ελλήνων το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015. Το μεσοπρόθεσμο προβλέπει μία σειρά από μέτρα για τον περιορισμό των δαπανών και την αύξηση των εσόδων, μέσω του περιορισμού των μισθολογικών και λειτουργικών δαπανών και την υιοθέτηση νέων φορολογικών μέτρων. Συγχρόνως, θέτει το στόχο των 50 δις ευρώ από αποκρ ατικοποιήσεις.

Μετά την εφαρμογή των μέτρων που υπέδειξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η πραγματική οικονομία εξακολουθεί να επιδεινώνεται. Οι εμπορικές επιχειρήσεις συνεχίζουν να κλείνουν, η ανεργία συνεχίζει να καλπάζει και η οικονομία βυθίζεται στην ύφεση. Σημειώνονται διαρκώς αποκλίσεις από τους στόχους που θέτει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το οποίο επιμένει στην προσφιλή του πολιτική της αυστηρής λιτότητας. Η σύγκριση με την περίπτωση της Αργεντινής είναι συχνή, καθώς η δημοσιονομική πολιτική συνεχίζει ανεπαρκής, το δημόσιο χρέος αυξάνεται σταθερά και η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας επιδεινώνεται.

Ωστόσο, η περίπτωση της Ελλάδας είναι ιδιαίτερη, καθώς αποτελεί μέλος της Ευρωζώνης. Από τη μια, το χρέος της είναι σε ευρώ και θεωρείται ημεδαπό, άρα δε μπορεί να χρησιμοποιήσει την ισοτιμία του νομίσματός της ως εργαλείο νομισματικής πολιτικής και δεν έχει θέμα επάρκειας

συναλλαγματικών αποθεμάτων. Από την άλλη, για να αποπληθωρίσει τα μεγέθη της απαιτείται ο περιορισμός της κατανάλωσης, στόχος δύσκολος δεδομένου του βιοτικού επιπέδου και των καταναλωτικών συνηθειών των Ελλήνων.

Η Ελλάδα, επίσης, διαθέτει σύγχρονο τραπεζικό σύστημα, με υψηλά επίπεδα κερδοφορίας και σημαντική κεφαλαιακή επάρκεια, το οποίο τελεί υπό την αλληλεγγύη της Νομισματικής Ένωσης. Τέλος, τοελληνικό πολιτικό σύστημα έχει ισχυρή βάση με την ισχύ των μονοκομματικών κυβερνήσεων να λαμβάνουν αποφάσεις και να προωθούν κρίσιμα νομοσχέδια παρά τις όποιες αντιδράσεις (Fotoroulos,1992).

Πέρα από το δύσκολο και σοβαρό εγχείρημα της δημοσιονομικής εξυγίανσης της Ελλάδας, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο κατακλύζεται με αιτήματα για οικονομική και πολιτική στήριξη από το ξέσπασμα της παγκόσμιας κρίσης. Με ευρεία υποστήριξη από τις πιστώτριες χώρες, η ικανότητα δανεισμού του Ταμείου έχει τριπλασιαστεί σε περίπου 750 δισεκατομμύρια δολάρια. Για να χρησιμοποιήσει αυτούς τους πόρους αποτελεσματικά, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει αναθεωρήσει τις πολιτικές του, δημιουργώντας μια ευέλικτη γραμμή πίστωσης για τις χώρες με ισχυρά θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη.

Επιπλέον, έχει αυξήσει τα δάνεια με ευνοϊκούς όρους για την αντιμετώπιση της κρίσης, επιδεικνύει μεγαλύτερη ευελιξία στο συνολικό πλαίσιο δανεισμού και αντλεί διδάγματα από την κρίση για τη μεταρρύθμιση της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής αρχιτεκτονικής.

Πιο συγκεκριμένα, το νέο πλαίσιο δανεισμού του ΔΝΤ περιλαμβάνει το διπλασιασμό της πρόσβασης των κρατών-μελών στους πόρους του Ταμείου, τη θέσπιση νέων εύελικτων πιστωτικών ορίων για οικονομίες υψηλών επιδόσεων, την εξάλειψη των σκληρών προϋποθέσεων δανειοδότησης και την επικέντρωση στους στόχους παρά σε συγκεκριμένες πολιτικές.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει ενισχύσει τις δανειστικές του δυνατότητες και έχει εγκρίνει τη γενική αναδιάρθρωση του πλαισίου

δανεισμού, προσφέροντας μεγαλύτερα ποσά και προσαρμόζοντας τους όρους των δανείων αναλόγως με τα δυνατά σημεία και τις περιστάσεις της κάθε χώρας. Επίσης, έχει θέσει νέο πιστωτικό όριο για τις καλά διαχειριζόμενες αναδυόμενες οικονομίες, σύμφωνα με το οποίο οι εκταμιεύσεις δεν πραγματοποιούνται σε στάδια και δεν υπάρχουν όροι που πρέπει να ικανοποιηθούν από τη στιγμή που μία χώρα έχει εγκριθεί για την Ευέλικτη Γραμμή Πίστωσης του ΔΝΤ. Με τον τρόπο αυτό η Κολομβία, το Μεξικό και η Πολωνία έχουν λάβει πιστώσεις συνολικού ύψους 78 δις δολάρια.

Παράλληλα έχουν εισαχθεί νέοι κανόνες για τους όρους των δανείων του ΔΝΤ. Από το Μάιο του 2009, τα κριτήρια δομικών επιδόσεων δεν ισχύουν για τα δάνεια του ΔΝΤ, περιλαμβανομένων προγραμμάτων για χώρες χαμηλού εισοδήματος. Οι δομικές μεταρρυθμίσεις θα αποτελούν τμήμα των προγραμμάτων που στηρίζει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, μόνο όταν θεωρούνται αποφασιστικής σημασίας για την ανάκαμψη μιας χώρας.

Η επιτήρηση αυτών των πολιτικών θα γίνεται με τρόπο που θα μειώνει το στίγμα, αφού οι χώρες δεν θα χρειάζονται πλέον επίσημες απαλλαγές αν δεν κατορθώσουν να υλοποιήσουν ένα μέτρο που έχει συμφωνηθεί έως κάποια συγκεκριμένη ημερομηνία (Mukherjee,2008).

Στο πλαίσιο αναθεώρησης του δανειοδοτικού μηχανισμού του, το Ταμείο δίνει έμφαση στην κοινωνική προστασία. Συγκεκριμένα, οι κοινωνικές δαπάνες διατηρούνται ή αυξάνονται όπου είναι δυνατόν. Για παράδειγμα, στο πρόγραμμα που στήριξε το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο για το Τατζικιστάν προγραμματίστηκε η αύξηση των κοινωνικών δαπανών και των δαπανών για την καταπολέμηση της φτώχειας από 7,3% του ΑΕΠ το 2008 σε 8,7% του ΑΕΠ το 2009 και 10% του ΑΕΠ έως το 2012. Επίσης, περίπου το ένα τρίτο των προγραμμάτων για τις χώρες χαμηλού εισοδήματος περιλαμβάνει κατώτατα όρια για τις κοινωνικές δαπάνες και άλλες δαπάνες υψηλής προτεραιότητας, με σκοπό την προστασία των ευάλωτων πολιτών.

Σε στενή συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα και ορισμένους δωρητές έχει εξασφαλιστεί εξωτερική χρηματοδότηση κοινωνικής προστασίας για να προωθηθεί η μεταρρύθμιση των συστημάτων κοινωνικής

πρόνοιας.

Η έμφαση στην κοινωνική προστασία προκύπτει από τα παρακάτω δεδομένα. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αύξησε την υποστήριξη που προσφέρει υπό ευνοϊκούς όρους σε χώρες χαμηλού εισοδήματος στα 3,8 δις δολάρια το 2009 από 1,5 δις δολάρια το 2008. Πρόσθετοι πόροι από την πώληση χρυσού του ΔΝΤ θα ενισχύσουν περαιτέρω τις ευνοϊκές πιστώσεις που παραχωρεί το Ταμείο με στόχο τα 17 δις δολάρια για το 2014. Επιπλέον, στα τέλη του 2009 οι νέες δεσμεύσεις του ΔΝΤ υπέρ αφρικανικών χωρών υπερέβησαν τα 3,6 δις δολάρια. Συνολικά 24 χώρες χαμηλού εισοδήματος έχουν εισπράξει από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο επιχορηγήσεις για την αντιμετώπιση χρεών συνολικού ύψους 6 δις δολαρίων.

Το Ταμείο εφαρμόζει πλέον ενιαίους όρους δανείων, οι οποίοι εστιάζουν περισσότερο στους βασικούς στόχους. Ο αριθμός των διαρθρωτικών όρων έχει μειωθεί σε πολλά προγράμματα και περιορίζεται στα πιο σημαντικά μέτρα, όπως τις επείγουσες μεταρρυθμίσεις στη χρηματοοικονομική διαχείριση του δημοσίου. Επιπρόσθετα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει προβεί στη μεταρρύθμιση των εργαλείων χρηματοδότησης, καθώς έχει αναδιαρθρώσει τις δομές για τη λήψη ευνοϊκών δανείων, ώστε να είναι πιο ευέλικτες και να ανταποκρίνονται στις διαφορετικές ανάγκες των χωρών χαμηλού εισοδήματος. Η μεταρρύθμιση αυτή επιτρέπει στο Ταμείο να παρέχει πιο αποτελεσματική βραχυπρόθεσμη οικονομική βοήθεια έκτακτης ανάγκης. Γενικότερα, το νέο πλαίσιο δανεισμού περιλαμβάνει αυξημένους πόρους, διπλασιασμό των ορίων των δανείων, μηδενικά επιτόκια έως το τέλος του 2011 και πιο ευέλικτους όρους.

Ανάμεσα στους στόχους του Οργανισμού είναι η δημιουργία τείχους προστασίας κατά των κρίσεων. Για την εξυπηρέτηση αυτού του στόχου, τον Απρίλιο του 2009 η Σύνοδος Κορυφής των G-20 στο Λονδίνο υποστήριξε την σημαντική αύξηση των δανειστικών πόρων του ΔΝΤ για την αντιμετώπιση της κρίσης. Μάλιστα αποφάσισε τον τριπλασιασμό των δανειστικών πόρων του ΔΝΤ στα 750 δις δολάρια και την παροχή επιπλέον ρευστότητας στην παγκόσμια οικονομία μέσω της διάθεσης 250 δις δολαρίων με τη μορφή

Ειδικών Τραβηκτικών Δικαιωμάτων.

Για να αποτρέψει κρίσεις στο μέλλον, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συνεργάζεται στενά με εθνικές κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμούς για τη λήψη μέτρων ώστε να βελτιωθεί η ανάλυση κινδύνων, με παγκόσμια οπτική, και να διερευνηθούν οι δεσμοί μεταξύ της πραγματικής οικονομίας, του χρηματοοικονομικού τομέα και της εξωτερικής σταθερότητας.

Στόχος είναι η ανάπτυξη ενός συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης σε συνεργασία με το Συμβούλιο Οικονομικής Σταθερότητας και η ανανέωση των Προγραμμάτων Αξιολόγησης του Χρηματοοικονομικού Τομέα. Σημείο-κλειδί σε αυτήν την προσπάθεια αποτελεί η συνεχής παρακολούθηση των εξελίξεων ανά χώρα με τρόπο αποτελεσματικό, που να εξασφαλίζει ισοτιμία και ειλικρίνεια. Αλλάγες, όμως, προγραμματίζονται και στη διακυβέρνηση του Ταμείου.

Οι μεταρρυθμίσεις είναι ένα πρώτο βήμα για την αύξηση της συμμετοχής των αναδυόμενων αγορών και τη διατήρηση της σημασίας της γνώμης των χωρών χαμηλού εισοδήματος. Μόλις υλοποιηθεί η προγραμματισμένη μεταβολή των ποσοστώσεων, 54 κράτη-μέλη θα λάβουν αυξήσεις ποσοστών, ορισμένες από τις μεγαλύτερες εκ των οποίων θα αφορούν την Κίνα, την Κορέα, την Ινδία, τη Βραζιλία και το Μεξικό. Απώτερος σκοπός είναι οι ποσοστώσεις να αντανakλούν την πραγματική οικονομία (Stiglitz-2010).

Κεφάλαιο 4^ο Πρόγραμμα στήριξης της Ελλάδος- Παράδειγμα μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων

4.1 Το ΔΝΤ και οι αιτίες της Ελληνικής κρίσης

Η κρίση και η ίδια η κλιμακωτή φύση της είναι το αποτέλεσμα μιας σταθερής επιδείνωσης των ελληνικών μακροοικονομικών δεικτών κατά τη διάρκεια των ετών 2001-2009 σε επίπεδα που δεν συνάδουν με την συμμετοχή στην μακροπρόθεσμη ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), καθώς και της μετατόπισης των προσδοκιών των αγορών σχετικά με την υγιή κατάσταση της Ελληνικής οικονομίας (Ατγυρού και Τσουκαλάς, 2011).

Η ανάλυση της ελληνικής κρίσης χρέους ήταν σημαντική από τη στιγμή της έναρξης της λόγω του κινδύνου μετάδοσής της σε άλλες περιφερειακές χώρες της ΟΝΕ, όπως η Ιταλία ή η Ισπανία, εκτός από τις χώρες που ήδη αντιμετώπιζαν παρόμοιες κρίσεις χρέους, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία. Οι φόβοι βγήκαν αληθείς και όντως η ελληνική οικονομική κρίση και όχι μόνο επηρέασε και άλλες χώρες της Ευρωζώνης.

Η κρίση που ξεκίνησε στην Ελλάδα έχει εξελιχθεί σε μια κρίση της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. Ο De Grauwe και οι συνεργάτες του υποστηρίζουν ότι η κύρια ευθύνη για την κρίση χρέους βρίσκεται στις ελληνικές αρχές οι οποίες κακοδιαχειρίστηκαν την οικονομία, σπατάλησαν το δημόσιο χρήμα, υπέρ τιμολόγησαν ορισμένα έργα, απέτυχαν να σταματήσουν τη φοροδιαφυγή και εξαπάτησαν πολλούς φορείς για την αληθινή φύση των δημοσιονομικών προβλημάτων (Grauwe and Moesen, 2009).

Την ίδια στιγμή, οι χρηματοπιστωτικές αγορές και οι αρχές της Ευρωζώνης είναι επίσης υπεύθυνοι που επέτρεψαν την κρίση να εξελιχθεί σε μια συστημική κρίση της Ευρωζώνης.

Ο Παπαδάκης αναφέρει ότι η ελληνική δημοσιονομική κρίση είναι το αποτέλεσμα του συνδυασμού των υψηλών χρεών και των

δημοσιονομικών ελλειμμάτων και επιταχύνθηκε από τον υψηλό βαθμό της διαφθοράς του ελληνικού γραφειοκρατικού και πολιτικού συστήματος (Παπαδάκης, 2010).

Το επίπεδο της διαφθοράς στο ελληνικό πολιτικό σύστημα έχει παίξει σημαντικό ρόλο στη δημιουργία της κρίσης και την βοήθησε να αναπτυχθεί. Στο ελληνικό δημοκρατικό σύστημα, τα πολιτικά κόμματα έχουν χρησιμοποιήσει το πατρωνάρισμα, τις επιδοτήσεις, την φοροδιαφυγή και τον διορισμό των ψηφοφόρων τους σε θέσεις στο δημόσιο τομέα, ως τρόπους για την απόκτηση ψήφων. Στην πραγματικότητα, ο πιο συνηθισμένος τρόπος της προεκλογικής τους εκστρατείας είναι η ανοχή της φοροδιαφυγής σε μαζική κλίμακα (Grauwe, 2012).

Η ευρωζώνη έχει σχεδιαστεί για να υπάρχει ένα νόμισμα και επιτόκιο που να ταιριάζει σε όλους. Όταν η Ελλάδα εισήλθε στην ΟΝΕ, οι τράπεζες χορηγούσαν δάνεια με χαμηλό επιτόκιο, επειδή ακριβώς θεωρήθηκε ότι η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να αποτύχει να εξυπηρετήσει το χρέος της, ότι δεν θα μπορούσαν να χρεοκοπήσουν.

Και έτσι η Ελλάδα ήταν σε θέση να δανείζεται χρήματα σε σχεδόν το ίδιο χαμηλό ποσοστό όπως η Γερμανία ή η Γαλλία, ακόμη και αν είχε ένα τεράστιο χρέος. Όταν εμφανίστηκε η παγκόσμια οικονομική κρίση που σημειώθηκε το 2008, η ελληνική οικονομία απλά δεν μπορούσε να προσαρμοστεί.

Το γεγονός ότι η Ελλάδα είχε ένα τόσο μεγάλο δημόσιο χρέος την έκανε την πρώτη χώρα μέλος της Ε.Ε. που υπέφερε από τις επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Κανένα από τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή τους οίκους αξιολόγησης (Standard & Poors, Moody και Fitch Ratings) δεν κατάφερε να το αντιμετωπίσει αυτό. Αυτά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα φέρουν ένα δίκαιο ποσοστό ευθύνης για την σημερινή ελληνική κατάσταση (Stiglitz, 2002).

4.2 Η ελληνική δημοσιονομική κρίση σε αριθμούς

Το δημόσιο χρέος στην Ελλάδα εκτιμήθηκε στα 320 δισ. Ευρώ το 2010, ίσο με το 144% του ΑΕΠ της. Όταν η Ελλάδα εισήλθε στην ΟΝΕ το 2001, το χρέος της ήταν 106,6% του ΑΕΠ, αλλά το χρέος αυξήθηκε διότι η Ελλάδα δαπανά πολλά περισσότερα από τις ετήσιες εισπράξεις της και ως εκ τούτου, αύξησε το έλλειμμα του προϋπολογισμού της.

Το αναθεωρημένο έλλειμμα ήταν στο 13,6% του ΑΕΠ στην αρχή του 2010. Το γεγονός ότι η ελληνική οικονομία βασίζεται κυρίως στον δημόσιο τομέα σημαίνει ότι οι κυβερνητικές δαπάνες είναι άκαμπτες προκαλώντας μεγάλες δυσκολίες στην μείωση του κόστους.

Ο κύριος δαπανών χρημάτων είναι ο δημόσιος τομέας που απορροφά το 40% του ΑΕΠ, ενώ τουρισμός και η ναυτιλία αποτελούν τις κύριες πηγές εισοδήματος με 15% και 7% του ΑΕΠ αντίστοιχα. Για το 2011 και το 2012, 130 έως 160 δις ευρώ θα απαιτηθούν για την αποπληρωμή του χρέους (Παπαδάκης, 2010).

4.3 Μέτρα λιτότητας για την μείωση του ελλείμματος του προϋπολογισμού

Η Ελλάδα βρίσκεται στη μέση μιας συνεχιζόμενης κρίσης χρέους από το Νοέμβριο του 2009. Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα-μέλος της Ευρωζώνης, το έλλειμμα του προϋπολογισμού και το δημόσιο χρέος της δεν είναι βιώσιμα χωρίς ένα πρόγραμμα λιτότητας.

Η ελληνική κυβέρνηση δέχθηκε με χαρά το σχέδιο διάσωσης των 110 δισ. Ευρώ το οποίο σχεδιάστηκε και χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Ένα μακροπρόθεσμο σχέδιο λιτότητας και ένα σχέδιο δημοσιονομικής εξυγίανσης έχουν τεθεί και πρόκειται να υλοποιηθούν τα επόμενα τρία χρόνια.

Το πρόγραμμα λιτότητας περιλαμβάνει σκληρή προσαρμογή με

μείωση στις δημόσιες δαπάνες, εξαλείφοντας σταδιακά διάφορες επιδοτήσεις (π.χ. ενέργεια, στέγαση, υγεία, εκπαίδευση), αύξηση των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας, πάγωμα των μισθών του δημόσιου τομέα, περιορισμό των συντάξεων και αναβολή των κοινωνικών παροχών (Ghellab και Παπαδάκης, 2011).

4.4 Κοινωνικές συνέπειες του προγράμματος του ΔΝΤ

Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα αυξάνεται γρήγορα. Τον Δεκέμβριο του 2010 ήταν 14,8%, τον Μάρτιο του 2011 ήταν 16,2%, τον Απρίλιο του 2011 ήταν 15,8% και το Μάιο του 2011 ήταν 16,6% με τον αριθμό των ανέργων να φτάνει τους 786.459 τον Απρίλιο του 2011 και τα ανενεργά άτομα (δηλαδή άνεργοι που σταμάτησαν να αναζητούν μια θέση εργασίας μέσω των κρατικών υπηρεσιών) στα 4.365.072.

Ο αριθμός των απασχολούμενων μειώθηκε κατά 240.567 άτομα σε σχέση με τον Απρίλιο του 2010 (5,4% ο ρυθμός μείωσης) και κατά 1.993 άτομα σε σύγκριση με το Μάρτιο του 2011 (0,05% ποσοστό μείωσης) (Ghellab και Παπαδάκης, 2011).

Σύμφωνα με μία ευρεία σειρά από έρευνες, κατά μέσο όρο έξι στα δέκα νοικοκυριά στην καταχρεωμένη Ελλάδα έχουν πληγεί από την κρίση και τα μέτρα λιτότητας που εισήγαγε το κυβερνών Σοσιαλιστικό Κόμμα υπό τον πρωθυπουργό Γ. Παπανδρέου το 2010, ο οποίος κέρδισε τις εκλογές τον Σεπτέμβριο του 2009.

Αντιμέτωποι με περικοπές σε μισθούς που φθάνουν σε ύψους ίσα και με δύο μισθούς ετησίως (13ος και 14ος μισθός δίνονται για Χριστούγεννα και για την ετήσια άδεια των δημοσίων υπαλλήλων) και μειώσεις στις συντάξεις που φτάνουν μέχρι και 30%, τα αυξημένα ποσοστά ανεργίας, τους φόρους και την ύφεση, ένα μεγάλο μέρος των νοικοκυριών με χαμηλά εισοδήματα της μεσαίας τάξης δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν στους τακτικούς λογαριασμούς στις μέρες μας.

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή και το Ελληνικό Επιμελητήριο Εμπορίου εκτίμησαν ότι το 22% -25% των καταστημάτων έχουν κλείσει, αφήνοντας χιλιάδες ανέργους να ζουν με επιδόματα για την μείωση της ανεργίας. Στην Αθήνα και σε άλλες πόλεις, οι πινακίδες «προς πώληση» και «Προς ενοικίαση» είναι ορατές σε κάθε δρόμο.

Ενώ οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης είναι μεταξύ των υψηλότερων στην Ευρώπη, οι νέοι με χαμηλό εισόδημα αντιμετωπίζουν την προοπτική της οικονομικής καταστροφής βραχυπρόθεσμα.

4.5 Το πρόγραμμα του ΔΝΤ και η επίπτωση στις ΜΜΕ στην Ελλάδα

Παραδοσιακά η Ελλάδα είχε πολλούς μικρούς και μεσαίους επιχειρηματίες. Συγκεκριμένα οι Έλληνες ήταν και είναι πολύ περισσότερο αυτοαπασχολούμενοι σε σχέση με τους Ευρωπαίους, με πρόσφατα στοιχεία του 2012 σε ποσοστό 29% έναντι 14% στην Ε.Ε ενώ σε μεγάλο ποσοστό προτιμούσαν πάλι με στοιχεία του 2012 συγκεκριμένα 60% έναντι 40% να έχουν τη δική τους επιχείρηση.

Πολλοί Έλληνες επιχειρηματίες τη περίοδο της κρίσης ξεκίνησαν δική τους επιχειρηματική δραστηριότητα λόγω έλλειψης εναλλακτικών επιλογών όχι επειδή έχουν αναγνωρίσει μια πραγματική ευκαιρία στην αγορά την οποία και θέλουν να αξιοποιήσουν, αλλά γιατί δεν έχουν άλλες εναλλακτικές ευκαιρίες για εργασία (European Commission, 2012).

Μέσα στο 2012, το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας προώθησε το πρόγραμμα «Κυψέλες επιχειρηματικότητας» για την υποστήριξη της νεανικής επιχειρηματικότητας των νέων μέσα από τη χορήγηση επιδοτήσεων σε φοιτητές ή απόφοιτους με στόχο να αναπτύξουν τη δική τους επιχειρηματική δράση, δυστυχώς χωρίς ουσιαστικό προγραμματισμό (European Commission, 2012).

Παρότι λοιπόν στην Ελλάδα η επιχειρηματικότητα των νέων και η ενίσχυση της λειτουργίας Μικρομεσαίες επιχειρήσεων αποτελεί βάση της

ελληνικής πολιτικής, η έλλειψη προγραμματισμού και αποτελεσματικής στρατηγικής, δυστυχώς οδήγησε και συνεχίζει να οδηγεί όσο διαρκεί η κρίση τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις σε αδιέξοδο.

Η οικονομική κρίση πλήττοντας την Ελλάδα, βρήκε τις περισσότερες μικρές και μεσαίες ελληνικές επιχειρήσεις ανέτοιμες. Η επιδείνωση στην ελληνική οικονομία με άμεσο το αρνητικό αποτέλεσμα για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, επήλθε με τον ερχομό της Τρόικας και την έναρξη του προγράμματος οικονομικής υποστήριξης-μνημονίου. Το κούρεμα του χρέους, η μείωση των χρηματοδοτήσεων από το κράτος, η αύξηση της φορολογίας, το κούρεμα των καταθέσεων κ.λπ., επιδείνωσαν τη λειτουργία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων καθιστώντας της σε δυσμενή οικονομική θέση, πράγμα που επηρέασε και ευρύτερα την ελληνική οικονομία (Στουρνάρας, 2010).

Η δεκαετία πριν από τη κρίση, λειτούργησε τελικά αρνητικά για τις ελληνικές επιχειρήσεις, δεδομένου ότι είχαν όλες πάρει μεγάλα δάνεια για να στηρίξουν τις δράσεις τους, είχαν αυξημένα έσοδα αλλά και έξοδα, ενώ το εργατικό κόστος είχε φτάσει σε πολύ υψηλά επίπεδα.

Σήμερα με τη μείωση εργασιών από 20% μέχρι και 50% σε κάποιους κλάδους, πολλές ελληνικές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις βρίσκονται σε δυσμενή θέση και καλούνται σήμερα να λαμβάνουν συνεχώς μέτρα για να μπορέσουν να επιβιώσουν αυξάνοντας και πάλι τη κερδοφορία τους.

Σήμερα ο προγραμματισμός είναι αδύνατος να γίνει δεδομένου ότι η ελληνική οικονομία βρίσκεται ακόμα σε αδιέξοδο και η πορεία της δεν είναι προκαθορισμένη σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορεί ένας επιχειρηματίας, να προβεί εκ του ασφαλούς σε επενδύσεις, που θα του αποφέρουν άμεσα και σίγουρα κέρδη. Οι περισσότερες βρίσκονται σε κατάσταση αναμονής περιμένοντας να επέλθουν αλλαγές στην οικονομία οπότε και οι ίδιες να καταφέρουν να επιβιώσουν (Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, 2011).

Σήμερα οι ελληνικές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις κλείνουν η μια μετά

την άλλη χωρίς να αντικαθίστανται πράγμα που αυξάνει την ανεργία και από συντονίζει περαιτέρω την ελληνική οικονομία. Τα βασικά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν οι ελληνικές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις λόγω της οικονομικής κρίσης είναι τα ακόλουθα (Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, 2012).

1. Περιορισμένες πιστώσεις από τους προμηθευτές, αλλά και αδυναμία δανεισμού από τις τράπεζες, πράγμα που έχει δυσκολέψει την οποιαδήποτε εμπορική και οικονομική δραστηριότητα.
2. Έλλειψη ρευστότητας.
3. Μείωση της καταναλωτικής ισχύς, η οποία έχει μειώσει τη κερδοφορία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και έχει οδηγήσει σε βαθειά ύφεση την οικονομία.
4. Αδυναμία δανειοδότησης.
5. Αδυναμία αποπληρωμής υφιστάμενων δανείων.
6. Αδυναμία πληρωμής τρεχόντων παγίων εξόδων.
7. Αδυναμία αγοράς πρώτων υλών.
8. Αυξημένα κονδύλια σε σχέση με τα πάγια όπως αύξηση του ρεύματος, του νερού κ.λπ.

4.6 Η αρνητική κατάσταση των προγραμμάτων του ΔΝΤ για τις ΜΜΕ στην Ελλάδα-Στοιχεία 2011-2013

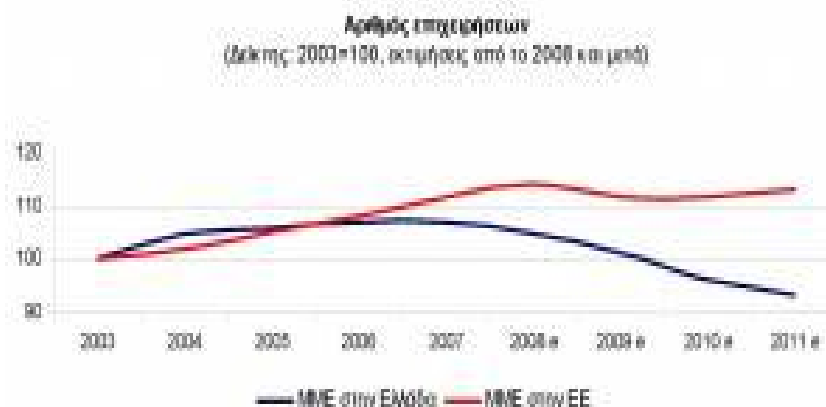
Στη προηγούμενη ενότητα διαπιστώθηκε ότι η Ελλάδα επί χρόνια επένδυε στην ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, δημιουργώντας ένα διευρυμένο πεδίο επιχειρηματιών, οι οποίοι τις περισσότερες φορές δεν είχαν ούτε πλάνο, ούτε σχέδιο ούτε συγκεκριμένο στρατηγικό σχεδιασμό, με αποτέλεσμα οι επιχειρηματικές τους δράσεις, να αποδεικνύονται οικονομικά ασύμφορες για τους ίδιους και για το

κράτος που πολλές φορές τις είχε ενισχύσει μέσα από επιδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση προγράμματα. Στη παρούσα ενότητα θα παρουσιαστεί η κατάσταση των ΜΜΕ για το 2011-2013, θα μελετηθεί η κατάσταση των ΜΜΕ μέσα στη κρίση και η διαχείριση αυτών για τα προαναφερόμενα έτη.

Η πολιτική του ελληνικού κράτους προήγαγε την επιχειρηματικότητα, χωρίς όμως σχεδιασμό και ξεκάθαρη στρατηγική.

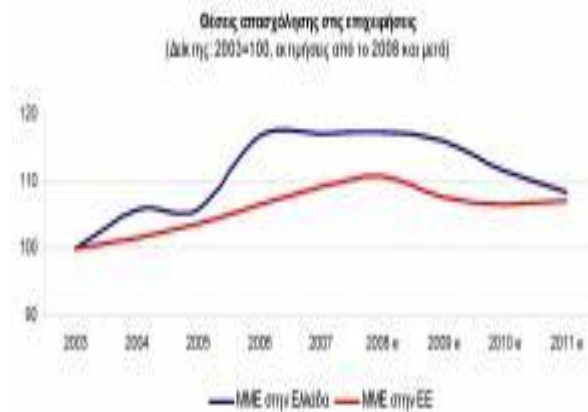
Μέσα στη κρίση και τη περίοδο 2010 και μετά παρατηρείτε το φαινόμενο της συνεχής αύξησης των μικρό και μεσαίων επιχειρήσεων ανεξάρτητα αν η ελληνική οικονομία είχε δεχτεί και συνεχώς δεχόταν χτυπήματα από την οικονομική κρίση.

Το 2010-2011 ο τομέας των ΜΜΕ απασχολούσε στο σύνολο του περισσότερο από το 85% του επιχειρησιακού τομέα ποσοστό πολύ μεγαλύτερο από το μέσο όρο της Ε.Ε. Η συμβολή στην προστιθέμενη αξία υπερέβαινε το μέσο όρο της Ε.Ε (35,3% έναντι του 21,8%) (Βλέπε Σχήμα 4-1, Σχήμα 4-2, Σχήμα 4-3) (ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ, 2012).

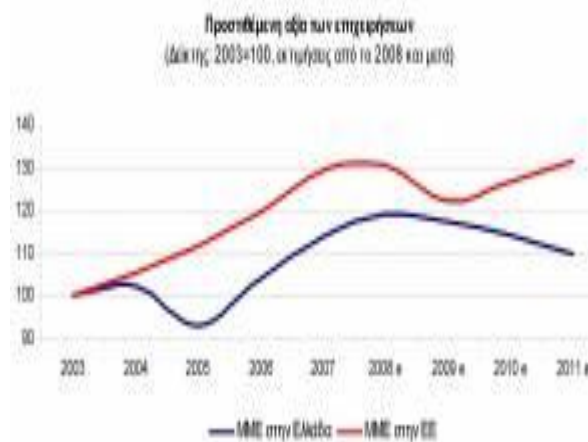
Σχήμα 4-1: Αριθμός Επιχειρήσεων

Πηγή: ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ.(2012), ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ευρώπη 2011, Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων, Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος

Σχήμα 4-2: Θέσεις Απασχόλησης στις επιχειρήσεις

Πηγή: ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ.(2012), ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ευρώπη 2011, Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων, Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος

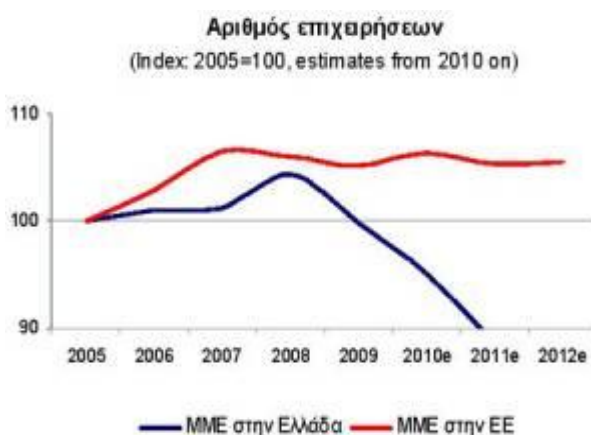
Σχήμα 4-3: Προστιθέμενη αξία των επιχειρήσεων

Πηγή: ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ.(2012), ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ευρώπη 2011, Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων, Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος

Με βάση τα παραπάνω διαγράμματα, διαπιστώνεται ότι το κράτος δε σταμάτησε να προωθεί τη στρατηγική ανάπτυξης μέσα από τις Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ακόμα και αν διαπίστωνε ότι η κρίση δε

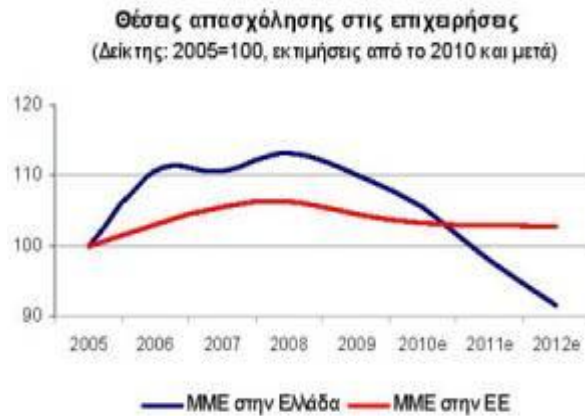
βοηθούσε το παρόν μοντέλο, δεν προήγαγε την ανάπτυξη τους, δε βοηθούσε το κλάδο των Μικρομεσαίων να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο ανάπτυξης της οικονομίας.

Εξετάζοντας με βάση τη μελέτη του ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ (2012), επιβεβαιώνετε η παραπάνω διαπίστωση, μια και οι ΜΜΕ στην Ε.Ε και περισσότερο στην Ελλάδα έχουν πληγεί σε πολύ μεγάλο βαθμό. Συγκεκριμένα ο αριθμός των ελληνικών επιχειρήσεων για το 2010 σε σχέση με το 2003, παρουσίασε μια μείωση της τάξεως των 30.000 λιγότερων επιχειρήσεων. Παρόμοια τάση υπήρξε και σε σχέση με την απασχόληση αφού μέσα στο 2010 και ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης η οποία ξεκίνησε από το 2008 χάθηκαν 135.000 θέσεις εργασίας. Τέλος και η προστιθέμενη αξία παρουσίασε μια πτωτική τάση (ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ, 2012). Η πτωτική τάση σε σχέση με τα γραφήματα των παραπάνω εικόνων είναι εμφανή μετά το 2010 και παρουσιάζετε στα παρακάτω γραφήματα

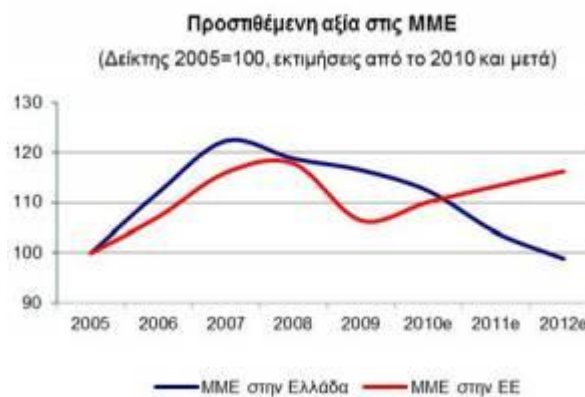
Σχήμα 4-4: Αριθμός επιχειρήσεων

Πηγή: ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ.(2012), ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ευρώπη 2011, Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων, Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος

Σχήμα 4-5: Θέσεις απασχόλησης στις επιχειρήσεις

Πηγή: ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ.(2012), ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ευρώπη 2011, Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων-Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος

Σχήμα 4-6: Προστιθέμενη αξία στις ΜΜΕ

Πηγή: ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ.(2012), ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ευρώπη 2011, Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων, Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος

Οι ελληνικές επιχειρήσεις παρουσιάζουν τη τάση να εστιάζουν σε εμπορικές δράσεις και πράξεις σε ποιο έντονο βαθμό από τις ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε ποσοστό 38% έναντι του 30% που είναι στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίθετα δραστηριοποιούνται λιγότερο στις

υπηρεσίες 40% έναντι 45%. Ένα σημαίνον στοιχείο για τις ΜΜΕ σήμερα στην Ελλάδα, είναι ότι ενώ το ποσοστό δράσης τους στις κατασκευές και τη βιομηχανία είναι κοντά στα πρότυπα της Ε.Ε. συγκεκριμένα 13% και 10% έναντι 15% και 10% αντίστοιχα, η συμβολή τους στη προστιθέμενη αξία είναι πολύ μικρό και αυτό λόγω της οικονομικής κρίσης, η οποία τις καθιστά ανεπαρκής και αδύναμες να στηρίξουν την ελληνική οικονομία, οι περισσότερες συνεχίζουν τη λειτουργία τους υπό πολύ δύσκολες συνθήκες (Icar, 2012).

Τα τελευταία χρόνια και με βάση τα παραπάνω στοιχεία διαπιστώνεται ότι μέχρι το τέλος του 2012 αλλά και μέχρι τα μισά του 2013, οι ελληνικές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις δέχτηκαν το μεγαλύτερο πλήγμα, με αποτέλεσμα να έχουν μειωθεί σε μεγάλο ποσοστό σε σχέση με το 2008, όπου αποτέλεσε τη χρονιά έναρξης για τη κρίση στην Ελλάδα, σε επίπεδο απασχόλησης η οποία και αυτή έχει μειωθεί δραματικά τα πράγματα είναι λιγότερα απογοητευτικά, υπολογίζεται ότι μεταξύ 2008-2011 έχουν μειωθεί οι θέσεις εργασίας στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις κατά 200.000 το ίδιο ισχύει και για τη προστιθέμενη αξία (Βλέπε Εικόνα 4-1).

Εικόνα 4-1: Προστιθέμενη αξία στις ΜΜΕ

Πηγή: ΙΜΕ-ΓΣΕΒΕΕ.(2012), ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ευρώπη 2011, Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων, Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος

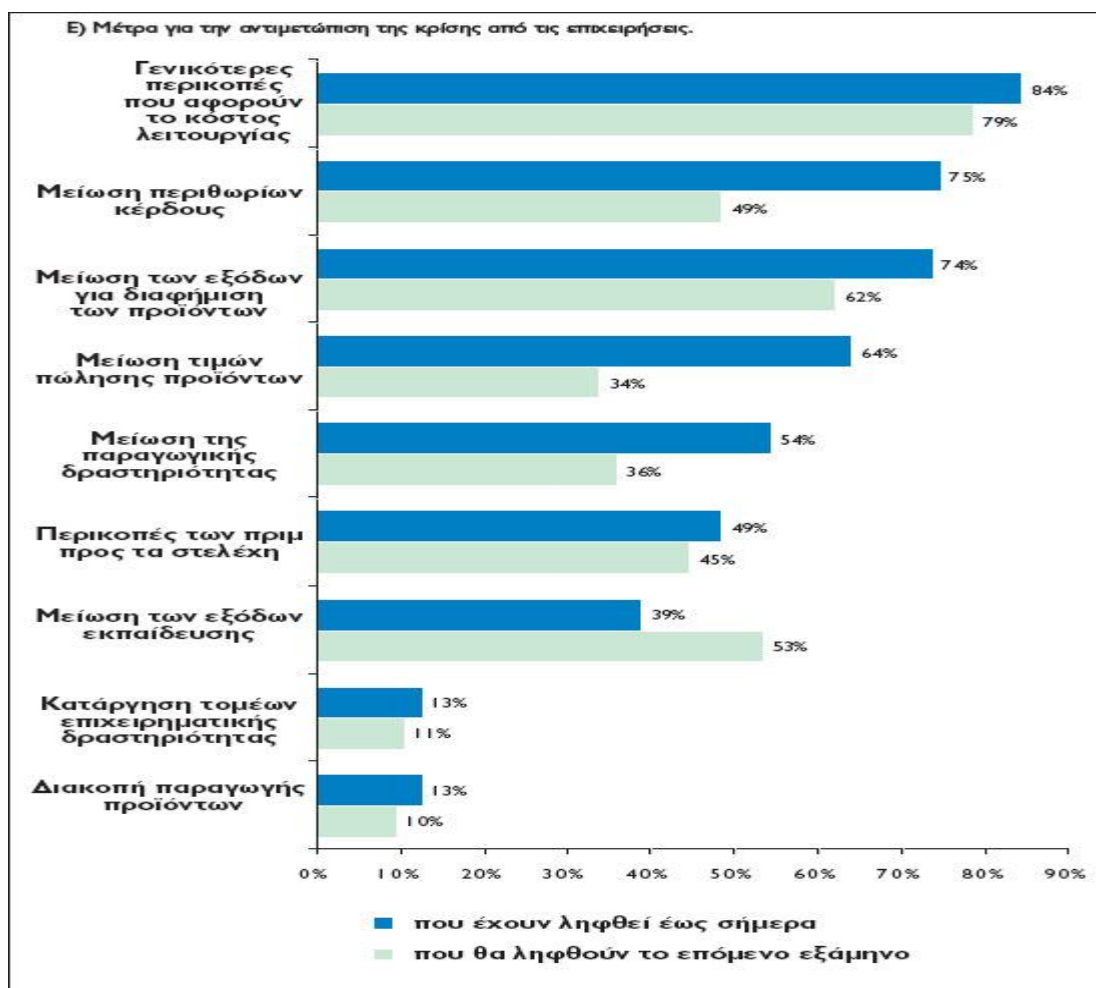
Αναφορικά με το 2013 και με μελέτη που έγινε από το Ινστιτούτο

Μικρών Επιχειρήσεων σε συνεργασία με την εταιρία MARC A.E διαπιστώθηκαν τα ακόλουθα, τα οποία δηλώνουν με γλαφυρότητα την αρνητική για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις κατάσταση λόγω της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα τα βασικά σημεία της έρευνας είναι τα ακόλουθα (IME-ΓΣΕΒΕΕ-MARC, 2013):

1. Από το δεύτερο εξάμηνο του 2012 μέχρι και σήμερα η κατάσταση για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις παραμένει αρνητική και επιδεινώνεται συνεχώς. Τα οικονομικά των συγκεκριμένων επιχειρήσεων παρουσιάζουν αρνητική εικόνα με συνεχή επιβράδυνση. Ο τζίρος από το δεύτερο εξάμηνο του 2012 μέχρι και σήμερα παρουσιάζει μια πτώση της τάξεως του 32,9%.
2. Σε επίπεδο επενδύσεων επίσης παρουσιάζετε μια συνεχή πτωτική τάση μια και μόνο το 5,7% των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων κατάφερε να αυξήσει την επενδυτική του δαπάνη, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης τον Ιούλιο του 2012 ήταν στο 6,9%. Το πρώτο εξάμηνο του 2013 οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις σε ποσοστό 45,2% δεν προέβησαν σε καμία επένδυση ενώ το 41,5% προχώρησε σε μείωση των επενδύσεων του. Σε επίπεδο κερδών οι περισσότερες επιχειρήσεις το 44,7% δήλωσε ότι τα τελευταία χρόνια και στο πρώτο εξάμηνο του 2013 έκλεισαν με ζημιές και επιδιώκουν απλά να επιβιώσουν.
3. Στο τέλος του 2012 και στις αρχές του 2013, περίπου 170.000 επιχειρήσεις προχώρησαν σε σταμάτημα δραστηριοτήτων και κλείσιμο. Το κλείσιμο θα οδηγήσει στην απώλεια 195.000 θέσεων. Στις αρχές του 2013 χάθηκαν 69.000 μισθωμένες θέσεις. Μέσα στο 2013, για κάθε μια πρόσληψη αντιστοιχούν 4 απολύσεις. Η κρίση οδηγεί με τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις σε συνεχής απολύσεις, σε από-επενδύσεις, σε μείωση των καινοτόμων δράσεων, στη μείωση της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης.
4. Ξεκινώντας από το 2010 μέχρι και σήμερα καθιερώνεται μια νέα πρακτική η οποία εστιάζει στη μερική απασχόληση, στη χρήση part-time εργαζόμενων σε μείωση ωραρίων, στη μείωση αποδοχών, μείωση

του μισθολογικού κόστους. Ένα ακόμα στοιχείο είναι ότι σε ποσοστό 52,4% οι επιχειρήσεις αδυνατούν να πληρώσουν τους μισθούς στην ώρα τους.

5. Ένα άλλο αντίκτυπο της κρίσης για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις είναι ότι σε 30% οι επιχειρήσεις έχουν καθυστερημένες οφειλές προς τράπεζες, ΔΕΚΟ κ.λ.π. Μέσα στο 2013 οι περισσότερες επιχειρήσεις αδυνατούν να καλύψουν τις φορολογικές τους οφειλές.
6. Η βασική στρατηγική των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων μέσα στο 2013, είναι η μείωση τιμών, δηλαδή εστιάζουν στην ηγεσία κόστους, μείωση των παρεχόμενων υπηρεσιών(Παπαδάκης, 2001). Στο σχήμα 4-7 παρουσιάζονται συνολικά οι στρατηγικές διαχείρισης της οικονομικής κρίσης από τη πλευρά των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων

Σχήμα 4-7: Μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης από τις επιχειρήσεις

Πηγή: Ε. Μ.(2013), Οι επιπτώσεις της Οικονομικής κρίσης έχει επηρεάσει τις επιχειρήσεις, Επιστημονικό Μάρκετινγκ

7. Σε μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 80,9% πολλοί ιδιοκτήτες για να επιβιώσουν οι επιχειρήσεις τους, έχουν προβεί στη χρησιμοποίηση προσωπικών καταθέσεων. Ένα ποσοστό της τάξεως του 21,5% έχει προβεί στη εκποίηση της προσωπικής τους περιουσίας. Τέλος πολύ επιχειρηματίες προβαίνουν στη χρήση της οικογενειακής περιουσίας προκειμένου να στηρίξουν τις επιχειρήσεις τους.
8. Πάνω από τις 8 στις 10 επιχειρήσεις ξεκινώντας από το δεύτερο εξάμηνο του 2012 μέχρι και σήμερα παρουσιάζουν επιδείνωση λόγω της κρίσης, στα ακόλουθα μεγέθη: α) στον κύκλο εργασιών το 81,1 %, β) στη ζήτηση το 78,7%, δ) στη ρευστότητα το 85 %, ε) στις παραγγελίες το 83,3%, ε) στις επενδύσεις: αύξηση καταγράφει το 5,7%, μείωση το 47 % και στασιμότητα το 43,1%. Στις αρχές του 2013 η επιδείνωση ήταν μεγαλύτερη σε σχέση με προηγούμενη μέτρηση. Συγκεκριμένα υπήρχαν τα ακόλουθα αποτελέσματα: α) επιδείνωση στον κύκλο εργασιών το 63% των επιχειρήσεων, β) επιδείνωση στη ζήτηση το 62,4%, στη ρευστότητα το 66,5%, στις παραγγελίες το 63,8%, στις επενδύσεις: αύξηση προβλέπει το 5,5%, μείωση το 41,5% και στασιμότητα το 45,2%
9. Από το τελευταίο εξάμηνο του 2012 μέχρι και σήμερα παρουσιάστηκε περαιτέρω αύξηση του ποσοστού επιχειρήσεων προς κλείσιμο από 47,3% σε 53,3%. Οι περισσότερες από τις επιχειρήσεις αυτές βρίσκονται στο κλάδο του εμπορίου. Οι θέσεις που χάθηκαν μέσα στο 2013 φτάνουν στις 195.000, περίπου 20.000 παραπάνω από τη τελευταία μέτρηση.
10. Μέσα στο 2013, οι αποδοχές μειώνονται και άλλο έφτασε η μείωση στο 43% έναντι του 33,25 τον Ιούλιο του 2012. Η μερική απασχόληση αποτελεί βασικό τρόπο εργασίας για τις μικρές και μεσαίες

επιχειρήσεις. Το 60,2 % των επιχειρήσεων έχει μειώσει ώρες εργασίας και αποδοχές εργαζόμενων.

4.7 Το πρόγραμμα του ΔΝΤ και η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια της κρίσης

Η διαδικασία της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων παρουσίασε αύξηση μετά την ένταξη της Ελλάδος στην ευρωζώνη και αυτό ίσχυσε έως και το τέλος του 2008 όπου παρουσίασε ετήσιο ρυθμό αύξησης 15%, ο μέσος ετήσιος όρος μέχρι και τότε ήταν περίπου 15%. Συγκεκριμένα από 50,9% στο τέλος του 2011, διπλασιάστηκε μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια για να φτάσει τα 140,4 δις τον Ιούνιο του 2010 ενώ υπήρξε στη συνέχεια σχετική αποκλιμάκωση (ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ, 2011).

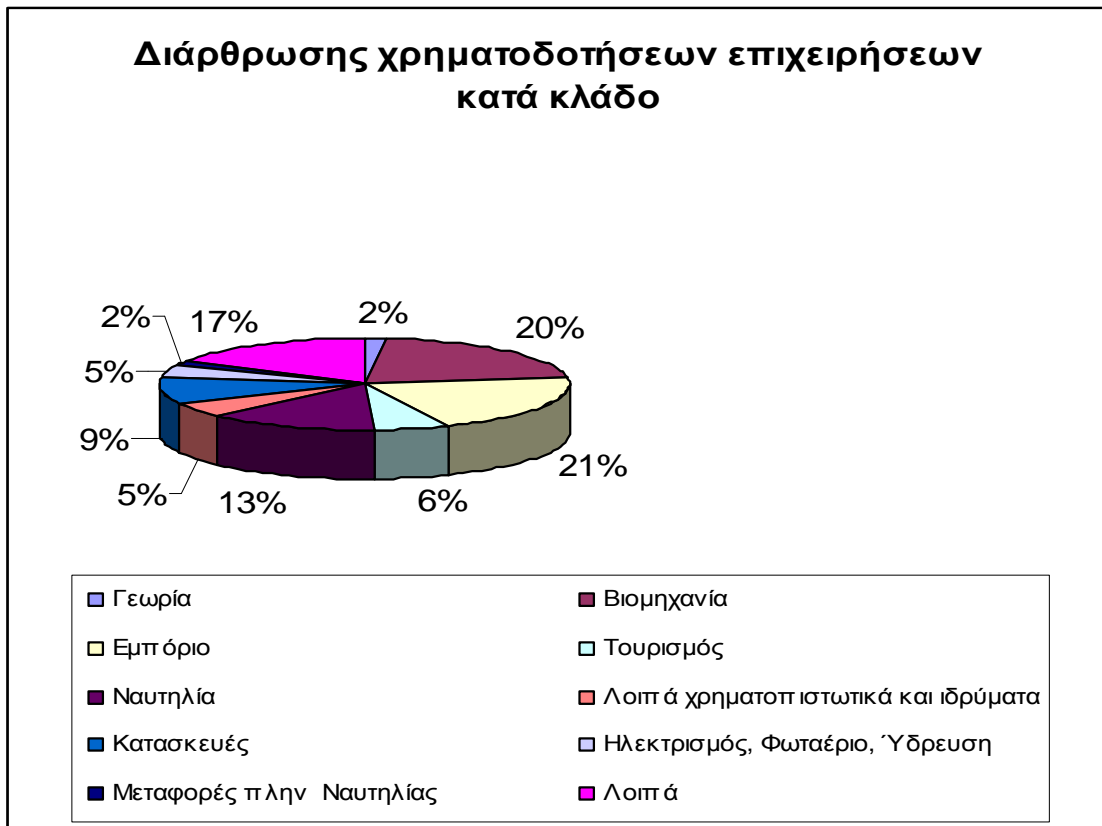
Δεδομένων των ποιο πρόσφατων στοιχείων η καθαρή ροή της χρηματοδότησης προς τις επιχειρήσεις ήταν το 2011 θετική και ίση με 212 εκατομμύρια ευρώ και ο ετήσιος ρυθμός της πιστωτικής επέκτασης παρουσίασε και διαμορφώθηκε σε 1,2% έναντι 1,1% που σημείωσε τον Δεκέμβριο του 2010.

Το πρώτο τετράμηνο του 2011 η ροή χρηματοδοτήσεων προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ανήλθε στα 341 εκατομμύρια ευρώ ενώ ο μέσος ετήσιος της πιστωτικής επέκτασης αυξήθηκε κατά 1%. Στην ίδια περίοδο αυξήθηκε ο ρυθμός μεταβολής της χρηματοδότησης προς κλάδους όπως ο τουρισμός κατά 0,4% τη ναυτιλία κατά 6,9%, τα λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατά 1,0%.

Επιβράδυνση στη πιστωτική επέκταση παρατηρήθηκε προς κλάδους όπως τη γεωργία κατά -0,4%, τη βιομηχανία κατά -0,7% το εμπόριο κατά -3,2% τις κατασκευές κατά -0,2% και τις μεταφορές πλην της ναυτιλίας κατά -10,6%.

Στο παρακάτω Σχήμα και με στοιχεία του 2012-2013 παρατηρούνται χρηματοδοτήσεις τις τάξεως του 13,4% στη βιομηχανία

και το Εμπόριο, 13,4% στη Ναυτιλία, 9,3% στις κατασκευές, 5,9% στον Ηλεκτρισμό, φωταέριο και ύδρευση, τέλος 1,7% στη Γεωργία, το 1,6% στις μεταφορές πλην της ναυτιλίας και το 16,7% στις επιχειρήσεις άλλων κλάδων.

Σχήμα 4-8: Διάρθρωσης χρηματοδοτήσεων επιχειρήσεων κατά κλάδο

Πηγή: ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ.(2011) ,Η Ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011 του Ινστιτούτου Εργασίας σελ.107-109

Τέλος το 2012 αρχές 2013 όλες οι κατηγορίες δανείων πέρασαν σε αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής. Η κρίση επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη χρηματοδότηση και τη δανειοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα να επιδεινωθεί η θέση τους και να οδηγηθούν σε οικονομικό αδιέξοδο.

Κεφάλαιο 5^ο Το Πρόγραμμα του ΔΝΤ στη Πορτογαλία- Μελέτη περίπτωσης Μικρών και Μεσαίων επιχειρήσεων

5.1 Το πρόγραμμα στήριξης του ΔΝΤ της Πορτογαλίας

Το 2011, η οικονομία της Πορτογαλίας βρέθηκε αντιμέτωπη με την στασιμότητα στη χρηματοδότηση και ξεκίνησε την εφαρμογή του Προγράμματος Οικονομικής και Δημοσιονομικής Βοήθειας. Υπήρξε μία αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας το 2010 της τάξης του 1,4%, η οποία σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στην καλή πορεία των εξαγωγών (ρυθμός αύξησης 8,8%) και στην ανάκαμψη της ιδιωτικής κατανάλωσης (ποσοστό αύξησης 2,1%). Στη συνέχεια, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2011, υπήρξε μια συρρίκνωση της οικονομίας κατά 0,6%.

Η εξέλιξη της οικονομικής δραστηριότητας στην Πορτογαλία συνοδεύτηκε από επιδείνωση των βασικών δεικτών της αγοράς εργασίας.

Ο αριθμός των ανθρώπων που δραστηριοποιούνται στην αγορά εργασίας παρέμεινε στάσιμος το 2010 και στη συνέχεια μειώθηκε το 2011. Κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2011 το ποσοστό ανεργίας ήταν 60,9% (61,5% το πρώτο τρίμηνο του 2011). Υπήρξε επίσης μια μείωση της συνολικής απασχόλησης (-1,5% το 2010). Το ποσοστό απασχόλησης (ατόμων ηλικίας 15-64 ετών) μειώθηκε από 64,6% το πρώτο τρίμηνο του 2011, σε 62,9% το τελευταίο τρίμηνο του ίδιου έτους. Αυτή η τάση ήταν εμφανής σε όλες τις ηλικιακές ομάδες.

Τον Μάιο του 2011 η Πορτογαλία διαπραγματεύτηκε το Πρόγραμμα Οικονομικής και Δημοσιονομικής Βοήθειας με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για την περίοδο 2012-2014, προκειμένου να εφαρμοστούν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με στόχο την εξυγίανση των δημοσίων οικονομικών και την αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας.

Το στρατηγικό πρόγραμμα «Impulso Jovem» που ξεκίνησε η κυβέρνηση της Πορτογαλίας περιλαμβάνει μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ). Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να βοηθήσει τους νέους επιχειρηματίες με την υποστήριξη σχεδίων επέκτασης των επιχειρήσεων και προγραμμάτων διεθνοποίησης.

Οι ΜΜΕ αντιπροσωπεύουν το 99,9% του συνόλου των επιχειρήσεων στην Πορτογαλία και το 67,6 % της οικονομικής προστιθέμενης αξίας. Επιπλέον, το 78,3% της απασχόλησης βρίσκεται στον ιδιωτικό μη χρηματοπιστωτικό τομέα των ΜΜΕ (Informa, 2011).

Σχεδόν το 24% των ΜΜΕ δραστηριοποιούνται στον τομέα της κατασκευής υψηλής τεχνολογίας και σε τομείς υπηρεσιών υψηλής έντασης γνώσης. Έτσι, αυτοί οι τομείς θεωρούνται κλειδί για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας.

Πίνακας 5-1: Αριθμός επιχειρήσεων ανά μέγεθος στην Πορτογαλία, 2011

Τύπος	Αριθμός	Μερίδιο(%)	ΕU27 Μερίδιο(%)
Πολύ μικρές	671,213	94.10	92.20
Μικρές	35,919	5.00	6.50
Μεσαίες	5,335	0.70	1.10
Σύνολο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	712,467	99.90	99.80
Μεγάλη	782	0.10	0.20

Σύνολο	713,249	100.00	100.00
---------------	----------------	---------------	---------------

Πηγή: Informa, 2011

Πίνακας 5-2: Απασχόληση ανά τάξη μεγέθους στην Πορτογαλία, 2011

Τύπος	Αριθμός	Μερίδιο(%)	EU27 Μερίδιο(%)
Πολύ μικρές	1,193,094	39.20	29.60
Μικρή	681,677	22.40	20.60
Μεσαία	508,684	16.70	17.20
Σύνολο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	2,383,455	78.30	67.40
Μεγάλη	660,376	21.70	32.60
Σύνολο	3,043,831	100.00	100.00

Πηγή: Informa, 2011

Πίνακας 5-3: Επιπρόσθετη Αξία ανά τάξη μεγέθους στην Πορτογαλία, 2011

Τύπος	Αριθμός	Μερίδιο(%)	EU27 Μερίδιο(%)
Πολύ μικρές	18	23.20	21.20
Μικρή	17	22.80	18.50
Μεσαία	16	21.50	18.40
Σύνολο Μικρομεσαίων	51	67.60	58.10

Επιχειρήσεων			
Μεγάλη	25	32.40	41.90
Σύνολο	76	100.00	100.00

Πηγή: Informa, 2011

Στην Πορτογαλία, ο τομέας των ΜΜΕ χαρακτηρίζεται από μεγάλο ποσοστό πολύ μικρών επιχειρήσεων που απασχολούν λιγότερους από 10 εργαζόμενους. Αυτές οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 94% του συνολικού αριθμού των πορτογαλικών επιχειρήσεων, κατά δύο ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερο από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σχεδόν το 40% του εργατικού δυναμικού του ιδιωτικού τομέα απασχολούνται σε μικρο-επιχειρήσεις. Ωστόσο, ο τομέας των ΜΜΕ στην Πορτογαλία είναι λιγότερο προσανατολισμένος στις υπηρεσίες από ότι οι ΜΜΕ στην Ευρώπη γενικότερα.

Ο τομέας των υπηρεσιών στην Πορτογαλία συμβάλλει λιγότερο στη συνολική οικονομία από ότι στην ΕΕ στο σύνολό της, όσον αφορά στην απασχόληση (33% για την Πορτογαλία και 40% στην ΕΕ) και την προστιθέμενη αξία (35% στην Πορτογαλία και 42% στην ΕΕ).

Μόνο το 26% του συνόλου των πορτογαλικών ΜΜΕ χαρακτηρίζονται ως υψηλής έντασης γνώσης. Αυτές οι επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 22% της απασχόλησης στις ΜΜΕ και το 23% της συνολικής προστιθέμενης αξίας. Η έλλειψη ανταγωνιστικότητας στον τομέα των ΜΜΕ της Πορτογαλίας είναι μία πιθανή αιτία για την ύφεση στον τομέα των ΜΜΕ της Πορτογαλίας από την έναρξη της κρίσης το 2008 (INE, 2011).

Οι πορτογαλικές ΜΜΕ έχουν πληγεί σοβαρά από την ύφεση και δεν φαίνεται να ανακάμπτουν σύντομα, τουλάχιστον για τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Το σκληρότερο χτύπημα δέχθηκαν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, ιδίως στον τομέα των υπηρεσιών. Ωστόσο, μια άλλη πτυχή που θα μπορούσε να αντιπροσωπεύει αυτήν την κακή απόδοση σχετίζεται

με ένα φαινόμενο που ονομάζεται «κατά συρροή επιχειρηματικότητα» (serial entrepreneurship) η οποία προκαλείται από τα προγράμματα υποστήριξης που, από τη μία πλευρά, στηρίζουν την αναδιάρθρωση των ΜΜΕ και από την άλλη, μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο για το κλείσιμο μιας επιχείρησης και το άνοιγμα μιας άλλης.

Πριν από την κρίση, ο τομέας των ΜΜΕ χαρακτηρίζονταν από μια μάλλον σταθερή ανάπτυξη των επιχειρήσεων και της απασχόλησης, με μικρές τάσεις ανάπτυξης μεταξύ των μικρών (20-49 εργαζόμενους) και μεσαίων επιχειρήσεων (50-249 άτομα).

Ο κύκλος εργασιών και η προστιθέμενη αξία ωστόσο, έδειξαν μια σταθερή αύξηση μεταξύ όλων των κατηγοριών μεγέθους των ΜΜΕ. Ως συνέπεια της διεθνούς κρίσης, το μέσο μέγεθος των επιχειρήσεων μειώθηκε. Αυτό φαίνεται από την έξοδο των διαφόρων μονάδων που ακολουθήθηκε από την μετεγκατάσταση, ιδιαίτερα στα υφάσματα και τα είδη ένδυσης, υπόδησης και των κατασκευών. Επιπλέον, η μείωση του μεγέθους των πολλών μεσαίων επιχειρήσεων δικαιολογείται από:

- Την ανάγκη για αποτελεσματικότητα και ευελιξία
- Την προσαρμογή στην πτώση της εγχώριας και της εξωτερικής ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες
- Τη μείωση του κύκλου ζωής των προϊόντων και της παραγωγικής κλίμακας.

Οι ΜΜΕ της Πορτογαλίας επίσης επλήγησαν σοβαρά από την έλλειψη ελκυστικότητας και ανταγωνιστικότητας της εθνικής οικονομίας, η οποία συνέβαλε στη μείωση των άμεσων ξένων επενδύσεων. Αυτό είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση της μείωσης του αριθμού των ΜΜΕ, διότι είχε δημιουργηθεί ειδικά για να καλύψει τις ανάγκες των πολυεθνικών εταιριών, που στη συνέχεια αποχώρησαν. Η έξοδος των πολυεθνικών συνέβαλε στην αύξηση του ανταγωνισμού από παραγωγούς της Ανατολικής Ευρώπης και της Βόρειας Αφρικής, των οποίων η ζήτηση αυξάνονταν για σκοπούς outsourcing. Αυτή η υποκατάσταση προκάλεσε την πίεση για μείωση του κύκλου εργασιών, η οποία

εξηγείται από την επακόλουθη μείωση προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας και ανάθεσης δραστηριοτήτων που ιστορικά αναθέτονταν από τις διεθνείς εταιρείες στις πορτογαλικές ΜΜΕ.

Πίνακας 5-4: Αριθμός επιχειρήσεων ανά τομέα* και τάξη μεγέθους

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
0-9 υπάλληλοι	803,690	814,710	819,605	731,071	696,660	680,594	671,213	663,739
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	1.37%	0.60%	-10.80%	-4.71%	-2.31%	-1.38%	-1.11%
10-49 υπάλληλοι	40,127	40,297	40,695	40,013	37,525	36,718	35,919	35,408
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	0.42%	0.99%	-1.68%	-6.22%	-2.15%	-2.18%	-1.42%
50-249 υπάλληλοι	5,666	5,644	5,789	5,821	5,490	5,432	5,335	5,247
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	-0.39%	2.57%	0.55%	-5.69%	-1.06%	-1.79%	-1.65%

έτος								
Σύνολο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	849,483	860,651	866,089	776,905	739,675	722,744	712,467	704,394
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	1.31%	0.63%	-10.30%	-4.795	-2.29%	-1.42%	-1.13%

* (NACE2 B-J, L, M, N)

Πηγή: European Commission (2012d)

Πίνακας 5-5: Απασχόληση ανά τομέα* και τάξη μεγέθους

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
0-9 υπάλληλοι	1,396,214	1,388,42 5	1,392,69 3	1,287,78 3	1,236,73 3	1,216,90 3	1,193,09 4	1,173,92 1
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	-0.56%	0.31%	-7.53%	-3.96%	-1.60%	-1.96%	-1.61%
10-49 υπάλληλοι	755,665	761,051	770,212	758,524	712,258	697,855	681,677	670,125
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	0.71%	1.20%	1.52%	-6.10%	-2.02%	-2.32%	-1.69%
50-249 υπάλληλοι	537,316	541,272	555,655	563,032	528,129	519,003	508,684	498,190
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	0.74%	2.66%	1.33%	-6.20%	-1.73%	-1.99%	-2.06%
Σύνολο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	2,689,195	2,690,74 8	2,718,56 0	2,609,33 9	2,477,12 0	2,433,76 1	2,383,45 5	2,342,23 6

Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος		0.06%	1.03%	-4.02%	-5.07%	-1.75%	-2.07%	-1.73%
---	--	-------	-------	--------	--------	--------	--------	--------

* (NACE2 B-J, L, M, N)

Πηγή: European Commission (2012d)

Πίνακας 5-6: Επιπρόσθετη Αξία ανά τομέα* και τάξη μεγέθους

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
0-9 υπάλληλοι	16,8081	17,157. 4	18,139. 1	18,154. 4	17.433. 9	17,954. 7	17,609. 8	17,578. 3
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	2.08%	5.72%	0.08%	-3.97%	2.99%	-1.92%	-0.18%
10-49 υπάλληλοι	15,169. 8	15,899. 9	17,479. 1	17,786	17,068	17,645. 6	17,297. 2	17,230. 7
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	4.81%	9.93%	1.76%	-4.04%	3.38%	-1.97%	-0.38%
50-249 υπάλληλοι	14,765. 8	15,186. 8	16,437. 9	17,165	16,34.6	16,561	16,305. 9	16,189. 1
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	2.85%	8.24%	4.42%	-6.59%	3.28%	-1.54%	-0.72%

Σύνολο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	46,743.	48,244.	52,056.	53,105.	50,536.	52,161.	51,212.	50,998.
	7	1	2	4	6	4	9	2
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	3.21%	7.90%	2.02%	-4.84%	3.22%	-1.825	-0.42%

* (NACE2 B-J, L, M, N)

Πηγή: European Commission (2012d)

Πίνακας 5-7: Τζίρος ανά τομέα* και τάξη μεγέθους

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
0-9 υπάλληλοι	81,254.1	82,452.6	85,408.8	86,794.9	80,385.8	83,711.7	81,982.5	81,731. 5
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	1.48%	-3.59%	1.62%	-7.38%	4.14%	-2.07%	-0.31%
10-49 υπάλληλοι	69,276	69,670.3	80,376	87,627.9	78,062.1	83,315.5	81,909.1	81,611. 3
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	0.57%	15.375	9.02%	-10.92%	6.73%	-169%	-0.36%
50-249 υπάλληλοι	66,872.9	65,637.7	70,076.9	79,614.5	70,888.7	77,734.2	76,638.6	75,969. 3
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	-1.85%	6.76%	13.61%	-10.96%	9.66%	-1.41%	-0.87%

Σύνολο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	217,402. 9	217,760. 5	235.861. 6	254,037. 4	229,336. 6	244,761. 4	240,530. 1	239,312
Αλλαγή σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος	-	0.16%	8.31%	7.71%	-972%	6.73%	-1.73%	-0.53%

* (NACE2 B-J, L, M, N)

Πηγή: European Commission (2012d)

Οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της κυβέρνησης της Πορτογαλίας έγιναν με στόχο την αύξηση των θέσεων εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη μέσω της επιχειρηματικότητας, την εθνική παραγωγικότητα και την εφαρμογή προγραμμάτων προώθησης καινοτόμων ΜΜΕ.

Η μεγάλη πολιτική πρόκληση έγκειται στη δημιουργία μηχανισμών που θα βοηθήσουν τις ΜΜΕ να αναδιαρθρωθούν και υπάρχουν και αρκετοί παράγοντες οι οποίοι πρέπει να ληφθούν υπόψη, συμπεριλαμβανομένης της κουλτούρας, του μεγέθους, του χώρου στον τομέα δραστηριότητας, της εγγύτητας σε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ερευνητικά κέντρα, κλπ.. Ωστόσο, η αναδιάρθρωση ξεκίνησε μόλις πρόσφατα να αποτελεί θέμα της δημόσιας συζήτησης στην Πορτογαλία.

5.2 Πτώχευση/κλείσιμο

Κατά την περίοδο 2010-2011 παρατηρήθηκε στην Πορτογαλία αύξηση του ποσοστού των επιχειρήσεων που πτώχευσαν ή έκλεισαν και που σχετίζονται με τις απώλειες θέσεων εργασίας (για τις ΜΜΕ) περισσότερο από 15% (Informa, 2011). Υπήρξε μια μικρή μείωση του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων που έκλεισαν (-1%) από το 2010 έως το 2011 (Πίνακας 6-8) και περίπου 2.549 επιχειρήσεις μπήκαν σε διαδικασία αφερεγγυότητας στην Πορτογαλία το 2011. Αν ληφθούν υπόψη μόνο οι επιχειρήσεις (εκτός από τις ατομικές επιχειρήσεις), ο αριθμός αυτός μειώθηκε κατά 7,7%, σε 2.141 δηλώσεις αφερεγγυότητας.

Πίνακας 5-8: Κλεισίματα και πτωχεύσεις επιχειρήσεων στην Πορτογαλία, 2010-2011

Δείκτες	2010	2011	Απόκλιση
Αριθμός κλεισιμάτων	5,756	5,699	-1.0%
Αριθμός φορέων (εταιρείες και ατομικοί ιδιοκτήτες) που έχουν αρχίσει διαδικασίες πτώχευσης	2,180	2.549	16.9%
Αριθμός εταιρειών που έχουν αρχίσει διαδικασίες πτώχευσης (εξαιρούμενοι ατομικοί ιδιοκτήτες)	1,988	2,141	7.7%

Πηγή: Informa (2011)

Τα στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης δείχνουν ότι ο αριθμός των επιχειρήσεων που ξεκίνησαν και ολοκλήρωσαν τις διαδικασίες αφερεγγυότητας από το 2008 χειροτέρευσε το 2009, ιδιαίτερα στην εκκίνηση των διαδικασιών (Coface, 2009).

Γεωγραφικά, οι πορτογαλικές περιοχές που πλήττονται περισσότερο από τις πτωχεύσεις είναι αυτές στις οποίες ιδρύθηκαν οι περισσότερες εταιρείες, δηλαδή: Λισαβόνα, Πόρτο, Μπράγκα, Αβέιρο και Λειρία. Οι τομείς που επλήγησαν περισσότερο από τις πτωχεύσεις είναι η κλωστοϋφαντουργία, τα είδη ένδυσης και υπόδησης, οι κατασκευές και το χονδρικό και λιανικό εμπόριο (Coface, 2009).

Συνολικά, τα στοιχεία από το Υπουργείο Δικαιοσύνης έδειξαν ότι ο αριθμός των περιπτώσεων πτώχευσης και αφερεγγυότητας υπερτριπλασιάστηκε κατά τους πρώτους τρεις μήνες του 2011, σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2007, μία αύξηση της τάξης του 206%.

5.3 Επέκταση των δράσεων σε επίπεδο οικονομίας με βάση το πρόγραμμα του ΔΝΤ

Οι εξαγωγές της Πορτογαλίας αυξήθηκαν μεταξύ 1995 και 2008 και στη συνέχεια μειώθηκαν μετά το 2008 (Πίνακας 6.9) (INE). Η διεθνής αγορά επεκτάθηκε μέχρι το 2008 και μετά άρχισε να μειώνεται, με τα διεθνή μερίδια αγοράς να εμφανίζουν επίσης πτωτική τάση κατά την ίδια περίοδο.

Παρά το γεγονός ότι οι εξαγωγικές ΜΜΕ αντιπροσώπευαν περίπου το 10% του συνόλου των ΜΜΕ το 2009, συνέβαλαν σημαντικά στη συνολική παραγωγή πλούτου. Πάνω από 30% στον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων, καθώς και στην προστιθέμενη αξία. Επιπλέον, για τις εξαγωγικές ΜΜΕ, η επιβράδυνση των κύριων οικονομικών δεικτών το 2009 ήταν αξιοσημείωτη σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με έμφαση στον κύκλο εργασιών ο οποίος μειώθηκε σημαντικά με περίπου 8%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέχθηκαν από το ΙΑΡΜΕΙ (2008), η συντριπτική πλειονότητα των εξαγωγών στην Πορτογαλία εκτελείται από τις ΜΜΕ (82,9%). Το 2007, οι πωλήσεις στο εξωτερικό ήταν περίπου 17,2 δισεκατομμύρια ευρώ με επιχειρηματικές δραστηριότητες μέσης αξίας 192.200€ Ωστόσο, η αξία αυτή μειώθηκε μετά την ύφεση και τη διεθνή κρίση (βλ. Πίνακα 6.9).

Πίνακας 5.9: Συνολικές εξαγωγές από Πορτογαλικές Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Δείκτες	2006	2007	2008	2009
Συνολικές εξαγωγές (σε εκατομμύρια €)	30,919	36,392	15,693.13	14,150.7

Πηγή: ΙΑΡΜΕΙ, 2009; ΙΝΕ, 2011

Το 2009 υπήρχαν 33.861 εξαγωγικές ΜΜΕ στην Πορτογαλία, κατά 1,9% μειωμένες σε σύγκριση με το 2008 και με την αξία των εξαγωγών των ΜΜΕ επίσης μειωμένη για το 2009 κατά -10,9%. Το 2009 οι ΜΜΕ εξήγαγαν αγαθά αξίας 14,150.7 εκατ. ευρώ. Κατά μέσο όρο στην Ευρώπη οι τάσεις αυτές είναι παρόμοιες με αυτές που καταγράφηκαν στο διεθνές εμπόριο.

Παρόλα αυτά, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι το 2009, το έτος στο οποίο εμφανίστηκαν τεράστιες αναταραχές στις εξωτερικές αγορές, οι εξαγωγικές ΜΜΕ παρουσίασαν βελτιωμένες επιδόσεις σε σύγκριση με εκείνες των επιχειρήσεων συνολικά (-10.9 % σε σύγκριση με το -18,4 % στις εξαγωγικές επιχειρήσεις συνολικά).

Οι ΜΜΕ αποτελούν την πλειοψηφία των εξαγωγικών επιχειρήσεων, αν και αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το μισό της αξίας των συνολικών εξαγωγών της Πορτογαλίας. Περίπου το 69,1% των εξαγωγικών επιχειρήσεων το 2009 ήταν ΜΜΕ και αντιπροσώπευαν το 44,6% της εξαγόμενης αξίας όλων των πορτογαλικών επιχειρήσεων.

Οι πορτογαλικές ΜΜΕ πραγματοποιούν λιγότερες εξαγωγές στην αγορά της ΕΕ σε σύγκριση με τους Ευρωπαίους ομολόγους τους, καθώς και λιγότερο εμπόριο με εταίρους εκτός της ΕΕ (European Commission, 2010/2011). Το κόστος των εξαγωγών είναι χαμηλότερο από το μέσο όρο της ΕΕ (κατά μέσο όρο 684€ στην Πορτογαλία σε σύγκριση με το μέσο όρο της ΕΕ των 1043€).

5.4 Παρακίνηση για αναδιοργάνωση

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Commission, 2010), υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που εξηγούν την ανάγκη των επιχειρήσεων να προσαρμόζονται συνεχώς για να επιβιώσουν, να παραμείνουν ανταγωνιστικές και να είναι επιτυχημένες, όπως είναι η τεχνολογική εξέλιξη, η αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση και οι επιπτώσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης.

Οι ΜΜΕ ασκούν μεγαλύτερη επίδραση από ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις όσον αφορά στην προώθηση της απασχόλησης και της προστιθέμενης αξίας μέσα από καινοτόμες δραστηριότητες, κάτω από μία ενδογενή βάση ανάπτυξης η οποία συμβάλλει στην αντιστάθμιση των επιπτώσεων της δημογραφικής αλλαγής, δηλαδή στην γήρανση του εργατικού δυναμικού και την έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Οι ΜΜΕ ανταγωνίζονται με τις μεγάλες επιχειρήσεις για τους ειδικευμένους εργαζόμενους και αυτό το φαινόμενο θα αυξηθεί λόγω των δημογραφικών

τάσεων στην Ευρώπη.

Όσον αφορά στα κίνητρα για τις μεμονωμένες μορφές αναδιοργάνωσης, τα ακόλουθα συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν. Οι παράγοντες που συνδέονται με την ανάπτυξη είναι σημαντικοί για τη διεθνοποίηση των ΜΜΕ, καθώς καθορίζουν την ικανότητα της επιχείρησης να αξιοποιήσει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες στο εξωτερικό. Φαίνεται, επομένως, ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους και της διεθνοποίησης των ΜΜΕ της Πορτογαλίας. Οι μεγάλες επιχειρήσεις είναι πιο πιθανό να διεθνοποιηθούν και η διεθνοποίηση αποτελεί μία κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη.

Επιπλέον, όπως τόνισε ο Αραϊζο (Αραϊζο, 2009) σε μια ποιοτική μελέτη των πορτογαλικών ΜΜΕ, υπάρχει επίσης μια συσχέτιση μεταξύ της διεθνοποίησης και της απόδοσης.

Μερικές φορές, σύμφωνα με την Delgado (Delgado, 2010), οι ΜΜΕ φαίνεται να παρακινούνται για να διεθνοποιηθούν από εξωτερικούς παράγοντες, όπως είναι οι εξής (Abrantes, 2004):

- δίκτυο και σύνδεσμοι στην εφοδιαστική αλυσίδα
- πολιτιστικοί και κοινωνικοί δεσμοί
- μεταναστευτικοί δεσμοί
- βελτιωμένη παγκόσμιας υποδομής του εμπορίου?
- τομέας δραστηριότητας
- τοπικές συνθήκες

Αυτοί οι παράγοντες είναι αλληλένδετοι και αποκαλύπτουν τις πρόσφατα αναδυόμενες τάσεις. Για παράδειγμα, η παρατηρούμενη συμμαχία των συνδέσμων της εφοδιαστικής αλυσίδας υπογραμμίζει την αυξανόμενη σημασία της ικανότητας των πορτογαλικών ΜΜΕ να συνδέονται με τα προσοδοφόρα συστήματα εφοδιασμού και τα δίκτυα της αλυσίδας αξίας των μεγαλύτερων παικτών σε παγκόσμιο επίπεδο (OECD, 2008).

Οι δεσμοί αυτοί είναι πιο πιθανό να αναπτυχθούν σε τομείς ή περιοχές/ομάδες με μεγαλύτερη ένταση εξαγωγών ή με μεγαλύτερη έκθεση

σε ξένους αγοραστές, γεγονός που υποδηλώνει τον σημαντικό ρόλο των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, των ερευνητικών κέντρων, τον τύπο του τομέα και την περιφερειακή θέση.

Υπάρχουν παραδείγματα περιφερειακών ομίλων στην Πορτογαλία, για παράδειγμα επιχειρήσεις υποδημάτων στις βόρειες περιοχές, καθώς και κεραμικών και γυάλινων ειδών στην περιοχή Αβέιρο, όπου υπάρχει συγκέντρωση των ΜΜΕ που ειδικεύονται σε ένα συγκεκριμένο είδος παραγωγής, καθώς και εμφάνιση επαγγελματικών σχολών, εργαζόμενοι με μεταπτυχιακές σπουδές, τεχνολογικά κέντρα και εξειδικευμένες έρευνες και ανάπτυξη μονάδων. Το σύμπλεγμα των επιχειρήσεων κλωστοϋφαντουργίας στον βορρά, για παράδειγμα, χαρακτηρίζεται από την ανάδυση κέντρων εκπαίδευσης στελεχών και επαγγελματικών ενώσεων και δικτύων στον συγκεκριμένο τομέα.

Ωστόσο, υπάρχουν κάποιες αρχικές ενδείξεις ότι στην Πορτογαλία, οι επιχειρήσεις που επικεντρώνονται στην ανάπτυξη πιέζονται ασφυκτικά στις εγχώριες αγορές τους από την είσοδο ξένων ανταγωνιστών. Οι λόγοι για μετεγκατάσταση περιλαμβάνουν τη διαθεσιμότητα φθηνού, εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού σε άλλες χώρες, η οποία οδήγησε, για παράδειγμα, στην μεταφορά της γραμμής παραγωγής εξαρτημάτων αυτοκινήτων από την Πορτογαλία στην Ουγγαρία και την Πολωνία .

5.5 Στήριξη των επιχειρήσεων από δημόσιες και ιδιωτικές πηγές

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έχουν τεθεί σε εφαρμογή από τον Οκτώβριο του 2012 μια σειρά από μέτρα στήριξης της πολιτικής, για την παρακολούθηση του χρέους των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών (European Commission 2012c).

Επιπλέον , η έκθεση για την αξιολόγηση της συνολικής συνοχής, της αποτελεσματικότητας και των επιπτώσεων των υφιστάμενων μηχανισμών στήριξης των ΜΜΕ αναθεωρήθηκε κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2012. Η έκθεση της Επιτροπής εξετάζει επίσης πολιτικές που στοχεύουν στη βελτίωση

και την εφαρμογή των μηχανισμών στήριξης για την:

- § διευκόλυνση της πρόσβασης στην πίστωση
- § τόνωση της διεθνοποίησης
- § βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ, σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες περί ανταγωνισμού .

Κατά τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει κάποια σημαντικά βήματα για τη στήριξη των ΜΜΕ στις διαδικασίες αναδιοργάνωσης σε δύο βασικούς τομείς:

- § μεταρρύθμιση της εργατικής νομοθεσίας για την αύξηση του βαθμού ευελιξίας με την οποία οι επιχειρήσεις μπορούν να διαχειριστούν τους εργαζομένους τους
- § μεταρρύθμιση του συστήματος εκπαίδευσης και συνεχούς εκπαίδευσης .

Για τη στήριξη των επιχειρήσεων και των εργαζομένων που πλήττονται από την κρίση, η πορτογαλική κυβέρνηση έχει αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα επενδύσεων και πρωτοβουλιών για την απασχόληση με στόχο :

- § τη διατήρηση και την αύξηση της απασχόλησης
- § τη διευκόλυνση της επιστροφής των ανέργων στην αγορά εργασίας
- § την προώθηση της απασχόλησης των νέων

Το μέτρο αυτό τείνει να υποστηρίζει την αναδιοργάνωση των ΜΜΕ, δεδομένου ότι στοχεύει στην προώθηση της διατήρησης των θέσεων εργασίας, όπου οι επιχειρήσεις αγωνίζονται με χαμηλή παραγωγικότητα, χαμηλή απόδοση και δυσκολεύονται να κρατήσουν τους εργαζομένους τους .

Οι δημόσιες αρχές και οι επαγγελματικές οργανώσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στο να βοηθήσουν τις ΜΜΕ να προσαρμοστούν στην αλλαγή, βοηθώντας σε τομείς όπως η συνεργασία και η δικτύωση, η κατάρτιση και η έρευνα και ανάπτυξη. Το Πρόγραμμα Αναζωογόνησης της οικονομίας που ξεκίνησε από την κυβέρνηση της Πορτογαλίας έχει ως στόχο την βελτιστοποίηση των νομικών, οικονομικών και φορολογικών συνθηκών των επιχειρήσεων, με σκοπό την αναζωογόνηση των επιχειρήσεων, εφόσον αυτό είναι οικονομικά εφικτό.

Στο πλαίσιο αυτό το πρόγραμμα SIREVE επικεντρώνεται σε πιο αποτελεσματικές διαδικασίες διαπραγμάτευσης και διαμεσολάβησης μεταξύ πιστωτών και οφειλετών, με σκοπό:

- § την αύξηση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων για τις επιχειρήσεις , με ιδιαίτερη έμφαση στα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου
- § τον εξορθολογισμό της αλληλεπίδρασης μεταξύ των επιχειρήσεων, των χρηματοπιστωτικών μέσων του κράτους και του χρηματοπιστωτικού συστήματος
- § την επιτάχυνση των διαδικασιών των αποφάσεων
- § την ενθάρρυνση της αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων, ιδίως με τη χρήση των συγχωνεύσεων και εξαγορών ή των κοινοπραξιών παραγωγής.

Άλλες πρωτοβουλίες καλύπτουν τη μείωση ή την αναβολή του μη μισθολογικού κόστους εργασίας, προκειμένου να βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να διατηρούν τις θέσεις εργασίας σε οικονομικά δύσκολους καιρούς. Ως επιπλέον κίνητρο, η κυβέρνηση έχει επίσης μειώσει τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις. Οι φορείς χάραξης πολιτικής θα πρέπει να ενισχύσουν τα διεθνή προγράμματα κινητικότητας προς την πρόσληψη εργαζομένων με διδακτορικά ή μεταπτυχιακά, καθώς και στην ένταξη ερευνητών στα επιχειρηματικά σχέδια, τόσο για τις παραδοσιακές ΜΜΕ όσο και για τις ΜΜΕ υψηλής τεχνολογίας, με διπλό στόχο: την ενίσχυση της έρευνας και ανάπτυξης και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των ΜΜΕ στην διαχείριση των έργων έρευνας και ανάπτυξης.

5.6 Απαίτηση για δημόσια στήριξη από τις επιχειρήσεις και/ή τους εργαζομένους που πλήγονται

Έχουν ξεκινήσει αρκετά προγράμματα για να βοηθήσουν τις ΜΜΕ να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης που έπληξε την

Πορτογαλία το 2008 (όπως η περιορισμένη πρόσβαση σε πιστώσεις και τα εξαιρετικά υψηλά επιτόκια).

Η πρωτοβουλία για την ανάπτυξη των ΜΜΕ (PME Crescimento) ξεκίνησε με σκοπό την παροχή δανείων προς τις ΜΜΕ. Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων σε πάγια ή άυλα στοιχεία ενεργητικού για την επέκταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και χρησιμοποιείται επίσης για την ενίσχυση του κεφαλαίου κίνησης της επιχείρησης. Κατά τους δύο πρώτους μήνες λειτουργίας του προγράμματος χορηγήθηκαν περίπου 640 εκατομμύρια ευρώ πιστώσεων προς το σύνολο των 5.600 επιχειρήσεων και η διάρκεια αποπληρωμής για τα πιστωτικά όρια των ΜΜΕ παρατάθηκε κατά ένα έτος. Η πρωτοβουλία, μέσα σε πέντε μήνες χορήγησε 384 εκατ. ευρώ ρευστότητας για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε σύνολο 8.300 επιχειρήσεων.

Επίλογος

Αρχικά στο παρόν κεφάλαιο και συγκεκριμένα στη παρούσα ενότητα θα γίνει η σύγκριση της στρατηγικής στήριξης των επιχειρήσεων, από τη μια στην Ελλάδα και από την άλλη στη Πορτογαλία. Η Ελλάδα όπως διαπιστώθηκε είναι μια χώρα η οποία επί πολλά χρόνια βασιζόταν στη μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι Έλληνες επιδίωκαν και συνεχίζουν να επιδιώκουν να αναπτύσσουν τις δικές τους επιχειρηματικές δράσεις, όμως επί πολλά χρόνια η συνεχή αύξηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων γινόταν χωρίς σχεδιασμό και προγραμματισμό, με αποτέλεσμα με το ξέσπασμα της κρίσης, πολλές από τις επιχειρήσεις να κλείσουν μην μπορώντας να αντιμετωπίσουν το αυστηρό φορολογικό σύστημα, τους συνεχείς φόρους, τη πτώση της ζήτησης, τον υπέρμετρο ανταγωνισμό. Δεδομένα δηλαδή για τα οποία δεν ήταν έτοιμες να αντιδράσουν.

Στη Πορτογαλία υπήρξε ένα παρόμοιο φαινόμενο το στρατηγικό πρόγραμμα «*Impulso Jovem*», το οποίο είχε ως στόχο τη καταπολέμηση της ανεργίας αλλά και την ενίσχυση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων βοήθησε και βοηθά στην συνεχή αύξηση των επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα και εκεί να υπάρξει πληθώρα κατά τη διάρκεια της κρίσης, επιχειρήσεων που δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν τις αλλαγές που έγιναν λόγω των οικονομικών μέτρων που αναγκάστηκε να εφαρμόσει η Πορτογαλική κυβέρνηση.

Το κοινό σημείο στις αναφορές που γίνονται παραπάνω για τις δυο χώρες αναφέρεται σε αυτό που στη Πορτογαλία ονομάζουν «κατά συρροή επιχειρηματικότητα», δηλαδή η συνεχής και χωρίς σχέδιο ανάπτυξη επιχειρηματικών δράσεων.

Στην Ελλάδα το σκεπτικό αυτό οδήγησε στη πληθώρα επιχειρήσεων σε όλους τους κλάδους, με αποτέλεσμα με την έναρξη της κρίσης, στο κλείσιμο των περισσότερων από αυτών, στη Πορτογαλία οδήγησε σε μια ολική αναδιάρθρωση η οποία σήμαινε από τη μια κίνητρο ανοίγματος μια μικρής ή μεσαίας εταιρίας για κάθε μια που έκλεινε, απλά αυτή που άνοιγε δεν είχε πάντα τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτή που έκλεινε αλλά ούτε και την ίδια δυναμική.

Στην Ελλάδα όπως διαπιστώθηκε υπήρξε μέχρι σήμερα τουλάχιστον αποτυχημένη διαδικασία στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και σε επίπεδο κρατικών ενισχύσεων και σε επίπεδο δανεισμού και μέσα από Ευρωπαϊκά

προγράμματα όπως το Jeremie και μέσα από δράσεις του ελληνικού κράτους, η αποτυχία αναφέρετε στο ότι τα χρήματα που δόθηκαν και πάλι δεν ενείχαν το σωστό προγραμματισμό και σχεδιασμό, ώστε οι εταιρίες που τα πήραν να στηριχτούν ουσιαστικά και πέρα από το να διασωθούν να επιφέρουν και οικονομικούς πόρους στο κράτος, για παράδειγμα η φοροδιαφυγή δεν έχει αντιμετωπιστεί λόγω της υψηλής φορολογίας πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις από αυτές που συνεχίζουν να λειτουργούν προσπαθούν να βρουν τρόπους να αποφύγουν τη φορολόγηση πράγμα που δεν βοήθησε το κράτος να βάλει τις βάσεις για την πολυπόθητη οικονομική αναζωογόνηση και ανάπτυξη.

Τα προγράμματα μικρο-χρηματοδοτήσεων που έγιναν για να στηρίξουν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ειδικά αυτές με λιγότερο από 10 εργαζόμενους τα οποία είχαν σαν στόχο τη διαφύλαξη των θέσεων εργασίας και τη καταπολέμηση της ανεργίας, δεν πέτυχαν επίσης το στόχο τους, μια και το αυστηρό ασφαλιστικό σύστημα οδήγησε σε πολλές απολύσεις, οι οποίες συνεχίζονται ακόμα και σήμερα. Συγχρόνως δεν υπήρξε η απαιτούμενη καθοδήγηση ώστε οι επιχειρηματίες να αναπτύξουν τη κατάλληλη στρατηγική διάσωσης των επιχειρήσεων τους από την οικονομική κρίση.

Στη Πορτογαλία υπήρξαν παρόμοιες πολιτικές σε επίπεδο στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων η διαφορά είναι, η οποία φαίνεται από το ότι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στη Πορτογαλία βάση προγραμματισμού στην επόμενη 4ετία θα έχουν βρει διέξοδο και το δρόμο προς την ανασυγκρότηση τους στο ότι τα μέτρα που πάρθηκαν σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν πιο στοχευμένα με ξεκάθαρο σκοπό και στόχο.

Συγκεκριμένα ο δανεισμός, η στήριξη των θέσεων εργασίας, η πίστωση κ.λ.π συνδυάστηκαν με αλλαγές στην εργατική νομοθεσία οι οποίες έκαναν πιο ευέλικτες τις επιχειρήσεις σε σχέση με τη διαχείριση του προσωπικού τους, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας με δράσεις που εστίαζαν στην καινοτομία, στην ανάπτυξη προγραμμάτων επιστροφής των ανέργων στην αγορά εργασίας, με προγράμματα που ενισχύουν τη διεθνοποίηση που αποτελεί και τη βασική λύση εξόδου των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων από τη κρίση. Στην Ελλάδα όσες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις ειδικά γεωργικών προϊόντων κατάφεραν να κάνουν εξαγωγές βρίσκονται σήμερα σε πολύ καλύτερη μοίρα από τις άλλες, ενώ στην Ελλάδα αυτό ήταν απόρροια ατομικών πρωτοβουλιών στη Πορτογαλία αποτέλεσε προϊόν κρατικού σχεδιασμού και συνεργασία τοπικών κοινωνιών, δήμων επιχειρήσεων και πολιτείας.

Συγχρόνως στη Πορτογαλία αναπτύχθηκε το πρόγραμμα SIREVE, το οποίο βοήθησε στη καλύτερη και πιο αποτελεσματική διαδικασία διαπραγμάτευσης μεταξύ πιστωτών και οφειλετών, σε επίπεδο αύξησης κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, στην ορθολογισμό μεταξύ των επιχειρήσεων και των χρηματοπιστωτικών μέσων, στην επιτάχυνση των διαδικασιών απόφασης, στην αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων σε όλα τα επίπεδα.

Επιπροσθέτως το κράτος προσπάθησε να καλύψει τις μειώσεις στα μισθολογικά κόστη, προκειμένου να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις στη διατήρηση των εργαζομένων και το βασικό να κρατηθεί ισχυρή η καταναλωτική δυναμική της αγοράς, διότι χωρίς καταναλωτές οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις δεν είναι δυνατόν να επιβιώσουν.

Στην Ελλάδα ειδικά οι καταναλωτική ικανότητας δεν ενισχύθηκε αντίθετα με τους φόρους, με την αύξηση του ΦΠΑ, με τη μείωση των συντάξεων επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό με αποτέλεσμα να νοσήσει ακόμα περισσότερο η αγορά και πολλές μικρές εμπορικές επιχειρήσεις να κλείσουν.

Σε γενικές γραμμές η βασική διαφορά είναι ότι στις δυο χώρες υπήρξαν παρόμοια μέτρα εξόδου από τη κρίση σε σχέση με τις περικοπές, τους φόρους, της μείωσης του δημοσίου τομέα, που στην Ελλάδα φυσικά ήταν πολύ πιο μεγάλος κ.λ.π, όμως δεν υπήρξαν και παρόμοιες δράσεις αναζωογόνησης δηλαδή τα δύο κράτη δεν είχαν παρόμοια στρατηγική ειδικά σε επίπεδο καινοτομίας, διεθνοποίησης, εξαγωγών, ενίσχυσης των θέσεων εργασίας αλλά και μείωσης της καταναλωτικής ικανότητας.

Η πολιτική της Ελλάδος που είναι πιο αδύναμη στα παραπάνω σε σχέση με της Πορτογαλίας οδηγείτε σε αδιέξοδο ειδικά αν συνεχίσει απλά να δανείζετε επιδιώκοντας μόνο μέσα από συνεχή περικοπές να παρουσιάσει θετικούς δείκτες, αντίθετα στη Πορτογαλία τα μέτρα είναι εξίσου αυστηρά υπάρχει όμως και μια διαφορετική νοοτροπία η οποία αναφέρετε στο ότι για να έρθει η ανάπτυξη θα πρέπει πέρα από τις περικοπές και τα οικονομικά μέτρα να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα, να διεθνοποιηθούν οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις για να εισέλθουν κέρδη και τέλος οι καταναλωτές να μπορούν να συνεχίσουν να έχουν την οικονομική δυνατότητα στήριξης της αγοράς, αλλά και να μην μεταφέρονται τα ινία της αγοράς σε λίγους μειώνοντας συνεχώς τη δύναμη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Μέσα από τη μελέτη της οικονομικής κρίσης στις δυο χώρες γίνεται κατανοητό πόσο βαθιά και ισχυρή είναι αλλά και πόσο δύσκολα θα μπορέσουν οι χώρες που επλήγησαν να ανατρέψουν τη παρούσα κατάσταση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΔΝΤ και στις δυο χώρες αλλά και σε όλες τις χώρες που εισήλθαν για να βοηθήσουν είχαν και έχουν ως στόχο την έξοδο μέσα από αυστηρά μέτρα και βαθιές τομές.

Τα κράτη από μόνα τους θα πρέπει να βρουν διεξόδους επιδιώκοντας πέρα από τα μέτρα να ενισχύσουν και την οικονομία τους ειδικά μέσα από τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, όπως διαπιστώθηκε από τη σύγκριση στη Πορτογαλία αυτό έχει γίνει πιο ξεκάθαρο από ότι στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα να παρατηρήθηκε ότι τα εκεί μέτρα οδηγούν σε διεξόδους που δεν φαίνεται στη παρούσα φάση να μην δημιουργούνται και για την ελληνική οικονομία και αγορά και ειδικά για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες αποτελούν από τη μια τη βάση της και από την άλλη το αντίβαρο στη παρούσα δυσμενή κατάσταση.

Είναι απαραίτητο και στις δυο χώρες αλλά ειδικά στην Ελλάδα, το κράτος να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις διάσωσης των υπαρχόντων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, τη διάσωση των θέσεων εργασίας πράγμα που σχετίζεται με την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και την εξοικονόμηση πόρων μέσα από την ανάπτυξη και όχι μόνο μέσα από τη λήψη μέτρων.

Η Ελλάδα θα μπορούσε να θέσει σαν παράδειγμα στρατηγικής σε κάποιες από τις πολιτικές της τη Πορτογαλία αλλά και άλλα κράτη μια και αυτό θα τη βοηθούσε να βρει άμεσες και αποτελεσματικές διεξόδους.

Ο βασικός ρόλος του Ταμείου είναι να εντοπίζει ενδεχόμενους κινδύνους που απειλούν την παγκόσμια οικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα και να αναπτύσσει πολιτικές αντίδρασης. Με την παγκόσμια συμμετοχή του και την εντολή του για την προώθηση της οικονομικής και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, το Ταμείο βρίσκεται σε μία μοναδική θέση να παρέχει ένα φόρουμ για συζήτηση των διεθνών οικονομικών θεμάτων και για να βοηθά στην επίτευξη συναίνεσης σχετικά με τις αντιδράσεις σε επίπεδο πολιτικών.

Μέσα από τα διοικητικά του όργανα (Εκτελεστική Επιτροπή, IMFC και το Διοικητικό Συμβούλιο των Διοικητών), το Ταμείο διευκολύνει τον διεθνή διάλογο και βοηθά στην επίτευξη μίας συναίνεσης που αντικατοπτρίζεται στα έγγραφα που συζητούνται από την Εκτελεστική Επιτροπή και δημοσιεύονται για το κοινό. Η

υποχρέωση των μελών του να συμμετέχουν σε διμερή και πολυμερή εποπτεία παρέχει τα μέσα για την ενσωμάτωση της μακροοικονομικής ανάλυσης με θέματα του χρηματοπιστωτικού τομέα σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο. Σε συνεργασία με άλλα διεθνή φόρα το Ταμείο έχει υποστηρίξει την εφαρμογή των διδαγμάτων πολιτικής από την κρίση με την ανάλυση και την παρακολούθησή της.

Οι αναλύσεις που παρέχει το Ταμείο στα διάφορα διεθνή φόρα, συμπεριλαμβανομένων των G8 και G20, έχουν προσφέρει την βάση για σημαντικές αποφάσεις πολιτικής σε παγκόσμιο επίπεδο. Στον απόηχο της παγκόσμιας κρίσης, η εντολή του Ταμείου έχει μετατραπεί ώστε να συμπεριλάβει θέματα μακρο-προληπτικής εποπτείας και ο ρόλος του έχει επεκταθεί για να περιλάβει και την παρακολούθηση της προόδου προς την επιστροφή στην βιώσιμη παγκόσμια ανάπτυξη και χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Προκειμένου το Ταμείο να είναι αποτελεσματικό σε αυτόν τον ρόλο, οι χώρες μέλη πρέπει να αισθάνονται ότι έχουν μερίδιο και φωνή. Η μεταφορά τουλάχιστον του 5 τοις εκατό των δικαιωμάτων ψήφου στα υποεκπροσωπούμενα μέλη από το 2011, όπως συμφωνήθηκε κατά την ετήσια συνεδρίαση του ΔΝΤ το 2009, είναι κάτι σημαντικό από την άποψη αυτή. Θα πρέπει επίσης να επεκταθεί η εντολή του Ταμείου ώστε να καλύπτει και τον λογαριασμό κεφαλαίου. Αλλά πρώτα, το Ταμείο θα πρέπει να μελετήσει τα διδάγματα από την κρίση για να παρέχει τις κατάλληλες συμβουλές.

Ευρύτερα το ΔΝΤ έχει δεχτεί πολλές επικρήσεις σε σχέση με το ρόλο και το έργο του. Κάποιες εκ των επικρήσεων σχετίζεται με το ότι πολλοί άνθρωποι δεν γνωρίζουν τις λειτουργίες και τους στόχους του. Ένα βασικό μειονέκτημα του οργανισμού είναι η έλλειψη διαφάνειας καθώς και η περίπλοκη λειτουργία του σε όλα τα επίπεδα και τις δομές του.

Σήμερα υπάρχει η αποψη ότι για βελτίωση της ισχύουσας οικονομικής κατάστασης θα πρέπει να υπάρξει μείωση των οικονομολόγων που εργαζόνται στο Ταμείο, οι οποίοι σύμφωνα με μέρος της κοινής γνώμης χρησιμοποιούν τις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου ως πειραματόζωα.

Κάποιοι άλλοι φοβούνται ότι οι αλλαγές αυτές που προτείνονται εισάγουν θέματα που είναι περισσότερο πολιτικά παρά οικονομικά και τα οποία έχουν ήδη οδηγήσει σε οικονομικές κρίσεις. Μπεκ, το Διεθνές

Νομισματικό Ταμείο έχει ως πρωταρχικό στόχο την αποτροπή μια παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, όμως για πολλούς αυτό την έχει δημιουργήσει και την έχει εξελίξει στη παρούσα μορφή του.

Ο ρόλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου άρχισε να αμφισβητείται από πολλούς από τα τέλη της ψυχροπολεμικής περιόδου. Οι αντιθετοι με το ΔΝΤ ισχυρίζονται ότι αυτοί που κατευθύνουν την πολιτική του ΔΝΤ στήριξαν καπιταλιστικές στρατιωτικές δικτατορίες που πρόσκεινταν φιλικά σε αμερικανικές και ευρωπαϊκές εταιρείες. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο είναι σε γενικές γραμμές απαθές ή και εχθρικό στις απόψεις του για δημοκρατία, ανθρώπινα και εργατικά δικαιώματα. Υπάρχει ακόμα η άποψη ότι το ΔΝΤ δεν έχει αρκετή ισχύ για να δημοκρατικοποιήσει κυρίαρχα κράτη, αν και αυτό δεν εντάσσεται στους δεδηλωμένους στόχους του, οι οποίοι είναι να συμβουλεύει και να προωθεί την οικονομική σταθερότητα. Το επιχείρημα υπέρ του ΔΝΤ είναι ότι η οικονομική σταθερότητα αποτελεί πρόδρομο της δημοκρατίας.

Μέρος της κοινότητας των οικονομολόγων επικρίνει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, γιατί η οικονομική βοήθεια του δίδεται πάντοτε υπό διάφορες προϋποθέσεις, όπως τα Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής.

Οι προϋποθέσεις αυτές συχνά παρεμποδίζουν την κοινωνική σταθερότητα, άρα και την οικονομική σταθερότητα στην οποία αποβλέπει το Ταμείο. Στη περίπτωση της Ελλάδος και της Πορτογαλίας που χρησιμοποιήθηκαν ως παραδείγματα παρατηρήθηκε ότι οι στρατηγικές που ακολουθήθηκαν ήταν διαφορετικές ενώ γενικότερα τα δυο προγράμματα είχαν αντίθετη πορεία. Ένα από τα μειονεκτήματα του ΔΝΤ που είναι και το βασικό είναι ότι δεν οδηγεί πάντα στην αριστεία αντίθετα στις περισσότερες περιπτώσεις οδήγησε σε αδιέξοδες καταστάσεις καθιστώντας τα κράτη που συνεργάστηκαν σε οικονομικό αδιέξοδο, λίγες είναι οι περιπτώσεις που πετυχαίνοντας το στόχο του επέφερε και ευημερία, συνήθως όταν το ΔΝΤ ολοκληρώνει το έργο του ο λαός δεν ευημερεί αντίθετα βρίσκεται σε αδιέξοδο, γιατί το ΔΝΤ δίνει βαρύτητα στους αριθμούς και όχι στους ανθρώπους.

Επίσης, τα Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής συνήθως οδηγούν στην αύξηση της φτώχειας στις χώρες που δέχονται τη βοήθεια και

όχι στην οικονομική ανάπτυξη και στην κοινωνική ευημερία.

Βιβλιογραφία

"The IMF's 2008 Quota and Voice Reforms Take Effect" 16 Dec 2010

Abrantes, L.M. (2004), Estratégias de internacionalização de empresas portuguesas de calçado. Em busca de estratégias multinacionais num sector tradicional, Estudos de caso, Universidade Católica Portuguesa, Faculdade de Economia e Gestão, Oporto.

Acharya, V., and Schnabl, P. (2009) "Do Global Banks Spread Global Imbalances? The Case of Asset-Backed Commercial Paper during the Financial Crisis of 2007–09." Paper presented at the 10th Jacques Polak Annual Research Conference hosted by the IMF, Washington, November 5–6.

- Araújo, J. (2009), The impact of internationalization on firm's performance: a qualitative study of Portuguese SMEs, Unpublished master's thesis, ISCTE (University Institute of Lisbon), Lisbon.
- Blomberg, B. Lawrence Broz, J.(2010) [‘The Political Economy of IMF Voting Power’](#), Princeton.edu
- Blomberg, B., Broz, J. L. (2006). [The Political Economy of IMF Voting Power](#) . 2006 International Political Economy Society Meeting (IPES). Niehaus Center for Globalization & Governance, Woodrow Wilson School of Public and International Affairs.
- Breen, M. (2013). The Politics of IMF Lending. International Political Economy Series. Basingstoke and New York, NY: Palgrave Macmillan.
- Buira, Ariel (2003). "An Analysis of IMF Conditionality". G-24 Discussion Papers. United Nations Conference on Trade and Development (22).
- Chorev, Nistan; Sarah Babb (2009). "The crisis of neoliberalism and the future of international institutions: a comparison of the IMF and the WTO". *Theory and Society* 38: 459–484.
- COFACE (2009), Estudo de Insolvências e Constituições de Empresas: Portugal 2009/2008.
- COFACE (Compagnie Française d'Assurance pour le Commerce Extérieur) (2010), Estudo anual de insolvências e constituições de empresas: Portugal 2009/2008, available at <http://www.cofaceportugal.pt>.
- Delgado, D. (2010), Desenvolvimento de um modelo de internacionalização para PME Portuguesas com componentes de serviços, Dissertação, FEUP (Faculdade de Engenharia da Universidade do Porto) e INESC Porto (Instituto de Engenharia de Sistemas e Computadores do Porto), Oporto.
- Derber, Charles (2002). *People Before Profit*. New York: Picador.
- Dreher, A., (2003), The Influence of Elections on IMF Programme Interruptions, *The Journal of Development Studies*, Vol.39, No.6, pp.101-120.
- Dreher, Axel (2004), A Public Choice Perspective of IMF and World Bank Lending and Conditionality, *Public Choice* 119, 3-4: 445-464.
- Escobar, A.(1980). Power and Visibility: Development and the Invention and Management of the Third World. *Cultural Anthropology* 3 (4): 428–443.
- European Commission (2010), *Internationalisation of European SMEs*, Brussels.
- European Commission (2010/2011), *SBA Fact Sheet Portugal*, Brussels.

- European Commission (2012c), Directorate General Economic and Financial Affairs' Economic Adjustment Programme for Portugal – Third Review – Winter 2011/2012, Brussels.
- European Commission.(2012), Επιχειρήσεις και βιομηχανία Ενημερωτικό δελτίο για την SBA 2012 Ελλάδα, European Commission
- Fischer, S. (2003). "Financial Crises and Reform of the International Financial System". Review of World Economics. Springer Publications.
- Fisher, S. R.(2008) Dornbusch, R. Schmalensec, 'Introduction to Macroeconomics', McGraw-Hill
- Ghellab, G. και Παπαδάκης, Κ.(2011) «Η πολιτική της οικονομικής προσαρμογής: Μονομέρεια κράτος ή κοινωνικό διάλογο», ΔΟΕ, σελ. 81-91, 2011.
- Grauwe P. De., και Moesen, W. "Κέρδη για όλους: Μια πρόταση για ένα κοινό Euro Bond, "Intereconomics, Vol. 44, No. 3, σελ. 132-141, 2009
- Grauwe, P. D.(2012) "Η ελληνική κρίση και το μέλλον της Ευρωζώνης" Intereconomics, Vol.. 45, no. 2, σελ. 89-93, 2009
- Harvey J.,(2000), Urban Land Economics, 5th Edition, Great Britain, Macmillan Press Ltd.
- Herbold G.R, Political-Economic Adjustment and IMF Conditionality: Tanzania, 1974-1981
- ICAP.(2012) Ετησία έκθεση 2011 με θέμα «η κατάσταση και οι προοπτικές των ΜΜΕ στην
- IMF (2009d) Global Financial Stability Report. Washington: IMF (April).
- IMF (2009f) "Crisis-Related Measures in the Financial System and Sovereign Balance Sheet Risks." Washington: IMF (July). Available at www.imf.org/external/np/pp/eng/2009/073109.pdf.
- IMF (2006) Global Financial Stability Report. Washington: IMF (September).
- IMF (2007a) Global Financial Stability Report. Washington: IMF (April).
- IMF (2007b) World Economic Outlook. Washington: IMF (April).
- IMF (2007c) "IMF's International Monetary and Financial Committee Reviews Multilateral Consultation," Press Release No. 07/72 (14 April). Available at www.imf.org/external/np/sec/pr/2007/pr0772.htm.
- IMF (2007d) "Bilateral Surveillance over Members' Policies." Executive Board Decision (15 June). Available at www.imf.org/external/np/sec/pn/2007/pn0769.htm#decision.

- IMF (2008b) “Lessons from the Financial Market Crisis: Priorities for the World and for the IMF.” Speech by Dominique Strauss-Kahn to the Indian Council for Research on International Economic Research at New Delhi, India, February 13. Available at <http://www.imf.org/external/np/speeches/2008/021308.htm>
- IMF (2009b) Global Financial Stability Report. Washington: IMF (October).
- IMF (2009c) World Economic Outlook. Washington: IMF (October).
- Imf.org.(2011) "The IMF's 2008 Quota and Voice Reforms Take Effect" 3 Mar 2011
- Imf.org.(2011) "The IMF's 2008 Quota and Voice Reforms Take Effect" 3 Mar 2011
- IMFC (2009a) “Communiqué of the International Monetary and Financial Committee of the Board of Governors of the IMF.” Washington: IMF (4 October). Available at www.imf.org/external/np/sec/pr/2009/pr09347.htm.
- Informa (2011), Barómetro empresarial, Tecido Empresarial em Portugal in 2011, available at <http://www.informa.pt>.
- Isard, P.(2005) ‘Globalization and the International Financial System: What's Wrong and What Can be Done’, New York: Cambridge University Press.
- James, H.(1996) International Monetary Cooperation since Bretton Woods, Oxford
- Jensen, N.(2004). "Crisis, Conditions, and Capital: The Effect of the IMF on Direct Foreign Investment". Journal of Conflict Resolution,48
- Jensen, N.(2004) ‘Crisis, Conditions, and Capital: The Effect of the International Monetary Fund on Foreign Direct Investment’, Journal of Conflict Resolution,p.194-210
- Jonathan. S.(2010)"There is No Invisible Hand". Harvard Business Review. Harvard Business Review
- Mukherjee, Bumba (2008). "International Economic Organizations and Economic Development". SAIS Review of International Affairs 28 (2): 123–128
- Nathan, J.(2004). "Crisis, Conditions, and Capital: The Effect of the IMF on Foreign Direct Foreign Investment". Journal of Conflict Resolution(48)
- OECD (2008), Enhancing the role of SMEs in global value chains, Organisation for Economic Cooperation and Development Publishing, Paris.
- Sources: INE; European Commission and Portuguese Ministry of Finances and Public Administration.
- Stiglitz and Members of a UN Commission on Financial Experts, Joseph E., ‘The Stiglitz Report: Reforming the International Monetary and Financial Systems in the Wake of the Global Crisis’, 2010, New York: The New Press

- Stiglitz, G.(2002) Παγκοσμιοποίηση και δυσαρέσκειες, η Νέα Υόρκη, το Norton και Εταιρεία
- Truman, E.(2010) Strengthening IMF Surveillance: A Comprehensive Proposal, Policy Brief 10–29, Peterson Institute for International Economics
- Vreeland, James Raymond (2007). The International Monetary Fund: Politics of Conditional Lending. Abingdon and New York, NY: Routledge.
- Woods, N. (2003). "The United States and the International Financial Institutions: Power and Influence Within the World Bank and the IMF". In Rosemary Foot, S. Neil MacFarlane, and Michael Mastanduno, eds., US Hegemony and International Organizations, pp. 92–114. Oxford and New York, NY:
- Woods, N.(2006)The Globalizers: The IMF, the World Bank, and Their Borrowers, Ithaca
- Αργυρού Μ., και Τσουκαλάς, JD.(2011) «Η ελληνική κρίση χρέους: Πιθανό Αιτίες, Μηχανική και τα αποτελέσματα, "παγκόσμια οικονομία, Vol. 34, No. 2, σελ. 173 -191
- Αυγερόπουλος Γ.,(2011), Το ΔΝΤ και η Γουατεμάλα, Έρευνα ΓΣΕΕ – ΑΔΕΔΥ.(2011) ,Η Ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2011 του Ινστιτούτου Εργασίας σελ.107-109
- Ελλάδα, ICAP
- Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, (2011), Η Ελληνική Οικονομία, αρ. τεύχους 64, Ιούλιος 2011
- Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, (2012), Η Ελληνική Οικονομία, αρ. τεύχους 60, Ιούλιος 2012
- IME-ΓΣΕΒΕΕ.(2012), ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ευρώπη 2011, Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων-Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος
- IME-ΓΣΕΒΕΕ-MARC.(2013), Οικονομικό κλίμα στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος
- Παπαδάκης, Κ(2010). «Αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων μέσω του κοινωνικού διαλόγου: Κοινωνικά υπεύθυνων πρακτικών σε περιόδους κρίσης, "Έγγραφο εργασίας αριθ. 19, Γενεύη, ILO.
- Παπαδάκης, Ν.(2001), Στρατηγική των επιχειρήσεων, Μπένος

Σπύρου Σ.,(2010), Μελέτη του ΔΝΤ,Αναφορά στις 20-2-2011 από <http://www.kid4u.gr/articles>

Στουρνάρας, Γ. (2010), Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, οι επιπτώσεις, οι προοπτικές και η νέα αρχιτεκτονική, Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, στο 3οBanking Forum της Κυπριακής Εταιρείας Ανάπτυξης Διοίκησης Επιχειρήσεων και του Συνδέσμου Τραπεζών Κύπρου, Λευκωσία